

KAITSE KODU!

KAITSELIIDU AJAKIRI NR 1 (77/523) 2008

UTRIA DESSANDIST 2008
KORRALDAJA PILGUGA

KAITSELIIDU KOOL
TÄPSUSTAB KURSSI

M14 UUS TULEMINE
TÄPSUPÜSSINA

ESTRIF-2:
PALJU PÕNEVAID
TEGEMISI KOSOVOS

EESTI VABARIIK 90: JAANUAR OLI VABADUSSÕJA KUU

UTRIA DESSANT

Fotod: Taive Kuuse ja Ivar Jõesaar

Tänavune, 10. talvine sõjandussportlik Utria dessant oli varasematest erinev. Esiteks alustati stardiga juba neljapäeva, 10. jaanuari hommikul Jõhvis Viru Üksik-jalaväepataljoni territooriumilt ja saadi tänu sellele sooritada laskmisalad päevalguses pataljoni lasketiirus. Teiseks korraldati Utria dessandi paigas ajal, mil võistkonnad oma kontrollpunkte läbisid, publikule teatraliseeritud etendus 89 aasta tagusest võitlusest – ajaloolisest Utria dessandist. Ning kolmandaks: Utria dessant lõppes ajaloolises sihtpunktis Narvas ning lõputseremoonia korraldati sealses Hermannini kindluses.

30

Saaremaa naistel oli tegus juubeliaasta

34

Kuidas näha ja tabada seda, mida vaja?

38

ESTRIF-2: palju põnevaid tegemisi Kosovos

45

Kodutütred saavad rinda erialamärgid

KK! KAITSELIIT ARVUDES

296

kaitseliitlast
osaleb 23.
veebruari
Pärnus Eesti
Vabariigi
90. aastapäeva paraadi koondrivis.

PILGUHEIT MÖÖDUNULE EHK ABIKS MEENUTAMISEL

Absoluutset tõde ajaloo, ka lähiajaloo ei suuda edastada ükski ajaloolane, kuid kõik mälukillud on parema tervikpildi loomisel teretulnud16

KAITSELIIDU KOOL TÄPSUSTAB KURSSI

Eesti haridusmaastik on korrastumas ja ka Kaitseliidu Kool on leidmas seal oma kohta25

M14 UUS TULEMINE TÄPSUPÜSSINA

Täpse laskmise huvilistel Kaitseliidus tasub end valmis panna – M14 TP2 avardab oluliselt võimalusi laskeasjandust arendada31

Kaitseliidus on meeskonnaloomise aeg 6

Kas Eesti sõdur on ristisõdija? 7

Utria dessandist 2008 korraldaja pilguga 8

Utria dessant – patrullretkede uus hingamine 10

Eesti Vabadusvõitlejate Liit jätkab tööd 12

Sõjaväelase stress ja selle maandamine 14

Nimed, mida pole raiutud marmortahvlile III 19

In memoriam: kaptan Indrek Raudsepp 29

Saaremaa naistel oli tegus juubeliaasta 30

Kuidas näha ja tabada seda, mida vaja? 34

ESTRIF-2: palju põnevaid tegemisi Kosovos 38

Talvapäev Kaitseliiduga Kiltsi lennuväljal 42

Ega sõda ainult metsas peeta 43

Kodutütred saavad rinda erialamärgid 45

Kodutütardel on kord majas 46

Rapla noorte aastalõpulaager pakkus teadmisi ja meelelahutust 47

Miks on Eestile vaja kodutütred ja noorkotkaid? 48

Üleelamislaager teeb pudruki maitsvaks 50

Kodutütred jagasid kõrget tunnustust 51

VAHELEHT:

Eesti Vabariik 90: jaanuar 2008 – Vabadussõja kuu pildis

EESTI VABARIIK 90: Jaanuar oli Vabadussõja kuu

Nõukogude repressioonide ohvriks langes kõik: inimesed, mälestusmärgid, rahva mälu. Üks legendaarsemaid Vabadussõja mälestusmärke Kalevipoeg seisab, valvas pilk itta suunatud, oma kohal juba viiendat aastat, kuid selle kuju seotust võiduga Vabadussõjas on vaja noorele põlvkonnale ikka ja taas meelde tuletada. 14. jaanuaril oli Tartu vabastamise lugu tulnud rahvale meenutama peaminister Andrus Ansip.

Ivar Jõesaar, kapten

Märka inimest!

Jaanuar oli Eesti Vabariigi 90. aastapäeva ürituste raames määratletud kui Vabadussõja kuu. Just jaanuaris need kauged 89 aastat tagasi peeti kesk Eestimaad rängad murdelahingud punase hädaohu peatamiseks ja sealt edasi kulus veel terve aasta rasket heitlust, et Vabadussõja võit lõplikult Tartu rahuna vormistada.

See iseenesest lühike ja ere periood meie mitte väga ammusest ajaloost tundub täna siiski väga paljudele Eestimaal inimestele kaugena. Mis Vabadussõda? Mis võit? Kõik see näib tänasele, sõda vaid Hollywoodi *action*filmides näinud põlvkonnale igav ja ilmvõimatu. Ei ole ju enam alles kedagi, kes võiks oma võitlustest Vabadussõjas jutustada. Ent sel ajal, kui rääkijaid veel jagunuks, pesti terve poolsajand meie ajusid juttudega, kuidas kurjad Eesti valged paile Punaarmeele noa rindu löid. Ning nüüd korruga on meil väga raske mõelda ennast nende meeste asemele, kelle heitlust ja ohvrit meenutavad kümned taastatud Vabadussõja monumentid üle terve maa. Kas Eesti ikka on kaitstav, kahtleb uue Eesti eliit ja kohendab roosat lipsu.

Eesti ühiskond on individualistlikum kui paljud teised. See tähendab muu hulgas, et kui meie inividid suudavad äärmusliku ohu olukorras mingis asjas kokkuleppele jõuda ja oma egode energia ühendada, võidetakse Vabadussõda ja lüüakse võib-olla ainsa rahvana maailmas üheainsa sõja käigus nii Saksa kui ka Vene vägesid. Samas, kui surmaoht möödab, algab taas igavene ärategemine.

Eestlasi on liiga vähe, et saaksime endale lubada suurrahvaste mängu: pole inimest, pole probleemi. Neid inimesi, kes on täielikult pühendunud riigikaitsele, on väikeses Eestis eriti vähe. Iga tegija lahkumisel jääb maha auk, kuigi seda püütakse varjata libaõigustusega, et vaba maa, igaüks teeb, mis tahab. Mullu lahkus riigikaitsestruktuuridest 58 pagunikandjat. Nende ülesanded jagatakse nagu ikka kolleegidele laiali ja ennäe! elu läheb edasi. Alles siis, kui mõni neist meestest lahku igavikuteele, tekib õrn küsimus: äkki oleks saanud varem midagi teisiti teha, inimest märgata? Mälestusmärke ja hauatähiseid on võimalik pärast okupatsiooni ja hävitamist uuesti püsti panna. Aga kas me siis neile pärgi asetades suudame tegelikult mõista ja mäletada nende kaugel ajal kaduvikku läinud kangelaste inimlikku lugu? **KK!**

Kaitseliidu ajakiri
Kaitse Kodu!

Asutatud 11. september 1925

VÄLJAANDJA KAITSELIIT

Ilmub kaheksa korda aastas.

PEATOIMETAJA:

kpt Ivar Jõesaar

TEGEVTOIMETAJA:

Taive Kuuse

MAKETT JA KÜLJENDUS:

Matis Karu

REKLAAM JA LEVI:

Virgo Tamm

kaitsekodu@hot.ee

TOIMETUS:

Riia 12, Tartu 51013

Telefon 717 9155

Faks 717 9150

Toimetuse e-mail:

kaitsekodu@kaitseliit.ee

Trükitud ASI Printall trükikojas

Toimetus kaastöid ei
retsenseeri ega tagasta.

KAITSELIIT INTERNETIS:

www.kaitseliit.ee

www.alutaguse.ee

www.jogevamalev.ee

laane.kaitseliit.ee

toompea.kaitseliit.ee

www.hot.ee/parnukl

polva.kaitseliit.ee

rapla.kaitseliit.ee

tallinn.kaitseliit.ee

www.meredivisjon.ee

www.hot.ee/laanemk

yhend.kaitseliit.ee

www.virumalev.ee

tartu.kaitseliit.ee

www.ut.ee/akmk

valgamaa.kaitseliit.ee

jarva.kaitseliit.ee

Toimetuse kõnetund
esmaspäeviti kell 13–15
Tallinnas Toompea 8, tel 717 9027

President Ilves külastas Tartus akadeemilisi kaitseliitlasi

Eesti Vabariigi president Toomas Hendrik Ilves külastas 24. jaanuaril, vahetult pärast Eesti Maaülikooli rektori inauguratsiooniseremooniat Kaitseliidu Tartu maleva Akadeemilist malevkonda nende kodus Tartu Ülikooli Nooruse tänava õppehoone keldris.

Presidendiga olid kohtuma tulnud malevkonna aktiivsemad kaitseliitlased – professorid, üliõpilased ja vilistlased. Malevkonna pealik Riho Illak näitas presidendile Tartu Ülikooli ja Kaitseliidu ühiste jõududega remonditud malevkonna ruume ja 50-meetrilist siselasketiiru ning tutvustas Tartu akadeemilisi kodanikke ühendava malevkonna kaitseliitlikku tegevust. President Toomas Hendrik Ilves rääkis kokkutulnuile, miks ta

hindab nii kõrgelt vabatahtlikku riigikaitsetegevust ja eriti haritlaskonna osa selles.

Järgnenud keskustelu käigus avaldas president tunnustust küsimuste püstitajaile, sest nii mõnelegi sise- või välispoliitikat ja riigikaitset puudutavale küsimusele polnudki lihtne paarilausest vastust leida.

President Ilves ütles, et kuigi tal puudub institutsionaalne võimalus riigikaitseteemalisi protsesse riigis otseselt mõjutada, saab ta tõstatada olulisi küsimusi asjakohastes nõukodades. Selleks, et omada ülevaadet, kuidas rahvas riigikaitstes osaleb, lubas president külastada kõiki Kaitseliidu malevaid. **KK!**

Politsei karikas Kaitseliidule

Tekst: KARIN MURU, Kaitseliidu võistkonna esindaja

Politseiamet korraldab igal aastal jõustruktuuride laskevõistlused. Novembris 2007 peetud Eesti Politsei 89. aastapäeva puhusel jõukatsumisel võitis teist aastat järjest auhinnaks oleva Politsei karika Kaitseliidu koondvõistkond. Võistkonna koosseisus olid Kaitseliidu Tallinna maleva liikmed Ljudmila Kortšagina, Ma-

rina Grodetskaja ja Rudolf Ventzel, Rapla maleva liige Lauri Ern ning Pärnu maleva mehed Lembit Peetri ja Lauri Abel.

Teise koha saavutanud Politseiameti võistkonnale järgnes Kaitseliidu Põlva malev. Hästi esinesid veel Kaitseliidu II võistkonna koosseisus Harju maleva püstolilaskurid Andres Maddison, Nee-me Pajusaar ja Tarmo Juurak, kes noppisid individuaalseid medali-kohti. **KK!**

MALEVATES

Kuulipilduja positsioonil. Foto: Tarmo Sütt

PÕLVA MALEVA KAITSELIITLASED OSUTASID LAHINGUKOOLILE VÄÄRIKAT VASTUPANU

Tekst: AARE LEPASTE

Põlvamaal Mooste valla mail 10.-16. detsembrini 2007 läbi viidud suuroppusel said kohalikud kaitseliitlased hinnata aastaga omandatud teadmisi ja pakkuda vastutegevust lõpuharjutust läbinud Kaitseväe Lahingukooli vanemallohvitseride ja reservohvitseride kursusele.

Põlva maleva pealiku kapten Tarmo Süti sõnul alustas kümneliikmeline kaitseliitlaste üksus lahingukooli tellimisel vastutegevusest juba 10. detsembril, 14. detsembrist õppuste lõpuni müttas aga metsas koos kontrollõppusi toetava meekonnaga kompaniijagu kaitseliitlasi. "Nimetan seda aasta lõpul juba traditsiooniliseks muutunud ettevõtmist tõepoolest kontrollõppuseks. Allüksused panevad end tõsiselt proovile ja üksuste juhid saavad reaalse juhtimiskoolituse, sest läbi võetakse teemad, nagu kompanii kaitse, rännakul ja varitsuses," selgitas Sütt.

Lahingukooliga kahasse korraldatav õppus muudab selle osalejatele atraktiivsemaks, sest kaitseliitlased saavad selleks ajaks enda kasutusse soomuki ja "reaalse" vastase olemasolu lisab tegevusele hoogu. "Aastast aastasse nn virtuaalse vaenlase vastu võitlemine muutub lihtsalt tüütavaks," selgitas malevapealik, tunnustades samas lahingukooli ülimalt professionaalse organiseerimise eest. Pealiku kinnitusel väärivad tunnustust nii kaitseliitlased kui ka õppustel osalenud lahingukooli allüksused. "Malev pani välja kompaniijao mehi, see omakorda tingis, et hõivatud oli kolmandik maleva aktiivsest liikmeskonnast. Häbenema me sellist osalusprotsenti kindlasti ei pea. Otse vastupidi: selline aktiivsus on pigem erandlik kui tavapärane," kiitis Sütt Põlvamaa kaitseliitlasi. Asjaosaliste hinnangul täitis õppus püstitatud eesmärgi, sellega jäi rahule ka Kaitseväe Lahingukool. **KK!**

Tekst: KAJARI KLETTENBERG, major, Kaitseliidu peastaabi ülem

Kaitseliidus on meeskonnaloomise aeg

Alanud aasta on keeruline kogu Kaitseliidule. Kui mullu tegelesime peamiselt uuendatud planeerimisprotsesside määratlemise ja protseduuride väljatöötamisega, siis tänava peame need protsessid käivitama.

Kaitseliidu n-ö tagasipöördumine juurte juurde tähendab, et loome kõigi oma eripalgeliste ülesannete lahendamiseks võimalikult paindliku struktuuri. Kaitseliidu ülesanded ei ole vaadeldavad ainult sõjalisest aspektist, keskenduda tuleb organisatsiooni tegevusele tervikuna. Vaid nii saame arendada elujõulist kodanikuühiskonna kaitsekultuuri ja rahva kaitsetahet, kaasates kõiki põlvkondi. Selles spektris astuvad keskele kohale Kaitseliidu eriorganisatsioonid kui ühiskonna eluterve järelkasvu ettevalmistajad. Ka on vaja ergutada Kaitseliidu kolleegiaalsete organite tegevust, sest just nemad on Kaitseliidu kollektiivseks ajuks ja ideede generaatoriks. Eriline tähelepanu tuleb keskendada malevate, malevkondade ja üksikkompaniide juhatuste aktiveerimisele, sest nende kaudu on võimalik kaasata otsustusprotsesside aruteludesse kogu Kaitseliidu liikmeskonda.

2007. aasta teisel poolaastal alustati Kaitseliidule uute ülesannete püstitamisega, mis ühtlasi sätestas Kaitseliidu transformatsiooni tagasi territoriaalsele struktuurile. Selle planeerimise alusdokumendiks on kaitseväge juhataja käskkiri. Sellest lähtuvalt tehti ümber ka Kaitseliidu sõjaaja üksuste loomise plaan. Põhiliseks uuenduseks oli otsus muuta senine operatiivstruktuuriüksuste ettevalmistamine kriisi- ja sõjaaja malevate üksuste komplekteerimiseks, kasutades selleks kogu malevate liikmeskonda. Iga rahuaegne Kaitseliidu malev muutub ka kriisi- ja sõjaaja malevaks, kellel on integreeritud juhtimisstruktuur, kiirreageerimise võimekus, formeerimis- ja sisekaitse ülesanded. Kaitseliit muutub seega esmaselt reageerivaks jõuks.

Võtmeisikuiks struktuuride komplekteerimisel kujunevad allüksuste vabatahtlikud pealikud, sest vaid nende kaudu on võimalik liikmeskonna sihipärane kaasamine. Seega saavad senisest suurema tähenduse informaalset suhted ja meeskonnavaim. Ka viimaste aastate pataljonide operatiivstruktuuriüksuste väljaõpetamise käigus tekkisid omad meeskonnad ning sõpruskonnad, kes ühisel jõul on võimelised lahenda-

ma neile pandud ülesandeid parimal viisil. Mitte kõik malevad ei suutnud viimastel aastatel sõjaaja üksuste koostamisel järgida territoriaalsuse põhimõtet (eelkõige reservväelastele esitatud tervisenõuete tõttu) ja palju üksusi komplekteeriti mitte üksikkompanii- või malevkonna-, vaid pigem malevapõhiselt.

Praegu ongi oluline integreerida need operatiivstruktuuri üksused territoriaalsesse struktuuri selliselt, et ei lõhutaks vanas struktuuris kujunenud kooslusi, kuid arvestataks ka territoriaalsuse põhimõtet. Kui konsensust ei leita, tekitab uus olukord maleva liikmeskonnas sisepinged. Ühel pool on Kaitseliidu peastaabi poolt ette pandud "raamid", teisel pool vabatahtlike soovid. Malevate palgalisel koosseisul peab jätkuma tarkust need uude struktuuri kokku viia. Soovitan malevate staapidele selles tolerantsust ja paindlikkust. Kui on tekkinud väljaõpetatud ja ka seesiselt seotud meeskond, tuleks see säilitada vaatamata mõnetisele vastuolule allüksuste territoriaalse jaotuse nõudega. Moodsas maailmas on ju territoriaalsuse mõiste oluliselt avardunud. Tallinna piireski on raskusi, kas määratleda end territoriaalselt elupaiga, töökoha või hoopis sõpruskonna järgi.

Just see soovide ja vajaduste paljus on kõige suurem oht uute struktuuride komplekteerimisele, kui seda tehakse vabatahtlike pealike kaasamata. Tegelikult peaks iga vabatahtlik kompanii- ja rühmapealik koostöös maleva staabiga ise komplekteerima oma allüksuse. Eelduseks on, et pealikud võtavad selle komplekteerimise käigus oma vabatahtlike liikmetega ühendust ja lepivad igaühe tulevase asukoha struktuuris kokku. Kui vabatahtlikud pealikud selles protsessis mingil põhjusel ei osale, ei jää maleva staabil muud üle, kui kirjutab mehed struktuuri sisse olemasolevate andmete põhjal, mis ei pruugi piisavalt arvestada liikmeskonna seisukohti.

Siinkohal kutsungi kõiki Kaitseliidu liikmeid, eelkõige vabatahtlike malevkonna-, kompanii-, rühma- ja jaopealikuid aktiivselt osalema oma üksuste isikkoosseisu komplekteerimisel ja koostatud üksuste ülevaatamisel, et saaks õigeaegselt sisse viia vajalikud muudatused. Tulemuseks on Kaitseliit, mis vastab Eesti ühiskonna ootustele ja pakub oma liikmetele rahuldust ülesannetega toimetulekust. **KK!**

Tekst: MART HELME

Kas Eesti sõdur on ristisõdija?

Aastal 732 pörkasid Prantsusmaal Poitiers' all kokku frangid ja araablased. Viimased olid eelneva saja aasta jooksul ühendanud kaliifide võimu alla määratu territooriumi Induse jõe orust Pürenee poolsaareni. Ühtlasi tegid araablased ajalugu ideoloogia vallas. Nende vallutused polnud lihtsalt uute territooriumide hõivamised ja sealsete rahvaste alistamised, vaid ka ususõjad, mille otseseks ja esmatähtsaks ülesandeks oli vallutatud rahvaste pööramine prohvet Muhamedi kuulutatud usku.

Poitiers' all ootas araablasi Frangi kuningas Karl Martell. Tema vägi oli araablaste omast väiksem ja selle moraal võitmatuse oreooli all pealetungivate araablaste vastu minemisel nõrk. Jälje frankide võitlusvõimele olid jätnud ka poliitiline killustatus ja ülikute rivaalitsemine. Ometi juhtus ime: araablased said lüüa. Kuigi nende rüüsteretked jätkusid, oli islami ekspansiooni selgroog murtud. Poitiers' lahingust rääkides rõhutataksegi tavaliselt selle defensiivset iseloomu ja tähtsust arabia impeeriumi laienemise tõkestamisel. Samas on see sündmus murdepunktis ajaloo ka teises tähenduses. Just araablaste jätkuv surve tekitab Euroopas, kus erinevalt kalifaadist käisid kirik ja ilmalik võim eri jalga, mõtte usk ja sõda sidduda. Siit sai alguse *reconquista* – araablaste vallutatud ja islamiseeritud alade tagasivõitmine kristlusele –, mis viis mauride väljatõrjumisele Pürenee poolsaarelt.

Kõigest hoolimata läks vaja lisaärritajaid, et alustada eurooplaste ristisõdu Pühal Maal. Nendeks said takistused, mida araablased tegid palveränduritele Jeruusalemma jõudmiseks, kristlaste röövimine, tapmine ja alandamine ning vägivald kohalike kristlike kogukondade vastu. Eelkõige protestina selle vastu sündiski Euroopas 10. sajandil ususõdade idee, mis on laenatud moslemitelt endast. Euroopas välja kujunenud ilmaliku ja vaimuliku võimu lahususe, feodaalse killustatuse ja paljude muude vastuolude tingimustes ei saanud ristisõdadest aga oodata uue püsiva *status quo* tekkimist. Seepärast pole imestada, et juba 1187. aastal langes 1099. aastast kristlaste valduses olnud Jeruusalemm taas moslemite kätte.

Järgmine otsustava tähtsusega daatum islami ja kristluse vastasseisus on aasta 1453, kui islamiusulised türklased-osmanid vallutasid Konstantinoopoli ja likvideerisid Bütsantsi riigi. Sellest ajast 18. sajandi keskpaigani oli Türgi-oht (loe: islamioht), selle tagasitõrjumine ja selle nimel liitude sõlmimine Euroopa riikide välispoliitika

lahutamatu osa. Veel 1683. aastal piirasid türklased Viini ja Euroopa ootas õuduses selle langemist. Ent renessanss oma tehniliste uuendustega, mis olid viinud täiesti uuele tasemele ka Öhtumaa valitsejate sõjakunsti, sundis türklased taanduma ja sestpeale aina võimukamaks tõusva Euroopa vastu peamiselt kaitselahinguid pidama. Osmanite impeeriumi omalaadsete jäänukitena võime praegus-Euroopas vaadelda Balkani kriisikoldeid ja sealseid islamisusulisi rahvaid – eelkõige albaanlasi ja bosnialasi.

Külma sõja ajal, kui maailm jagunes kahte hoopis nüüdisaegsematele ideoloogiatele toetuvasse leeri ja paljud traditsioonilised islamikogukonnadki tundusid moderniseeruvat, näis islami ja kristluse võistlus taanduvat. Selle taustal oli New Yorgi kaksikpilvelõhkujate ründamine otsekui keskaja paiskamine tänapäeva, mis näitas, et usulis-kultuurilised arhetüübid on palju püsivamad, kui meie Euroopas oma progressisus tunnistada oleme tahtnud. Tõsi, Ameerika politoloog Samuel P. Huntington oli seesuguse võimaluse eest hoiatanud juba 1990. aastate keskel, kui ilmus tema praeguseks eesti keeldegi tõlgitud kultusteos "Tsiivilisatsioonide kokkupõrge". Ent üks asi on teooria, teine praktika. Üks asi on abstraktne humanism, teine reaalne kurjus.

Kui Karl Martell peatas araablaste pealetungi Poitiers' all, andis ta Euroopale võimaluse jätkata ilmalikku ja vaimulikku elu lahus hoidva tsiivilisatsiooni arendamist. Kui Euroopa alustas 11. sajandil preventiivseid ristisõdu Püha Maa vabastamiseks, oli sellel määratu tähtsus Lääne-Euroopa ühtse ehk ladinliku identiteedi kujunemisele. Kui Euroopa riigid tõrjusid 17. sajandi lõpul türklaste viimase suure ekspansiooni, polnud see üksnes ühe poliitilise ega religioosse jõukeskuse võit teise üle, vaid ka kinnitus, et tehnoloogiline progress, innovatiivne mõtlemine lahinguväljal ja sündiv valgustuslik filosoofia on elujõulisemad pimedast religioosest fanatismist.

Ka praegustes võitlustes Afganistanis, Iraagis jm pole vastamisi ühe või teise poole ususõdurid, vaid maailmakäsitlused: ühelt poolt veendumus, et usu nimel (aga tihti on suks vaid pime vihkamine) võib keda ja mida tahes hävitada, ja teiselt poolt veendumus, et maailm peab toimima ratsionaalselt, õiglaselt ja õiguslikult. Et janu, nälj ja valu on sama universaalsed kui armastus, rõõm ja unistused. Ning pommivöödega hulludele ei saa anda õigust viimaseid õhku lasta. **KK!**

Utria dessandist 2008 korraldaja pilguga

Tekst: MEELIS RÄTSEP, kapten
Fotod: IVAR JÕESAAR, kapten

Tänavune Utria dessant viidi läbi Eesti Vabariigi 90. juubeli ürituste raames. Selline kogemus oli korraldajatele esmakordne. Tegelikult tähendas see, et olime sunnitud algselt planeeritud trassi muutma peaaegu 90% ulatuses. Võistlejatele tähendas see mõnes mõttes "meeldivamat" rada, kuid samas tuli selleks ka midagi ohverdada (nagu näiteks väga hea maastik kaevandustes). Loomulikult kaasnes sellise juubeliürituse korraldamisega ka hulgaliselt lisakohustusi, mis seonduvad eelkõige külalispäevaga. Aga kõigest järjekorras.

OMETI KORD LÕPETASIME NARVAS

Kunagi ei saa teha sellist trassi, mis meeldiks kõigile. Nii palju, kui on võistkondi, on ka arvamusi ja muljeid. Raskusastmelt oli seekordne teekond keskmiste killast. Kilomeetreid polnud väga palju ja aega nende läbimiseks oli samuti piisavalt. Eks tugevamatele võistkondadele olnud see võib-olla liiga kerge (vähemalt sellised olid võistkondade kommentaarid). See, et trass oli selline, nagu ta oli, tõi aga juurde lisaboonuse. Nimelt oli võistkondade seas hulgaliselt noori võistlejaid ja nad said hea kogemuse, ilma et piltlikult öeldes veri ninast väljas oleks. Kahju on aga sellest, et järjekordselt pidid võistkonnad

Esimene Utria dessandi korraldamisel lootsin, et kunagi oleme ajalooliselt autentsed ja lõpetame Narvas. See unistus realiseeruski 10 aastaga.

suusad maha jätma. Aga see kuulub valdkonda, mida kindlustusfirmad märgivad udupeene nimetusega vääramatute jõud.

Esimene Utria dessandi korraldamisel lootsin, et kunagi oleme ajalooliselt autentsed ja lõpetame Narvas. See unistus realiseeruski 10 aastaga. Varasematel aastatel ei võimaldanud trassid seda teha. Tuli lihtsalt proovida erinevaid trasse, kohalikku maastikku ja loomulikult meie talve iseärasusi.

Esmakordselt kasutasime sellel võistlusel ka jälitusseadmeid, mida Erna retkel on juba ammu rakendatud. Selle seadme tööd saate vaadata meie kodulehelt www.erna.ee. Tulevikus tahame jälitusseadmega varustada iga võistleja (mitte ainult võistkonna) ja ka vastutegevuse masinad. Selles suunas selts ka liigub, seadmed on seltsi omad ja kavatsime neid juurde muretseda.

SEE KAUNIS JA KEERUKAS KÜLALISTEPÄEV

Kõige keerukam oli sellel aastal just külalistepäeva organiseerimine. Et võistlus on talvine, pidime tagama sinna nii mahukad telgid kui ka

sooja nendesse. Ainuüksi toitlustust oli arvestatud 2000 inimesele. Kui palju tegelikult seal külalisi käis, ei suutnud vist keegi kokku lugeda, kuid suuri turismibusse oli parkimas ligi 20.

Vaatamängulisel pooltel panustasime eelkõige koolinoortele. Üritasime rohkem lahti rääkida nii Vabadussõja kui ka Utria dessandi ajaloolist tausta. Selleks lavastati ka näidslahing, mille viis läbi klubi Frontline. Õpilastel, kellega sai räägitud, oli üks ja ainus kommentaar: oleks selliseid üritusi rohkem.

Kogu trükitud materjal, mille hankisime Laidoneri muuseumist, sai tõlgitud nii inglise kui ka vene keelde (koostöös muuseumiga). Kahjuks jäi ära relvade ja varustuse näitus. Selle põhjus oli väga pragmaatiline ja lihtne: me ei uskunud, et toonaseid relvi ja varustust õnnestub sinna nii vähe hankida, ja seegi, mis õnnestub kohale saada, leiab kasutust näidslahingus. Aeg on oma töö teinud ja tollaseid rekvisiite on väheseks jäänud. Siit ka palve lugejale. Kui te teate Vabadussõja-aegsete relvade või mundrielementide olemasolust ja kättesaadavusest, palun andke teada. Kahju oleks, kui need komisjonipoodi satuksid ja siis suure tõenäosusega igaveseks Eestist kaoks. See kõik on meie riigi ajalugu.

10. jaanuari aovalges oli Utria dessandi avaristus Viru Üksik-jalaväepataljoni riviplatsil.

Kohustuslikult kaasas olevat lahinguvarustust loeti kokku kilodega.

Sõjalis-sportliku võistluse kohustuslik element: vaja on abistada lõhkekehi tulle loopinuid.

VALMIMAS UUED JUHENDID

Hetkel koostame DVD-d, millel on kokku kogutud kogu võistluse ülevaade (kaasa arvatud näidislahing), fotod ajaloost ja Kaitseväe Ühendatud Õppeasutuste matkekeskuse demo.

Nüüd veidi ka tulevikust. Praegu on koostamisel uus võistluste üldjuhend. Loodan, et see valmib ja saab tõlgitud mais. Hetkel kehtiv on ajale jalgu jäänud ja vajab uuendust. Võistkonnad, jälgige hoolega meie kodulehte ja olge kursis mais ilmuva uue juhendiga. Eel-Erna, mis korraldatakse tänava Hiiumaal, lähtub veel vanast juhendist. Loodame, et uus juhend teeb võistlused paremaks ja reeglid konkreetsemaks. Taotluseks on vähendada erinevaid tõlgendusi ja arusaamu. Kunagi ütles mulle nüüdseks manalateele läinud pärisernalane Ülo Jõgi: kui iga inimene räägiks ainult seda, mida ta täpselt teab ja mõistab, siis vaa-dake, kui vait oleks maailm. **KK!**

Rajameistrite väike vimka takistusrajal: seljakotti või rakmeid seljast võtmata müüriavast läbi ei mahu.

Utria väljadel korraldatud ajaloolise des-sandi uuslavastuses näitasid end südide ja halastamatute võitlejatena ka dessan-dis osalenud Vene valgekaartlased.

Arvukas publik on kogunenud jälgima ajaloolise lahingu taasesitlust.

Pärjad Utria dessandi mälestusmärgil 11. jaanuaril 2008.

Ärevad hetked Narvas: hommikuudus rühkisid Hermanni kindluse suunas hambuni relvis ja mudased võistlejanelikud.

Utria dessant – patrullretkede uus hingamine

Tekst: TANEL JÄRVET,
nooremleitnant, Kaitseliidu Tallinna
malev

Fotod: BRUNO SUVI,
reamees, Kaitseliidu Tallinna malev

Talvine sõjalis-sportlik võistlus Utria dessant korraldati Ida-Virumaal juba kümnendat korda. Trassi pikkus oli seekord umbes 70 km. Retk kestis kaks ööpäeva: start anti neljapäeva, 10. jaanuari hommikul ja finiš oli laupäeva, 12. jaanuari hommikul. Siinkohal Kaitseliidu Tallinna maleva patrullvõistkonna (nooremleitnant Tanel Järvet, kapral Ahto Vegmann, kaitseleitlane Aune Surva, kaitseleitlane Jürgen Kallo ja tugimees reamees Bruno Suv) meenutused.

STARDIST FINIŠINI

Patrullretk algas Viru Üksik-jalaväepataljoni lasketiirus. Esimene ülesanne oli automaadist laskmine, mida tehti Volvo 13 kastist. Tabada tuli langevaid märke umbes 300 m distantsilt. See tuletas kohe meelde, et laskeoskus vajab arendamist ka pikemalt distantsilt kui 100 m. Järg-

UTRIA DESSANDI 2008 HEAD KÜLJED

- Trass oli läbitav mõistliku tempoga, sest kontrollpunktide vahele jäi hingetõmbeaega.
- Automaadilaskmine 300 meetrit ja püstolilaskmises metallmärkide kasutamine andis kohest tagasisidet ja tegi vahed sisse. Laskmine tehti valges, mis andis patrullvõistkondadele võrdsed võimalused. Nooremveebel Jaanus Viirlo oli ette valmistanud tasemel harjutused.
- Suundmiini paigaldamine pealtvaatajatele avatud punktis. Suund sõjaliste tehniliste ülesannete arendamiseks on väljaõppeliselt õige.
- Takistusrada, mis kulges öösel jõeorus, nõudis head füüsilist ettevalmistust ja osavust. *Spider-team* oli olnud tasemel.
- Vastutegevuse kasutamine Sillamäe linnas. Esimest korda eestimaiste patrullretkede ajaloos olid vastutegutsejad linnas raadiosaatjatega ja G-Mercedese maasturitel.
- *Off-road*-punkt. Sõitsime Volvo 11 maasturiga neli erineva raskusega etappi, rajada tuli palkidest sild ja sõita pealampide valgel.

nes püstolilaskmine, kus tuli tabada metallist sihtmärke. Ja siis taas tuttav trassitunne. Igal vabal hetkel oli esimene asi löke üles teha – õnneks leidis kuivi kuuski selleks kõigjal.

Ülesanded trassil olid laskmine tiirus (automaat + püstol), öine orienteerumine, takistusrada jõekanjoni, esmaabi osutamine lõhkekeha lõtkesse visanuile, kuulipilduja-

pesa hävitamine pimedates mõisavaremeis, takistusraja läbimine maasturiga pimedas ning lõpujooks varustuses ja relvadega läbi laupäevahommikuse Narva, millele järgnes retke finiš Hermannini kindluses.

AUSAD HINNANGUD KÜLASAUNAS

Kõige ausamad hinnangud Utria dessandile anti pärast retke Olgina

UTRIA DESSANT 2008 ESIKOLMIK

I	Kaitseliidu Pärnu malev (nooremleitnantid Margo Sai, Riivo Liin ja Raul Peetson ning reamees Sander Lösjuk)	172,61 karistuspunkti
II	Kaitseliidu Järva maleva I võistkond (leitnant Indrek Reismann, nooremleitnant Aare Kabel ning reamehed Margus Laanet ja Mati Tatrik)	187,88
III	Eesti Reservohvitseride Kogu (nooremleitnant Tiit Riisalo, lipnik Steve Kümnik ning reamehed Alar Nigul ja Priit Kotkas)	214,86

Tallinna maleva meeskond pärast takistusrada valmistumas Sillamäele liikuma.

Tallinna maleva võistkond lahendab meditsiiniülesannet: annab abi plahvatuses kannatanutele.

küla saunas. Kuum puiduküttega külasaun ravib trassi haavad ja kondidki saavad lõpuks pehmems.

Arutelud ja kokkuvõtte olid peaaegu üksmeelsed ning heatujulised. Trass oli inimlik. Alati ei pea olema retke järel tühi tunne. Nii kasvatame järelkasvu ja uusi tegijaid.

Ülesanded olid sõjalis-tehniliselt huvitavad.

Retke lõpetamine ja autasustamine oli korraldatud Narvas Hermannikindluses. See oli meeolukas üritus, kus peeti meeles Vaivara valda, kust Utria dessant kümme aastat tagasi alustas. **KK!**

MIDA TULEB UTRIA DESSANDIL ARENDADA?

- Linnalahing peaks ülesandena sisalduma igas patrullretkedes.
- Luureülesanne. Info hankimine Auvere raudteejaamast oli võimalik teha tehniliselt huvitavaks ülesandeks, kuid lahja vastutegevus võttis eriülesandelt sisu.
- Vastutegevuse reeglid tuleks välja printida A4 lehele ja anda kiletatuna meeskondadele ja vastutegevuse patrullidele (kuigi tegelikult kehtib esimene reegel: jookse niikaua, kuni maha tõmmatakse, siis alles vaata reegleid). Sõjas ei saa loota õigustele, vaid tuleb end vastase eest varjata ka siis, kui tegemist on turvaalaga. (Nagu ütles Priit Kotkas Eesti Reservohvitseride Kogu meeskonnast: "Surnud Haagi kohtusse hagi ei esita.")
- Üks pikem etapp, kus on tähtis trassi läbimise taktika, et üldse kontrollaja sisse jääda.

Lotta Svärdi ja Naiskodukaitse ühisnäitus jätkab ringreisi

Tekst: MERIKE JÜRJO, Naiskodukaitse Toompea jaoskonna liige

Kui Naiskodukaitse ja Lotta Svärdi ühisnäitus Kaitseliidu aastapäeval, 11. novembril 2006 Tallinnas Okupatsioonide Muuseumis avati, ei osanud keegi ettevõtmisele nii tähelepanuväärset edu ennustada.

RAHVUSVAHELINE EDU

Väljapanekut kavatseti eksponeerida vaid Tallinnas, Narvas ja Tartus. Ent elav huvi teema vastu on selle viinud juba Eestist kaugemale. Kogu eelmise aasta suve oli näitus vaadata Lotta Svärdi muuseumis Tuusulas, et seejärel sügisel paariks kuuks Riia vanalinnas paiknevasse esinduslikku Läti Sõjamuuseumi kolida.

Riias muutus näitus juba kolmepoolseks – välja toodi ka lätlaste sõjajäelise Naiskodukaitse sõsarorganisatsiooni vormikleit ja sümbolika. Lätis, kus Kaitseliitu riigi taasiseseisvudes selle ajaloolisel kujul ei taastatud ja Zimmersadze ehitati üles reservarmee põhimõttel, on Läti Kaitseliidu ehk

Aizsargi liikumine tänapäeval kujunenud pigem pärimusliiduks, mille liikmed, valdavalt eakamad inimesed ka näituse avamisel 9. novembril 2007 osalesid.

ISAMAA ON JUMALA LOODUD

8. jaanuaril 2008 avati Lotta Svärdi ja Naiskodukaitse näitus taas Soomes – Oulu raamatukogus. Oulu on sellele näitusele sümbolne paik. Oulus sündis ja veetis lapsepõlve rahvasuus lotakindraliks kutsutud Lotta Svärdi organisatsiooni kauaaegne (1929–1944) esinaine Fanni Luukkonen. Elukutselt õpetaja, tõi ta organisatsiooni kaasa omad tööspidamised ja väärtushinnangud, mis ehk kõige selgemalt on kirjas ka tema hauatähisel: *Isänmaa on Jumalan ajatus*. Võib ütelda, et Lotta Svärd oli Fanni Luukkose nägu nagu Naiskodukaitse Eestis enne Teist maailmasõda paljuski Mari Raamoti nägu. Lotta Svärdi keelustamine Soomes 1944. aasta hilissügisel oli kui kriipsu tõmbamine Luukkose elutõele, mis masendas teda niivõrd, et ta

haigestus raskelt ja suri 1947. aastal. Luukkonen on maetud Oulu lähedale li kalmistule.

Oulu on ka Eesti seisukohalt märkimisväärne paik. Siinses ülikoolis töötab juba 40 aastat eesti keele õppetool. Oulus tegutseb aktiivne Eesti Sõprade Selts. Ja eestluse kantsiks võib pidada ka Oulus ilmuva ajalehe Kaleva toimetust.

Oulust viiakse näitus peagi Hämeenlinna Suurtükimuseumi ja sealt aprilli algul Eestisse – kõigepealt Torma rahvamajja, siis suveks Paide muuseumi ja sügisel Saaremaa muuseumi. **KK!**

Eesti Vabadusvõitlejate Liit jätkab tööd

Tekst: HEINO KERDE

Fotod: BORIS MÄEMETS

Möödunud aastal tähistas Eesti Vabadusvõitlejate Liit oma 15. aastapäeva. Kuid ei tähistatud mitte ainult organisatsiooni aasta-päeva, vaid tuli ka tunnistada, et kõige nooremate vabadusvõitlejate vanus ületas möödunud aastal 80. eluaasta piiri.

Laulva revolutsiooni ajal olid mehed veel suurelt osalt alla 65 aasta vanused ja osavõtt vabariigi iseseisvuse taastamisest oli neile enesestmõistetav. Sel ajal tekkis paratamatult ka mõte organiseeruda, luua kohalikud organisatsioonid ja tegutseda ühiselt. Vanad sõjamehed, kes võitlesid Teises maailmasõjas Eesti riikliku iseseisvuse taastamise eest, tahtsid anda panuse Nõukogude okupatsiooni lõpetamiseks. Esimesed organisatsioonid asutati kohe vabamate tingimuste tekkides. Loodi ka kontakt nende Eesti vabadusvõitlejatega, kel õnnestus Teise maailmasõja lõpul pääseda läände ja kes olid seal asutanud oma organisatsioonid.

ORGANISEERUMISRASKUSED

Esimene algatus vabadusvõitlejate kokkutulekuks tuli 1990. aastal Pär-

nust, kui sealsed vabadusvõitlejad otsustasid 7. ja 8. juuliks kutsuda Torisse kõik Eesti sõjamehed, kes võitlesid möödunud sõjas punavägede vastu. Kavatseltavast kokkutulekust informeeriti ka Kanadas asuvat Ülemaailmset Eesti Vabadusvõitlejate Keskust. Kokkutuleku organiseerijaks sai Tori Kihelkonna Muinsuskaitse Selts. Ent 3. ja 4. juulil saabusid Torisse ja selle lähikonda Nõukogude okupatsioonijõudude eliitüksused – dessantväelased 41 soomuga. Kokkutulek tuli seetõttu ära jätta.

Esimene katse moodustada üleriigiline vabadusvõitlejate organisatsioon tehti järgmise aasta 21. septembril Adaveres. Organisatsiooni loomine ei läinud siiski korda, põhjus oli erinevates nägemustes sõjamehi ühendava organisatsiooni tegevussuundadest. Vaatamata sellele oli Adavere kokkutulek tõsiseks sammuks organisatsiooni loomise teel. Organisatsioon aga loodi 8. veebruaril 1992 Tartus, kui koos oli seitse tegutsevat maakondlikku organisatsiooni, neist neli kandsid nimetust sõjameeste ühendus (ühing)

ja kolm olid vabadusvõitlejate ühendused. Tallinna vabadusvõitlejate organisatsiooni veel ei olnud, kuid selle loomise algatusrühm võttis asutamiskoosolekust osa.

Eesti Vabadusvõitlejate Liidu (EVL) loomisel kandis pearaskust Tartu Vabadusvõitlejate Ühendus, mille juhatuse esimees Hudo Räst valiti ka vastloodud liidu juhatuse esimeheks. Tema järglasteks on olnud Heino Kerde, Jaan Kuningas ja Gunnar Laev, nendest Hudo Räst ja Jaan Kuningas on meie hulgast jäädavalt lahkunud. Vabadusvõitlejate maakondlike ühenduste loomine jätkus. See protsess oli üsna pikaldane, viimane organisatsioon (Hiiumaal) loodi alles 2004. aastal, kuid praeguseks on igas maakonnas oma ühendus.

Eesti Vabadusvõitlejate Liit loodi 8. veebruaril 1992 Tartus, kui koos oli seitse tegutsevat maakondlikku organisatsiooni.

Lisaks maakondlikele ühendustele, mis haaravad endasse kõik selle maakonna

piires elavad vabadusvõitlejad, loodi EVLi koosseisus veel kolm ühendust, mis koondasid eri väeosades teeninud sõjamehi (idapataljonid, Wiking-Narva pataljon ja lennuväe abiteenistus). Neist üks, idapataljonid, on juba likvideeritud, põhjuseks liikmete vananemine ja vähenemine.

Kõik praegu tegutsevad 17 liitu kuuluvat ühendust on mittetulundusühingud, nii nagu ka EVL ise. EVL on temasse kuuluvate organisatsioonide liit, viimased valivad volinikud, kes oma koosolekul määravad liidu konkreetsed tegevussuunad ning valivad juhatuse, revisjonikomisjoni ja aukohtu. Volinike koosolek on liidu kõrgeim organ. Liidu juhatust täidab volinike koosoleku antud suuniseid ja ülesandeid, tal pole õigust liikmesorganisatsioonidele käskida ega keelata.

Tallinna ühenduse koosseisus tegutseb ka üks organisatsioon, mis ei ole end juriidiliseks isikuks vormistanud, kuid ühendab kõiki endisi lennuväelasi.

20. diviisi veteranid kokkutulekul.

LIIDU PEAMISED TEGEVUSSUUNAD

1. Seista Eesti riikliku iseseisvuse eest võidelnud sõjameeste au ja väärikuse eest. Talletada järeltulevatele põlvedele kõike seda, mille eest võideldi, kuidas võideldi ja milliseid kannatusi tuli võitlusest osavõtjatel taluda Nõukogude okupatsiooni ajal. Kahjuks on seni tähtumata meie eesmärk saada riiklik tunnustus meie võitlusele kui võitlusele Eesti vabaduse eest. Seni on katsed sellist Riigikogu tunnustust saada nurjunud.

2. Teha kõik selleks, et vanade sõjameeste viimased eluaastad oleksid talutavad. Et nad saaksid vajalikku arstiabi, suudaksid osta vajalikke abivahendeid ja ravimeid, et neil oleks soe tuba ja igapäevane hoolitsus. Tänu Eesti Vabadusvõitlejate Abistamise Fondi loomisele EVLi juurde ja Riigikogus vastu võetud represseeritute abistamist käsitlevale seadusele on astunud selles suunas oluline samm. Arvestatavat abi on sõjamehed saanud ka kaitseministeeriumi Seli tervisekeskusest. Kuid kõike senitehtust ei saa pidada küllaldaseks. Eesti Vabadusvõitlejate Abistamise Fondile eraldatud vahendid ei ole algaastatel eraldatutest kasvanud, vaid isegi vähenenud. Inflatsiooni arvestades võib öelda, et oluliselt vähenenud. Abivajavate sõjameeste arv on muidugi oluliselt väiksem, kuid nende vajadused on kõrge ead tõttu mitmekordistunud. Oluliselt on kasvanud puuetega abivajajate arv.

VABADUSVÕITLEJATE LIIDU SAAVUTUSED

Oluline on see, et igal aastal on korraldatud liidu liikmete kokkutulek, möödunud aastal oli see Toilas. Vaatamata vabadusvõitlejate arvu vähenemisele on need kokkusaamised olnud rahvarohked ja hästi õnnestunud suuresti tänu sellele, et meie liikmeskonda on tulnud nooremaid inimesi, kes pole küll sõjast osa võtnud, kuid jagavad meie aateid ja on valmis neid edasi kandma. See näitab, et EVLi paratamatul hääbumisel on olemas need, kes võtavad üle meie lipud.

Lisaks ühele suurele traditsioonilisele suvisele kokkutulekule on vii-

Vabadusvõitlejate Liidu Tallinna juhatus 2007. aasta detsembris.

mastel aastatel tähistatud ka Teise maailmasõja lõppu Euroopas 8. mail ja maailmas 2. septembril. Neid tähtpäevi on hakatud tähistama Eesti 1944. aasta kaitselahingutest osavõtjatele rajatud mälestusväljakul Tallinnas Maarjamäel. Nad on muutunud populaarseks ka meie noorte aatekaaslaste seas. On korraldatud ka sõjaajaloo konverentse ja antud välja sellekohast kirjandust. Kuid Sinimägede memoriaali väljaarendamine ei ole läinud sellises tempos, nagu oleksime soovinud.

Lahingutandri mälestusmärk Sinimägedes.

MIDA TOOB TULEVIK?

Meid jääb järjest vähemaks ja eriti on puudus aktiivsetest liikmetest. Ega selle vastu rohtu olegi. Murelikuks teeb, et meie võitluse tunnustus Riigikogult puudub. Sinimägede memoriaali lõplik väljaehitamine venib. Meil pole veel täielikku ülevaadet kaasvõitlejatest, kes langevad lahingutes, rääkimata sellest, kuhu nad on maetud. Eestimaa on täis mälestussambaid punavägedes langenutele. Kuhu on jäänud meie meeste hauatähised Venemaal, Ukrainas, Tšehhimaal, Poolas? Ka Eestis pole neid palju. Puudub ka kõikehaarav ajaloolaste koostatud raamat meie võitlusest Teises maailmasõjas, mis põhineks nii kodu- kui ka välismaal leiduvatel arhiivimaterjalidel. Suures osas on kadunud koos meestega nende hindamatud sõjamälestused. Valgeid laike ajaloos on aga ilma nendeta raske likvideerida. Seega paistab, et meid on veel vaja. Tuleb tegutseda nii kaua, kui päevi antakse, ja hoolitseda selle eest, et meie aated kanduksid edasi meie järglastes.

Meie kõige kindlamaks toetajaks läbi aegade on olnud ja on ka praegu Kaitseliit. Kaitseliit on EVLile taganud vajalikud tööruumid ja meid võimaluste piires alati toetanud. Paljud vabadusvõitlejad on kaitseliitlased ja paljud kaitseliitlased on astunud meie noorliikmete ridadesse. Jääb loota, et see koostöö areneb edasi, sest just Kaitseliidus näeme seda organisatsiooni, kellele anda üle see, mis meist jääb. Ja ka see, mis meil tegemata jäi. **KK!**

Sõjaväelase stress ja selle maandamine

Tekst: KARI ALENIUS,
Kaitseliidu Tallinna maleva toetajaliige,
Oulu Ülikooli ajaloo-osakonna dotsent

Teoreetilisest seisukohast mõeldakse stressi all pingeseisundit, mis on põhjustatud ümbruskonnas esinevate mitmesuguste stressorite ehk stressi põhjustajate poolt. Samas on stress kogum psüühilisi ja füsioloogilisi reaktsioone. Stress isenesest pole hea ega halb. Ta on lihtsalt inimesele omane kaitse- ja kohanemisreaktsioon selleks, et mingi olukorraga toime tulla. Mõõdukas pingeseisund tagab inimese valmisoleku tegutseda, kuid probleeme tekitab sellest, et pikaajalise stressi tagajärjed on üldjoontes negatiivsed.

LAHINGUOLUKORD JA STRESS

Lahinguolukord tekitab sõjaväelase elus mõistagi äärmist stressi. See on isegi raske öelda, missugune käitumine on lahinguolukorras normaalne. Paljud psühholoogid arvavad, et väga ebanormaalses situatsioonis on ebanormaalsed reaktsioonid hoopiski normaalsed. Igal juhul on selge, et pikaajaline stress on üks tähtsamatest teguritest, mis kahjustab sõjaväelase võimet tegutseda. Sellepärast on vaja tunda stressi põhjustajaid ja mõelda juba eelnevalt ka sellele, kuidas stressi maandada. Stressi vältimine pole üldiselt võimalik, kuid tähtis on õppida stressiga toime tulema. Eriti oluliseks tuleb seda oskust pidada juhtidel, kelle ülesandeks on vastutada ka oma alluvate heaolu eest.

Motiveerivaks faktoriks saab näiteks Soome sõjakogemuste põhjal pidada tõsiasja, et stressiga harjumata grupis kannatab lahinguolukorras kuni 80% liikmetest tegevust oluliselt häiriva stressi all. Hästi koolitatud grupis, kus on pööratud piisavalt tähelepanu ka stressi haldamisele, võib sama näitaja olla vastupidine, st kahaneda kuni 20 protsendini.

SÕJAVÄELASE STRESS RAHUAJAL

Keskendun järgnevas sõjaväelase stressile rahu tingimustes. Sõjaajal

Huumor on hea vahend stressi maandamiseks. Soome propagandapilt Teise maailmasõja ajast.

on nii stressorid kui ka reaktsioonid tugevamad, kuid stressi esineb sageli ka rahuajal, näiteks ajateenijate ja reservväelaste hulgas, seda eriti pikematel ja koormavatel õppustel.

TÜÜPILISED STRESSINÄHUD:

- 1) füsioloogilised reaktsioonid (jõuetusetunne, lihasepinged ja -valud, kiire pulss, iiveldus, kõhulahtisus);
- 2) tundereaktsioonid (ahistus, kartus, ärritumine, depressioon);
- 3) käitumise muutused (liialdatud aktiivsus, riidlemine, probleemid koostöö tegemises, eneseseetõmbumine, unehäired, suurenenud tarve alkoholi, tubaka, ravimite jms järele);
- 4) vaimsed muutused (mälu- ja keskendumisprobleemid, otsustusvõime nõrgenemine, objektiivsuse kaotamine).

Tavaline on, et stress algab inimese aktiivsuse suurenemisega, kuid aegamööda (tundidest päevadeni ja nädalateni) tulevad selle asemele väsimus, masendus ning võimetus oma jõudu ja tegutsemisvõimet objektiivselt hinnata. Stressi all kannataval inimesel on raske mõõnda, et tema enda efektiivsus on vähenenud, ning eriti seda, et taustal võivad

olla psüühilised põhjused. Isiklike probleemide olemasolu kiputakse salgama teiste ees, kuid salaja tuntakse end olevat süüdi ("ma ei tohiks nii nõrk olla"). Enesesüüdistuste kõrval esinevad sageli teise variandina ümbruskonna ja ülemuste sõimamine ning pidev kaebamine kõikvõimalike "ärritavate" pisiasjade üle.

STRESS VAEVAB PEAAGEGU IGAÜHT

Ülitähtis on teadvustada, et enam-vähem igaüks kannatab stressi all – seda rohkem, mida enam on vastutust ning mida suurem on töökoorem ja napim aeg ülesannete sooritamiseks.

JÄRELDUSED STRESSI KOHTA:

- 1) stressireaktsioonid on normaalsed;
- 2) ei tohi olla liiga kriitiline enda suhtes ega süüdistada end liigeses nõrkuses;
- 3) ei maksa ette kujutada, nagu suhtuksid teised sinusse põlgu-sega;
- 4) ei tasu üksinda kannatada ja püüda ainult omal jõul olukor-rast välja tulla.

Paljusid inimesi aitab juba see, kui nad saavad aru, et nad ei ole ai-

nukesed, kes reageerivad stressile eelkirjeldatud kombel. Sõjaväelisel juhul tasub seega märgata olukordi, mis põhjustavad stressi (väsimus, külm, nälga, ebakindlus situatsiooni ja oma ülesannete suhtes, mitteametlikult aeg ülesannete täitmiseks, pikad ooteajad, negatiivne tagasiside või tagasiside puudumine, hirm turvalisuse pärast), ning rääkida alluvatega nende tundmustest. Huumor on peaaegu alati hea vahend negatiivsete tunnete maandamiseks. Ka oma väsimuse ja kurnavate tingimuste üle saab nalja teha, kui ainult nalja ei suunata pahatahtlikult organisatsiooni (sõjavägi), ülemate ega mõne teise isiku vastu, samuti mitte ülesannete täitmise vastu.

STRESSI HALDAMINE

Juhil tuleb mõelda, et ta on võimeline oma ülesannet täitma. Tal tuleb sellele keskenduda ja uskuda, et ta on võimeline saavutama häid tulemusi. Samasugust usku tuleb tal sisendada ka alluvatesse, nii et nad tunneksid, et raskustest ja stressist hoolimata tulevad nad toime ja suudavad täita tervele grupile määratud ülesanded. Tänuavaldused, julgustamine, ühesõnaga võimalikult positiivne tagasiside aitab alluvatel raskusi üle elada ja samas oma efektiivsust säilitada.

STRESSI AITAVAD HALLATA:

- 1) tunne end ja uri, kas sa saad mõnda oma tegutsemisviisi või suhtumisviisi muuta;
- 2) tunne ära need asjad, mida ei saa muuta;
- 3) sea oma eesmärgid seda silmas pidades;
- 4) ole ka muidu realistlik oma eesmärkide seadmisel – piiratud aja vältel saab ainult piiratud mahus tööd teha;
- 5) väldi ülekoormust, oska delegeerida ja luba endale ka mõõdukalt laiskust;
- 6) hoolitse võimaluste piires selle eest, et saad piisavalt magada, süüa ja juua.

Inimeste isiksuslikud erinevused on mõistagi suured ning seetõttu seab igaüks need tegurid erinevasse tähtsusejärjekorda. Neidsamu põhimõtteid saab suurelt jaolt rakendada ka alluvate eest hoolitsemises. Kui võimalik, tasub juba koolituse algfaasis rääkida stressireaktsioonidest ja nende maandamisest. Tuleb ka meeles pidada ja avalikult

Stress iseenesest pole hea sega halb. Ta on lihtsalt inimesele omane kaitse- ja kohanemisreaktsioon selleks, et mingi olukorraga toime tulla.

rõhutada, et stressiga toimetulemine on asi, mida saab õppida ja peab õppima. Kogu sõjaväe koolituses on seega mõistlik harjutada stressi haldamist nii, et alguses on stressi põhjustajaid vähem, kuid hiljem võidakse nii psüühiliselt kui ka füüsiliselt ikka koormavamatest harjutustest osa võtta. Rahuajal on lõppeesmärgiks võimalikult tõepärastes lahinguolukordades toimimine, kusjuures tähelepanu pööratakse ka stressi maandamisele ja piisavale puhkusele, seda eriti vahetult pärast raskemaid harjutusi, kuid võimaluste piires ka vaheaegadel ja harjutuste vältel.

KOOSTÖÖ OLULISUS

Täiendavate nõuannetena sõjaväelisele juhile võib esile tuua, et nii stressi haldamise kui ka muude ülesannete puhul on oluline teha koostööd alljuhtide (nt rühmaülemate puhul jaoülematega) ning mitteametlike liidritega (meeskonnas esile tõusvad mõjukad isikud, kelle käitumist ümbritsevad tavaliselt hoolsamalt tähele panevad ja matkivad). Nende tegevust ja käitumist on põhjust eriti jälgida. Meeskonna suhtes aitavad stressi maandamisele kaasa eelkõige kaks tegurit: 1) juht püüab – jälle võimaluste piires – jagada ülesandeid ja puhkusevõimalusi iga alluva võimeid arvesse võttes; 2) juht jagab alati võimalikult korrapärast ja selget informatsiooni, et igal võitlejal oleks pidevalt hea ettekujutus sellest, miks ta just momendil siin on, mis ta ümbruskonnas praegu toimub ning mis (ja milleks) toimub järgmisena. Piisav informatsioon tähendab piisavat kontrolli oma töö ja elu üle, mis on lõppude lõpuks stressi haldamise kõige tähtsam ja üldisem eeldus. **KK!**

KIRJANDUST

Cremer, Mark et al. (toim) 2003. Military Stress and Performance. The Australian Defence Force Experience. Melbourne: Melbourne University Press.

Henkinen kriisinkestokyky (http://www.mil.fi/perustietoa/julkaisut/kokonaismaanpuolustus/9/9_7.html).

Ponteva, Matti 2001. Sotilasjohtaja ja taistelureaktiot. Tulikoe: ihmisten johtaminen sodan ja rauhan aikana. Helsinki: Suomen Reserviupseeriliitto.

Tööstress (<http://www.hariduskeskus.ee/oppmaterjal/klienditeenistus/tstress.html>).

LASKESPORD

POLONIA CUP VILNIUSES

Tekst: KARIN MURU, Kaitseliidu võistkonna esindaja

Jaanuaris võtsid Kaitseliidu Laskesportklubi MäLK laskurid osa Vilniuse laskeklubi rahvusvahelisest võistlusest *Polonia Cup*. Leetu sõita said klubi parimad, põhieesmärk oli noorlaskuritele välisvõistluse võimaldamine. Sõiduks oli kasutada Kaitseliidu Tallinna maleva väikebuss. Väga hästi esines Ljudmila Kortšagina, kes võitis naiste õhupüssiharjutuse 391 silmaga 400 võimalikust. Harjutus lasti läbi kahel päeval ja tema saavutas mõlemal 391 silma. Ka saavutas ta kolmanda koha turniirilaskmisel, kus lastakse meestega ühises arvestuses: kokkupandud paarid võistlevad omavahel ja edasi pääseb parema seeria laskja. Meeste harjutuses saavutas kolmanda koha Ain Muru 585 silmaga 600 võimalikust. Noorlaskurid tegid samuti oma parimad tulemused.

Võistlustulemused on näha Internetis (<http://www.laskurliit.ee>). **KK!**

Ljudmila Kortšagina ja Meeri Lembinen tulejoonel.

Pilguheit möödunule ehk abiks meenutamisel

Tekst: OLAVI PUNGA, leitnant

Pikema staažiga kaitseliitlastele on saabumas (-nud) kogemuste ja meenutuste talletamise aeg. Ajakirja Kaitse Kodu! läinud aasta viimastes numbrites avaldatud major Riho Ühtegi artikliteseeria esimesed osad on selge märguanne ka teistele asjaosalistele kirjalpulga ja paberi haaramiseks.

Aeg teeb oma töö ja tahes-tahtmata ei ole võimalik kõiki ja kõike mäletada. Vaatamata osalemisele mitmetes major Riho Ühtegi artiklites kirjeldatud sündmustes ei suutnud ka käesolevate ridade autor ilma abimaterjalideta kõike meenutada. Usun, et teisedki Kaitseliidu taasloomisel ja ülesehitamisel osalenud ning nüüd oma kogemusi paberile panevad inimesed on haaranud abimaterjali järele. Kes vaatab vanu ajalehti, kes lappab algusaegade dokumente maleva arhiivis või lehitseb isiklikku päeva- raamatut. Tänapäev puudub ülevaatlilik kokkuvõte taasloodud Kaitseliidu esimestest tegevusaastatest. Loodan, et publitseeritav materjal täidab minisugusegi lünga sellest.

Mõni sõna ka alltoodud dokumentidest. See on 1993. aastal kiirkorras (ühe öö jooksul) valminud ettekanne uuele Kaitseliidu ülemale (tollal kapteni auastmes Johannes Kert oli saanud Kaitseliidu ülemaks 16. novembril 1992) n-ö taustainformatsiooniks. Et ülevaate koostamisel puudus võimalus kasutada paljusid dokumente ja kaasata helgemaid päid, kajastuvad selles vaid Kaitseliidu peastaabi arhivaarina (loe: ajaloolasena) töötanud allakirjutatu toonased teadmised. Käesolevaks publitseerimiseks ettevalmistamise käigus on parandatud vaid mõningad sisselipsanud kirjavead ja ühtlustatud nimekasutus ajakirja muude materjalidega. Sisulisi kommentaare major Riho Ühtegile, kelle märkused on kirjas viidena. **KK!**

Kogu Kaitseliidu ohvitserkonna staabiõppus 1994.[?] aasta alguses Tallinnas Kaitseliidu tollases peastaabis Uus tänav 2. Foto: Olavi Punga

KAITSELIIDU ARENGU II ETAPP – MURRANG

1991. AASTA

Aasta algul teravnes poliitiline olukord liiduvabariikides ja tulenevalt võimalikust okupatsiooni repressiivaparaadi käivitamise ohust pidas Kaitseliidu keskkogu vajalikuks asuda aktiivselt eesti rahva ja tema varade kaitsele. Selleks puudusid aga vahendid.

13. jaanuaril otsustas Kaitseliidu keskkogu luua malevkondades rekviireerimiskomisjonid ja koheselt alustada asutustelt ja organisatsioonidelt varustuse rekviireerimist vabatahtlikkuse alusel. Sundrekviireerimine pidi algama kohe pärast okupatsiooni repressiivaparaadi avalikku käivitumist. Loodeti kohalike organite, asutuste ja eraisikute mõistvale suhtumisele.

Olukorra tõsidust mõistes tulid aga kohalikud organid ja asutused Kaitseliidule vastu ja puudus vajadus rekviireerimiseks. Ärevus poliitilise olukorra teravnedes tõusis ja Kaitseliit aktiviseeris oma tegevust linnades. Valve alla võeti suuremate linnade strateegiliselt tähtsad asutused, öösiti olid väljas Kaitseliidu patrullid, kindlustunde loomiseks avaldati ajakirjanduses Kaitseliidu valvetelefonide numbrid. Olukorra tõsidust mõistes lubas isegi Tartu Ülikooli rektor Kaitseliitu kuuluvatele

üliõpilastele soovi korral sessipikendust.

26. jaanuaril toimunud malevapealike nõupidamisel otsustati peatada rekviireerimiskomisjonide loomist käsitlev otsus järgmise keskkogu kokkukutsu- miseni: 11. aprillil tegi Eesti Komitee Eesti Vabariigi Ülemnõukogule ettepaneku kuulutada õigustühiseks Kaitseliidu likvideerimise seadus ja aidata omapoolse juriidilise aktiga kaasa Kaitseliidu varade tagastamisele või kom- penseerimisele (vastav otsus tehti 4. septembril 1991).

Rapla keskkogul 25. mail otsustati välja kuulutada üleminekuperiood, mil 1931. aasta põhikirjast ei tulnud täpselt lähtuda – täielikult ei saadud rakendada. [Tollane Kaitseliidu ülem] Kalle Eller teatas oma tagasiastumisest¹ ja Keskkogu otsustas Kaitseliidu ülema- na sõjaministrile kinnitamiseks esitada Manivald Kasepõllu.²

31. mail andis Eesti Kaitseliidu pealik Manivald Kasepõld välja päevakäsu nr 9, millega:

- tühistati kõik Kalle Elleri poolt välja- antud päevakäsed;
- loeti kehtetuks Kaitseliidu ajutine põhikiri, edaspidi kästi juhinduda

Kaitseliidu 1931. a põhikirjast ja selle täiendustest ning kodukorrast;

- peastaabi ülemaks kinnitati Heldur Toomet;
- Kaitseliidu struktuuri viidi (kehtivat administratiivjaotust arvestades) malevaga võrdne üksus – lipkond;
- revisjonikomisjoni kohustati läbi viima revisjon Kalle Elleri poolt Kaitseliidule kuuluvate rahaliste ja materiaalse vahendite kasutamise kohta;
- peastaabi juurde moodustati koordineeriv organ, kuhu kuulusid kõik malevate ja lipkondade pealikud;
- Tallinna I ja II malevkonna baasil loodi Tallinna malev;
- Kaitseliitu astumisel võeti aluseks 1934. a kodukorras toodud avalduse näidis ja vandetootus.

22. juunil moodustas Kaitseliidu ülem oma käskkirjaga Kaitseliidu propaganda- ja informatsiooniteenistuse (4–5-liikmeline), pealikuks Jaak Mosin.

1991. a suvel oli Kaitseliidu tegemiste põhiraskus asetatud organisatsiooni tegevuse sisemisele korrastamisele:

- uute üksuste tekkimise ja alluvusega seotud probleemide lahendamine;
- riigiorganitega (politsei, piirikaitse) koostöö korraldamine jne.

26. juuli keskkogu otsusega moodustati Kaitseliidu relvastatud eriüksus. 1991. a sügisel oli põhirõhk suunatud organisatsiooni õiguste taastamise läbisurumisel Ülemnõukogus. 12. juuli keskkogu otsusega:

- kehtestati 1934. aasta Kaitseliidu kodukord;
- loodi Kaitseliidu poliitiline toimikond;
- loodi Kaitseliidu väliskohus;
- otsustati moodustada Kaitseliidu täievoliline delegatsioon kohtumiseks Kodukaitse juhtkonnaga.

15. juulil täiendas Kaitseliidu ülem Kaitseliidu peastaabi koosseisu spordipealiku (Aigar Liping), ajaloopealiku (Juhan Algas) ja poliitikaaliku (Tiit Vohta) ametikohaga. Sisuliselt keegi neist midagi teha ei jõudnud, peatselt vabastati Tiit Vohta ja likvideeriti poliitikatoimikond. Samal päeval (s.o 15. juulil) kinnitas Kaitseliidu ülem üksuste poolt esitatud "ohvitserid" pealikeks.

Samal ajal tekkinud pinged Kaitseliidu ja Kaitsealatuskeskuse (KAK) vahel, mille lõpetas Kaitseliidu keskkogu 9. augustil oma otsusega "EV Kaitseliit ja Kaitsealatuskeskus on mittekattuva liikmeskonnaga organisatsioonid, kelle vahel

ei ole alluvusvahekorda". Konflikti keskmeks olid KAK juhi Kalle Elleri püüded allutada Kaitseliit KAK-le.³

4. septembril teatas Kaitseliidu ülem keskkogu otsusest ka eksilvalitsuse sõjaministrile ja palus arvestada Kaitseliidu seisukohaga.

Augustis toimunud riigipöördekatse ajal 19.–22. augustini suutis Kaitseliit koondada enamiku oma jõududest Tallinna. Pingeliste sündmuste ajal hästi organiseeritud ja distsiplineeritud tegevusega Kaitseliit avaldas muljet riigikaitsekomisjoni liikmetele ja Ülemnõukogu saadikutele. Vaatamata peaminister Edgar Savisaare juhitud valitsuse vastuseisule hakkas levima seisukoht, et Kaitseliitu tuleks tunnustada ja riiklikult finantseerida.⁴

Augusti lõpul toimunud KGB ja parteihoonete valvamine olid tunduvalt väiksemõõtmelisemad aksioonid võrreldes augustiputšiga ning olid viimasest tulenevad.

1991. aasta novembris hakkas formeeruma Naiskodukaitse algatusrühm Tartumaal, mis püüdis taastada Naiskodukaitset kogu riigis.⁵

Detsembris 1991 pöördus Kaitseliit Eesti Vabariigi Kaitsenõukogu poole taotlusega lugeda Kaitseliit Eesti kaitsejõudude üheks osaks ja esines konkreetsete ettepanekutega Eesti kaitsejõudude edasise tegevusest.

1992. AASTA

1992. aasta kujunes Kaitseliidule olulise murrangu aastaks. Jaanuaris 1992 kukus kaks aastat võimul olnud Kaitseliidu-vaenulik [...] valitsus, mida asendas Kaitseliitu tunduvalt soosivamalt suhtunud Tiit Vähi valitsus.

11. jaanuaril 1992 võttis Kaitseliidu keskkogu vastu Riho Ühtegi koostatud määruse käsitulirelvade omamisest ja kasutamisest Eesti Kaitseliidus (9. oktoobril 1993 täiendati seda).

Veel enne Kaitseliidu arvamist kaitsejõudude koosseisu andis kaitsejõudude peastaabi ülem kolonel Ants Laaneots 15. jaanuaril 1992 välja direktiivi nr KL-1 "Eesti Vabariigi Kaitseliidu tegevuse põhisuundadest 1992. aasta esimeseks pooleks". Direktiivis suunati tähelepanu Kaitseliidu organisatsioonilise poole korrastamise ja distsipliini tugevdamise vajadusele, väljaõppele ja lahinguvalmidusele. Eri- nevatel põhjustel jäid direktiivis esitatud nõuded paljudes malevates aga täitmata. Sõjalisi teadmisi omava juhtkonna puudumine (ka malevates) pidurdas

tunduvalt organisatsiooni arengut. Sellest tulenevalt avaldas Kaitseliit pikka aega tugevat survet nn ohvitseride kursuste organiseerimiseks. Suurelt osalt tänu Kaitseliidu survele ja organiseerimisele toimusidki 1991. a lõpul ja 1992. a algul Tallinnas esimesed nn ohvitseride kursused. Ohvitseride kursuste olulisust Kaitseliidu arengule näitab seegi fakt, et 1992. a veebruaris hakkas kursuslastest moodustuma Kaitseliidu peastaap. Esimesed koosseisulised (palgalised) töötajad võeti tööle veebruaris 1992.

24. veebruaril demonstreeris Kaitseliit esimest korda pärast taasiseseisvumist jõuliselt oma olemasolu Eesti Vabariigi aastapäeval Tallinnas. Olulist rolli nii paraadi ilmes kui ka Kaitseliidu esinemise õnnestumises mängis asjaolu, et veebruari alguses oli Prantsusmaalt abina saadud suurem kogus uhiuusi välvorme.

Mais jätkus Kaitseliidu peastaabi areng – moodustati esimesed neli osakonda:

I osakond – operatiivtöö (reaalset tööd alustas 1. juulil 1992);

II osakond – luure (Kaitseliidu tegevust puudutava info töötlemine, võõrvägesid puudutava info kogumine, ametkondlikud juurdused jne);

III osakond – väljaõpe (õppeplaanide koostamine jne);

IV osakond – tagala (Kaitseliidu varustamine).

1992. aasta 28. aprillil arvati Kaitseliit vabariigi valitsuse otsusega riikliku riigikaitseorganina Eesti kaitsejõudude koosseisu. Kaitseliidule eraldati 95 koosseisulist ametikohta. 1992. a II poolaastaks eraldas Eesti Vabariigi valitsus Kaitseliidule (esmakordselt) 2,5 miljonit krooni. Juunis rakendus täielikult tööle Kaitseliidu peastaap.

Kaitseliit oli viidud uuele tasandile: varem praktiliselt mittetunnustatud põrandaalune organisatsioon,⁶ mis tegutses vaid liikmete entusiasmist, oli Riigikogu, presidendi ning põhiseadusliku valitsuse poolt ametlikuks kuulutatud ja lülitatud Eesti kaitsejõudude koosseisu, juhtkond (sh malevapealikud) kinnitatud kohtadele vabariigi valitsuse määrusega.

Vastavalt Eesti Vabariigi Ülemnõukogu 23. jaanuari 1992 otsusele ja Eesti kaitsejõudude peastaabi ülema käskkirjale nr 12 alustasid Kaitseliidu allüksused endise Nõukogude Liidu relvajõudude Eestis asuvate väeüksuste kontrollimist. Aktsioon pidi teadvustama Eesti territooriumil paiknevate endiste Nõukogude Liidu relvajõudude juhtkonnale ja isikkoosseisule Eesti Vabariigi otsustavust saavu-

tada täielik kontroll oma territooriumi üle, tõkestades endiste Nõukogude Liidu relvajõudude omavoli ja kiirendades võõrvägede väljaviimist. Lisaks kontrollifunktsioonile kohustuti koostöös politsei, riigi- ja piirikaitseametiga tegema kõike võimalikku, et takistada varade ja eriti relvade väljavedu. Nimetatud otsus ja käskkiri määrasid kindlaks organisatsiooni tegevuse ühe peasuundadest 1992. aastaks ja tekitasid veel teisigi.

Tulemused ei lasknud end kaua oodata. 1. veebruaril konfiskeeris Tartu malev ešeloni sõjaväetehnikaga, sellesarnased sündmused toimusid ka Raplas ja Pärnumaal. Juba 10. veebruaril avaldas Eesti kaitsejõudude peastaabi ülem kolonel Ants Laaneots nimetatud malevate koosseisule tänu kohusetundlikkuse ja mehisuse eest. Järgnes nn 1992. aasta kuumu suvi, mis tõi Kaitseliidule kaasa palju poolehoidjaid, aga ka vaenlasi. 6. juunil hõivati kaks kaatrit Miidurannas, siis Nissi sündmused ja lõpuks Ellamaa lahing Harjumaal. Näiteid oleks palju, eesmärk kõigil üks – täita ülesannet.

Juulis 1992 paluti Kaitseliidul sellised aksioonid peatada, et oodata ära Helsingis peetavate USA ja Nõukogude Liidu läbirääkimiste tulemused võõrvägede väljaviimise küsimuses. Vastupidiselt palvele forsseerisid aga mõned malevad tegevust ja järgneski varasematest aksioonidest erinevalt "halbaks" tembeldatud Ellamaa lahing.

1992. a suvel kulmineerusid sündmused Läänemaa malevas kaitsejõudude õp-pekompainii moodustamisega aktiivsematest kaitseliitlastest. Peatselt nimetas üksus end jäägrikompainiiks.⁷

Paralleelselt eeltooduga osales Kaitseliit endise Nõukogude Liidu Riikliku Julge-

oleku osakondade likvideerimisel maakonnalinnades ja mitmesuguse suunitlusega patrullteenistuses (eriti Tallinnas).

1992. aasta oli murranguline ka Kaitseliidu sisemise arengu seisukohalt. 13. aprillil 1992 andis Eesti kaitsejõudude peastaabi ülem kolonel Ants Laaneots välja direktiivi nr KL-2, milles juhtis tähelepanu direktiivi nr KL-1 nõudmiste mitetäitmisele. Nüüdseks oli Kaitseliidust saanud Eesti Vabariigi valitsuse 6. aprilli määrusega Eesti kaitsejõudude seaduslik koostisosa. Sellega seoses nõudis Eesti kaitsejõudude peastaabi ülem veel kord direktiivi nr KL-1 täielikku täitmist, et panna alus Kaitseliidu lahinguvõime süsteemile, käskis lähtudes Kaitseliidu põhikirja V peatüki nõuetest ja Eestis välja kujunenud olukorrast jaotada alates 1. maist 1992 Eesti Kaitseliit majanduslikult ja administratiivselt järgmisteks malevateks: 1) Tallinna malev, 2) Harju malev, 3) Lääne-Viru malev, 4) Ida- Viru malev, 5) Järva malev, 6) Rapla malev, 7) Jõgeva malev, 8) Tartu malev, 9) Tartumaa malev, 10) Põlva malev, 11) Võrumaa malev, 12) Valga malev, 13) Sakalamaa malev, 14) Pärnumaa malev, 15) Saaremaa malev ja 16) Läänemaa malev.

Sarnaselt eeltoodule määrati kindlaks malevate vastutuspiirkonnad, operatiivsete ja territoriaalüksuste moodustamine, põhiülesanded, koosseis ja alluvus. Kindlaks määrati ka lahinguvõime astmed ja sellega seonduv. Totaalkaitse kontseptsioonist lähtudes oli riigi sisekaitse juhtimine ja elluviimine pandud täielikult Kaitseliidule.

Kaitseliidu varustamise seisukohalt oli 1992. aastal tähtsaimaks 800 püstoli PM eraldamine mais ja 280 AK eraldamine oktoobris. Malevatele eraldati ka lühilaineraadiojaamad.

Relvadega seonduvast tähtsaimaks oli Eesti Vabariigi valitsuse 27. augusti 1992 määrusega nr 256 Kaitseliidule antud õigus relvade hoidmiseks ja kasutamiseks ilma politsei loata.

Septembris 1992 toimunud keskkogul otsustati koostada malevate operatiivplaanid, kuid nende valmimine venis mõnevõrra.

Oktoobris 1992 toimunud keskkogul kulmineerus konflikt malevapealike ja Kaitseliidu ülema vahel (neli malevat oli peatanud alluvuse Kaitseliidu ülemale). Kaitseminister Hain Rebase ettepanekul otsustati Kaitseliidu ülem ümber valida. Valimistele ilmunute seast sai enim hääli Jüri Estam, aga Kaitseliidu ülemaks määrati Johannes Kert.

Samal keskkogul otsustati edaspidises tegevuses juhinduda ainult Kaitseliidu 1931. a põhikirjast ja 1934. a kodukorrast ning tühistada kõik varasemad Kaitseliidu keskkogu otsused, mis reglementeerisid Kaitseliidu tegevust üleminekupeerioidil. Seega loeti üleminekupeerioid lõppenuks.

Oktoobris toimunud keskkogu otsustas, et keskkogu tuleb kokku kutsuda vähemalt üks kord kvartalis (1992. aastal käis see koos peaaegu iga kuu, vahel isegi kaks korda kuus, täites nimeliselt keskjuhatuse rolli). Seega tekkis suurem vajadus keskkogude vahel toimiva organi – keskjuhatuse – järele. Novembris toimunud keskkogul otsustatigi nimetatud organi tööd tõhustada ja anda sellele üle osa seni keskkogul lasunud funktsioone.

1992. a lõpuks oli Kaitseliit taastatud pea täielikult, puudus veel vaid vanematekogu.

¹ Nagu nähtub major Riho Ühtegi artiklist "Nimed, mida pole raiutud marmortahvlile" I (Kaitse Kodu! 7/2007, lk 21–24), oli Elleri tagasiastumine 1991. aasta mais vaid tempoolne formaalsus, tegelikult astus ta tagasi juba 1990. aasta novembris Kaitseliidu suurkogul, kus otsustati Kaitseliidu juhtorganina kasutada kollegiaalset juhatust.

² 25. mail 1991 keskkogu eriline tähtsus üleminekupeerioidi väljakuulutamise kõrval oli vastuvõetud otsus, millega lõppes valitud keskjuhatuse kollegiaalne juhtimine ning Kaitseliidu ülemaks sai Manivald Kasepõld (vaata lähemalt major Riho Ühtegi artiklit "Nimed, mida pole raiutud marmortahvlile" II, Kaitse Kodu! 8/2007, lk 18–22).

³ Major Ühtegi ei nimeta Elleri tegevust Kaitseliidu allutamiseks, vaid Kaitseliidu esindamiseks. Fakt, et osa kaitseliitlasi kuulusid Rahvuslikku Kaitsealatuskeskusesse, ei tähenda major Ühtegi arvates organisatsiooni allutamist, sest organisatsiooni igapäevaelu Eller ei sekkunud. Lähemalt on sellest juttu Riho Ühtegi artiklis "Nimed, mida pole raiutud marmortahvlile" I.

⁴ Oluliseks selles vallas tuleb tunnistada ENSV Ülemnõukogu presiidiumi 1991. aasta 4. septembri otsus Kaitseliidu kohta, millega tühistati presidendi seadlus 1940. aastast Kaitseliit likvideerida. Selle otsusega Kaitseliit legaliseeriti. Lähemalt võib lugeda Riho Ühtegi viidatava artikli II osast.

⁵ Naiskodukaitset oli selleks ajaks proovitud taastada korduvalt. Alates veebruarist 1990 tulid piirkonniti naised kokku mitmel korral. 1990. aastal moodustati isegi Naiskodukaitset koordineeriv grupp Kaitseliidu juhtimiskeskuse juurde, kuid ühtse organisatsioonini ei jõutud enne 1991. aastat. Mitmes kohas olid naiskodukaitsjate rakukesed käesolevas artiklis mainitud ajaks juba olemas; need olid tihedalt seotud kohalike Kaitseliidu organisatsioonidega. 1991. aasta sügisel algas pigem Naiskodukaite eraldumine Kaitseliidust, mille tulemusena tekkis täiesti uus liik naisi – naiskaitseliitlased –, kes tahtsid meeste kombel militaarsjadega tegelda, mida uus Naiskodukaite "trend" enam ei soosinud.

⁶ Põrandaaluseks organisatsiooniks Kaitseliitu nimetada ei saa, sest kohalikes omavalitsustes oli enamik Kaitseliidu malevaid ja malevkondi registreeritud, niisamuti oli olemas Eesti Vabariigi Ülemnõukogu presiidiumi otsus 1940. aasta presidendi seadluse tühistamise kohta.

⁷ Üksuse täielik nimetus oli Läänemaa Vabatahtlike Jäägerkompanii (LVJK). Kompanii arvati 1992. aastal kaitseväge koosseisu, seal teenisid mehed üle terve Eesti, mistõttu Läänemaa maleva üksuseks teda nimetada ei saa. 1993. aastal LVJK likvideerimise järel moodustati seal teeninud põhiliselt Läänemaa maleva meestest Kaitseliidu Läänemaa maleva jäägerkompanii, mis likvideeriti poole aasta jooksul.

Nimed, mida pole raiutud marmortahvlile III

Tekst: RIHO ÜHTEGI, major

Ajaks, mil kolmandat osa oma meenutustest kirjutan, on esimene ja teine osa mu meenutustest Kaitse Kodus! juba ilmunud ning mõningast tagasisidet inimestelt saadud. On neid, kes on käinud kätt surumas, kuid on ka neid, kes on tulnud pahandama, et üks või teine asi oli tegelikult teisiti.

PISUT TÄPSUSTUSI EELMISTELE OSADELE

Esimeses osas rääkisin Eesti Komitee 1990. aasta mais välja antud otsusest, milles teatatakse, et Kaitsealiit peaks tegutsema Eesti Komitee egiidi all. Nüüd on selgunud, et sellist otsust 1990. aastal tegelikult ei tehtud, valmistati ette vaid vastava otsuse projekt, mida komitee istungil arutati. Tõesti, minu kasutuses oli vaid dokument, mille nurgale oli kirjutatud sõna “projekt”, kuid käsikirjaliselt tehtud juurde märke, et see on vastu võetud. Mu eesmärk polnud kuidagi varju heita Eesti Komitee tegevusele, sest tegemist oli vaieldamatult Eesti rahvale äärmiselt olulise liikumisega, millele me suures osas oma iseseisvuse võlgne. Ka Kaitsealiit on rasketel hetkedel saanud Eesti Komiteelt väga vajalikku toetust. Kuid minu esimese kirjutise eesmärk oli kirjeldada keerulist olukorda, milles Kaitsealiit 1990. ja 1991. aastal viibis, püüdes kõrvale jääda sisepoliitilistest kiskumistest. Ja sellest vaatenurgast polegi tähtsust, et Eesti Komitee vastavat otsust välja ei andnud, sest otsuse projekti olemasolu näitab, et Eesti Komitees olid Kaitsealiidu allutamise mõtted päevakorras. Kas see, et seda ei juhtunud, on hea või halb, otsustage need, kes kunagi ajalugu uurivad.

Ma ei suuda olla sajabrotsendiliselt täpne selles, mida ma ise pole näinud, vaid kuulsin teistelt või mille tagajärgi nägin organisatsioonis. Mälestustepõhised meenutused on paraku valdkond, kus asju kirjutatakse subjektiivselt vaatenurgast. Olen püüdnud isiklike emotsioonide vältida nii palju kui võimalik, kuid paraku ilma oma arvamust avaldamata ei saa mälestusi kirjutada. Kirjutan vaid seda, mis mul meeles, toetades ja värskendades oma mälestusi nende dokumentidega, mis on mulle kättesaadavad. Eks autentse ajaloo kirjutamine pea jääma ikkagi professionaalidele ja kui objektiivne ametlik ajalugu saab olema, on nende hinnata, kes asju mäletavad. Aga selles olen ma päris veendunud, et absoluutselt tõest ajalugu pole olemas. Paraku on igal ajaloosündmusel kirjeldaja subjektiivsuse hõng juures ning see ei pruugi kõigile meeldida ega peegeldada olukorda selliselt, nagu mõni teine sündmusi on näinud.

Mis minusse puutub, siis tagasisidest on näha, et juba esimene artikkel (ning nüüd ka teine) on oma eesmärgi saavutanud ja need, kes Kaitsealiidu algaastaid mäletavad, on hakanud kaasa mõtlema. Seega kirjutan julgelt edasi, ehk saan sellega mõne mehe-naise mälestusi turgutada ja neid meenutama ärgitada.

KAITSELIITLASED JA POLIITIKA

Seekordses osas otsustasin keskenduda ühele “riskantsele” teemale, mis võib tekitada palju vaidlusi. Paraku oli teema korduvalt üleval Kaitsealiidu algaastatel ning tekitas tuliseid diskussioone ja isegi tülisid. Teemat arutati peaaegu igal Kaitsealiidu koosolekul ning see pole oma aktuaalsust tegelikult kaotanud tänini. Selleks teemaks on kaitsealiitlased ja poliitika – kuidas need kokku sobivad, kus tuleks ühte teisest lahus hoida.

Aastaid on vaieldud, kui apoliitiline on Kaitsealiit, kui võrd peavad poliitikast hoiduma kodanikud, kes organisatsiooni kuuluvad, ja mida üldse tähendab apoliitilisus kaitsejõudude koosseisu kuuluvas riigikaitseorganisatsioonis.

Enamik 17. veebruaril 1990 Järvakanti kogunenud meestest-naistest, kes panid aluse Eesti Kaitsealiidu taastamisele, olid üht- või teistpidi seotud nõukogudevastase poliitilise liikumisega. See oli tolle aja tingimustes igati normaalne, sest poliitilised ühendused, nagu näiteks Ko-

danike Komiteed või Rahvarinne, koondasid just neid inimesi, kes tahtsid midagi uut moodi teha. Ma ei tea, millal Rahvarinde taustaga inimestele oleks pähe tulnud mõte luua või taastada Kaitsealiidu-taoline riigikaitseorganisatsioon. Õigemini, see mõte tuli neile pähe ja samalaadne organisatsioon – Kodukaitse – ka loodi pärast 1990. aasta lõssenkestide mässu Toompeal. Kuid 1990. aasta veebruaris said sellisele ketserlikule mõttele tulla vaid need, kes leppimatult nõudsid Vene võimu kadumist Eestist ning suveräänse vabariigi taastamist. Informatsioon plaanitavast üritusest liikus põhiliselt vaid selliste parteide ja poliitiliste liikumiste liikmete seas ning seetõttu polnud ka Järvakanti kogunenud seltskond kuigi apoliitiline.

Aastaid on vaieldud, kui apoliitiline on Kaitsealiit, kui võrd peavad poliitikast hoiduma kodanikud, kes organisatsiooni kuuluvad, ja mida üldse tähendab apoliitilisus kaitsejõudude koosseisu kuuluvas riigikaitseorganisatsioonis. Oleme ju ühelt poolt Eesti Vabariigi kodanikud, kelle kohus on osaleda riigi poliitilistes otsustes. Kui sõjaväelastele on seadustega kehtestatud teatavad piirangud poliitilises elus osalemises, siis tavakaitsealiitlastel kodanikena neid piiranguid ei ole. Samas on Kaitsealiit sõjaline organisatsioon kaitsejõudude koosseisus ja seetõttu peaks kaitsealiitlase käesidet varrukale sidudes parteipileti kummutisatllisse jätma. Paraku ei suuda kõik seda teha. Ja kas nad üldse peaksidki nii toimima?

Kust üldse jookseb see piir, kuhu maani kaitseliitlase poliitikas osalemine on eetiline ja kust maalt enam mitte? Kõike seda vaatan taas ühe 1990. aastal Järvakandis Kaitseliidu taasasutamise juures olnud konkreetse isiku ja temaga seotud sündmuste kaudu.

HARRI HENN – OTSEKOHENE TEGUDEMEES

Harri Henn, kes pidas tol ajal Tartu Kolhooside Ehituskontoris (KEK) kraanajuhhi ametit, oli seni olnud üldsusele suhteliselt tundmatu, kuid hakkas pärast liitumist Kodanike Komiteede ja Eesti Rahvusliku Sõltumatuse Parteiga (ERSP) tänu suurele kasvule ja kõlavale häälele kiiresti ümberolijatele silma. Inimesed, kes teda varasemast ajast tundsid, teadsid, et tegu on parajalt põikpäise ja otsekohe mehega, kuid samas ka sellise mehega, keda on võimalik mõjutada, kui õnnestub tema usaldus võita ja inimlikku edevust tagant torkida. Kui Henn nägi, et miski sobis kokku tema maailmavaadetega, asus ta seda otsusekindlalt toetama. Kui keegi võitis ta poolehoidu, võis see arvestada Hennu lojaalsusega. Harri Henn ei sobinud ideoloogiliseks liidriks, kes kasutab suuvärki poliitika tegemiseks, pigem meeldis talle šokeerivalt või segadusttekitavalt oma põhimõtteid tegudega esitleda. Nii oli Henn jõudnud enne Järvakanti tulekut juba silma paista, olgu näitena toodud kas või Eesti NSV rahvasaadikute täiskogule ERSPd toetava plakatiga ilmumine ja koosolekul segaduse tekitamine, mis jõudis lehtedessegi.

Tegudemees ja kaitseliitlane Harri Henn.

Põhimõtteliselt sarnaselt läks ka Kaitseliiduga. Harri Henn tuli Järvakandist ja järgneva paari kuu jooksul korraldati tema ning paari teise inimese eestvedamisel hulk Kaitseliidu asutamiskoosolekuid Tartumaal ja mujalgi. Paraku polnud organiseerimine just Hennu tugevaim külg, kuigi ta oli saanud poliitilistes liikumistes vastavat lihvi. Nii juhtuski, et mitmes kohas, kus Henn Kaitseliidu rühma või raku käima pani, hääbus see sama kiiresti, kui mõni kohalik ei võtnud ürituse vedamist ja arendamist just oma südameasjaks. Nii juhtus isegi Hennu kodukandis Kambjas, kus kaitseliitlik tegevus soikus lühikese aja järel pärast asutamiskoosolekut, sest mehed ei teadnud, mida teha. Alles mõni aeg hiljem ja teiste inimeste poolt lükatuna sai seal Kaitseliidu töö taas jalad alla. Põhiliseks probleemiks oli ilmselt see, et koosolekutele kogunenud inimesed polnud enam sedavõrd poliitiliselt motiveeritud, nagu Kodanike Komiteede, GENF-49 või ERSP liikmed. Need mehed tahtsid juba teada, et milleks ja kuidas, neid huvitasid organisatsiooni perspektiiv ja põhimõtted ning see, miks on organisatsiooni kuulumine neile kasulik. On ju A. H. Tammsaare teostest tuntud-teada asja arutamine eesti mehele enne otsuse tegemist väga oluline. Paraku ei osanud Harri Henn esitatud küsimustele enamasti vastata ja tema “mehed, teeme ära” vaim ei leidnud alati oodatud poolehoidu.

TAMME MALEVKOND

Samas suutis Harri Henn aluse panna ühele huvitavaimale kaitseliitlikule nähtusele, milleks oli Tamme kompanii, hiljem Tamme malevkond. Kui Kaitseliidu mõistes saab rääkida eksterritoriaalsusest, siis Tamme kompanii oli seda kindlasti. Algtuumik koosnes põhiliselt Tartu KEKis töötavatest meestest, mistõttu kompanii liikmeid jagus nii Tartu linna kui ka põhja ja lõuna poole linnast välja. Hiljem, kui kompanii rohkem kuulust saavutas, hakkasid sellega liituma ka teised mehed, kes KEKis ei töötanud. Eksterritoriaalsus, mis Tamme malevkonnale jõu andis, sai Hennule Kaitseliidu pealiku hiljem ka saatuslikuks, kui Tartu malevasse kuuluv eksterritoriaalne Mõhu malevkond põhjustas 1993. aastal oma kriminaalse (toetaja)liikmeskonnaga Harri Hennu malevapealiku kohalt vabastamise.

Teiseks Tamme malevkonna fenomeniks on asjaolu, et Eestis pole ilmselt olnud teist poliitiliselt nii aktiivset Kaitseliidu üksust kui see – tammekad jõudsid muude kaitseliitlike ürituste kõrvalt piketeerida ja koguda allkirju monumentide eemaldamiseks, tulid kohale peaaegu kõigile vabadusvõitlejate kokkutelekutele ning tekitasid ajakirjanduses vastakaid reaktsioone, ilmudes kaitseliitlaste riietuses suurematele poliitilistele üritustele.

1990. aastate alguses oli Kaitseliidu allorganisatsioonide eksistentsi võtmeks koosolekute pidamine. Mida regulaarsemalt kohalik organisatsioon koos käis, seda elujulisem ta oli. Meedias liikus palju moonutatud informatsiooni, kohaliku elu tasandil oli palju probleeme ning mehed tahtsid sellest teada ja rääkida. Peale selle taheti ka midagi ära teha. Enne Kaitseliitu olid teabevahetuskohtadeks nn spordiseltsid ja -klubid. Paar sellist, nt Tarapitha ja Kulter, olid ka Kaitseliidu eellasteks. Pärast Kaitseliidu taastamist võtsid organisatsiooni kohalikud harud teatepulga üle. Plussiks oli ka see, et nüüd said koguneda erinevas vanuses mehed ning rääkida omavahel ilma, et neid oleks seganud põlvkondadevahelised piirid.

See aga, millest räägiti, sõltus väga palju kohalikest juhtidest. Kui kohalik juht oli poliitikalembeline, räägiti rohkem poliitikast, kui mees oli aga militaarhuvidega, räägiti sõjandusest. Sellest aga, mida räägiti või tehti, sõltus omakorda allorganisatsiooni liikmeskond. Kui Tartu 1. malevkonnas käidi koos trenni tegemas ning sõjandusest ja korrakaitsest rääkimas, siis Tamme malevkonnas peeti põhiliselt kõnekoosolekuid, kus domineeris poliitilise olukorra ja poliitiliste aktsioonide arutelu. Selles seisneski põhiline vahe Tartu 1. malevkonna ja Tamme malevkonna vahel. Kui esimene oli ennekõike sõjalist ja (riigi) sisekorda silmas pidav organisatsioon, siis teise olid koondunud need, kelle peamine eesmärk oli nõukogude võimu vastu võitlemine.

Harri Henn nimetas ennast Tartu KEKi ajalehes 1990. aasta oktoobris avaldatud intervjuus vabadusvõitlejateks. Seni oli seda sõna kasutatud vaid nende puhul, kes Vabadussõjas või Teises maailmasõjas Eesti iseseisvuse eest võitlesid. See tingis ka lõhe nende kahe malevkonna vahel ning erineva arusaamise korrast, distsipliinist ja allumisest.

Kui 1990. aasta suvel tundis Meelis Säre, kes oli toona 1. malevkonna pealik, uhkust selle üle, et tema malevkonna võitlejaid hakatakse kaasama korra tagamiseks politseipatrullidesse linnas, siis Harri Henn sai uhkust tunda sellega, et võttis Tartus maha Lenini kuju, mis tekitas kogu Eestis suurt segadust ja lahkelsid, eriti veel Kaitseliidu sees. Võrdlen küll Tartu 1. malevkonda ja Tamme malevkonda, kuid suhtumiste erinevus oli tol hetkel omane ka teistele Kaitseliidu osadele.

TARTU LENINI LAHKUMINE

Mis siis oli vabadusvõitlejatest kaitseliitlaste ja tava-kaitseliitlaste vahe? Kindlasti mitte ainult see, et ühed võtsid maha Lenini kuju ja teised ei plaaninudki seda teha. Lenini kuju mahavõtmisele Eesti Põllumajanduse Akadeemia eest 1990. aasta augustis järgnes suur sisetüli Kaitseliidus, kus rida allorganisatsioonid asus toetama Harri Hennu meeste tegu, samas kui Kalle Eller ja osa Kaitseliidu malevatest ja malevkondadest leidis, et Lenini kuju eemaldamine polnud Kaitseliidule kohane tegu, hinnates seda liialt poliitiliseks. Kindlasti polnud kõik Hennu toetavad malevad samavõrd poliitilised kui tema juhitud malevkond, sest nende linnades ja külades jäid Lenini ja okupantide monumendid puutumata.

Pärnu maleva avaldus Harri Hennu teo toetuseks on üks ilmekamaid näiteid, kui arvesse võtta, et maleva toonane pealik Hannes Toomsalu oli hiljem üks tulisemaid Kaitseliidu apoliitilisuse toetajaid. Toetus Harri Hennu teole välendas pigem nende isamaalisust, mitte aga tahet sama teha. Mäletan ise paljude suhtumist ja ilmselt mõtles ka Eller, et Hennu tegu oli vahva, kuid Kaitseliidu kui organisatsiooni huvides negatiivne. Seega polnud keegi kaitseliitlastest selle vastu, et Henn Lenini maha tõstis, erinevalt suhtuti hoopis sellesse, kas seda oleks tulnud teha Kaitseliidu egiidi all.

KAITSELIIT JA POLIITILISED MÄNGUD

On täiesti selge, et Kaitseliitu kogunesid tol ajal rahvuslikult meelestatud mehed. Aeg oli keeruline ja ohtlik ning kuulumine sellisesse organisatsiooni oli olemoodi julge samm. Nõukogude Liidu agoonia võis iga hetk välja lüüa kõige karmimal moel, mis ju ka teataval määral juhtus 1991. aastal, kui Eestil õnnestus pääseda küll inimelusid kaotamata, kuid Lätis ja Leedus nii valutult ei läinud. Seega oli liitumine Kaitseliiduga kindlasti poliitiline samm – valiti ju selgelt pool, milleks

ei olnud senine riigikord. Samas nägid paljud mehed Kaitseliidus võimalust ajada rahvuspoliitilist asja ilma, et peaks osalema toona hoogu võtvates sisepoliitilistes tüldes. See oli ka põhjuseks, miks Kaitseliit allutas end kiiresti eksiilvalitsusele, mitte mõnele poliitilisele jõule Eestis. Vastavalt Kaitseliidu ülema päevakäsule nr 9 otsustati küll Eesti riiklikku ja õiguslikku seisundit tõlgendada Eesti Kongressi otsustest lähtuvalt, kuid jääda omaette seisvaks kodanikualgatuslikuks ühiskondlikuks organisatsiooniks, millist staatust aktsepteeris ka peaminister presidendi ülesannetes eksiilis.

Harri Henn ei sobinud ideoloogiliselt liidriks, kes kasutab suuvärki poliitika tegemiseks, pigem meeldis talle šokeerivalt või segadusttekitavalt oma põhimõtete tegudega esitleda.

See allutamine eksiilvalitsusele ei meeldinud aga kõigile. Näiteks koostas Tamme malevkond 10. juulil 1990 pöördumise Eesti Komiteele, milles taotletakse Kaitseliidu võtmist Eesti Komitee alluvusse. Ka ERSP aktiveeris, püüdes sekkuda oma

kaitseliitlastest liikmete kaudu Kaitseliidu juhtimisse. Teiselt poolt ei tahtnud Edgar Savisaare juhitud valitsus Kaitseliidust kui riigikaitsestruktuurist midagi teada ja sel moel kisti Kaitseliit tahes-tahtmata sisepoliitilisse võitlusse, mis tol hetkel Eestis käimas oli.

Lobitöö poliitilistes ringkondades ja poliitilise toetuse otsimine oli organisatsioonile eksistentsiaalselt olulised, nagu olid ohuks teravalt äärmuslikud väljaastumised ja -ütlemsed siseriiklike protsesside kohta. Paraku ei saanud kõik kaitseliitlased sellest ühtemoodi aru. Kui mõni neist läks poliitilisele koosolekule või miitingule, kaitseliitlase vorm seljas ja käeside käisel, siis vaevalt mõeldi, kellena seda tehakse – kas vabadusvõitleja, parteilase või kaitseliitlasena. Kaitseliidu vorm aitas muust rahvast eristada ja tekitada ehk respektigi, kuid tagajärjeks olid tihti jälle teiste poliitiliste jõudude rünnakud kogu organisatsiooni vastu.

Eksterritoriaalsus, mis Tamme malevkonnale jõu andis, sai Hennule Kaitseliidu pealiku hiljem ka saatuslikuks.

Olen mitmel korral mõelnud, kellena Harri Henn ennast kaitseliitlase vormi kandes ja üritustel poliitilisi loosungeid ning lippe lehvitates tundis. Kas kaitseliitlase või poliitikuna? Ta ise arvab,

et vabadusvõitlejana, nagu juba eespool öeldud, seega poliitilise sõjamehena, nagu mina tema tegude ja sõnade järgi selle sõna tähendusest aru saan.

MIKS KAITSELIITU EI LIKVIDEERITUD?

Miks ei suudetud siiski ellu viia ähvardust, mis tuli mitu korda päevakorda, ja Kaitseliitu likvideerida? Arvan, et kui Kaitseliit oleks toona koosnenud ainult Harri Hennust ja tema meeste sugustest ning korraldanud vaid poliitilisi aktsioone, oleks organisatsioon üsna kiiresti maasse tambitud. Siin tõusebki esile organisatsiooni teise poole tähtsus, mis oli tasakaalustavaks ja vaigistavaks jõuks, pingutades kõigest väest organisatsiooni ellujäämise nimel.

Nagu öeldud, kisti Kaitseliit tahes-tahtmata poliitikasse, mistõttu isegi kõige konservatiivsemad apoliitilisust jutlustavad malevapealikud pidid sõna võtma teema-

del, mida võib pidada poliitikaks. Kui 1991. aasta teisel poolel oli tol ajal võimul olnud poliitiliste ringkondade Kaitseliidu-vaenulikkus tõusnud haripunkti, ei suutnud enam ka kõige apoliitilisemad malevapealikud hoiduda mürgistest märkustest valitsuse aadressil. Samas rakendati kõiki oskusi erinevate poliitiliste jõudude hulgas lobitöö tegemiseks, et järgmine valitsus tuleks Kaitseliidu-sõbralikum. Olulist toetust saadi Eesti Komiteelt, kes toetas mitmetes väljautlemistes Kaitseliidu legaliseerimist.

Kaitseliidule poolehoidu võitmiseks või vähemalt suhtumise neutraliseerimiseks poliitikute hulgas näitas Kaitseliit üles organiseeritust, isamaalikkust ja asjalikkust erinevates keerulistes situatsioonides. Esile tõsteti kaitseliitlasi, kes olid polnud poliitiliselt aktiivsed, vaid tegelesid põhiliselt organisatsioonisisese arendustegevusega.

Kõik see oli taktika. Rahvas vajas korda tänavatel – kaitseliitlased tulid patrullidesse. Noor riik vajas kaitset – kaitseliitlased valvasid tele- ja raadiomaja.

Paljud mehed nägid Kaitseliidus võimalust ajada rahvuspoliitilist asja ilma, et peaks osalema toona hoogu võtvates sisepoliitilistes tüldes.

Riigil oli vaja ohjata Vene sõjaväelaste kontrollimatut liikumist – jällegi oli Kaitseliit see, kes asja enda peale võttis. Nii leiduski alati neile, kes nõudsid organisatsiooni maa pealt pühkimist, vastukaaluks ka neid, kes

pidasid Kaitseliitu vajalikuks. Ja seepärast jäi Kaitseliit ka püsima.

PARALLEEL AJALOOST

Ka 1936. aasta oli Eesti rahvale keeruline aeg – siis suruti maha vapside liikumine, võeti vastu uus põhiseadus ja algas vaikiv ajastu. Rahvahääletuse eel pöördus toonane Kaitseliidu ülem kindral Johannes Orasmaa kaitseliitlaste poole läkitusega, milles ta ütles: “Parteipoliitilisest

KAITSELIIDU AKTSIOONID HARRI HENNU JUHTIMISEL

- Toris Eesti sõjameeste päevadel osalemine 7. juulil 1990. Pikalt ette planeeritud ürituse olid otsustanud laiali ajada NSV Liidu relvajõud, kes saatsid Torisse nii dessantväelasi kui ka sõjatehnikat. Et hoiduda konfliktist, pöördus Tori Kihelkonna Muinsuskaitse Selts rahva poole palvega mitte tulla kavandatud üritusele. Tamme malevkonna koosolekul 4. juulil vastu võetud otsus kohale sõita aga jäi muutumatuks ja nii sõitsidki Harri Henn ja mõned Tamme malevkonna mehed Torisse. Kuigi Hennul oli kaasas jahipüss, Toris sellest paugutamiseks ei läinud. Vene sõjaväelasi kokkutulekupaigas näha ei olnud, küll aga leiti neid hiljem ootel olevatena Pärnu külje alt. Et Toris oli vähe rahvast, suundus põhiliselt Tartu KEKi meestest koosnev seltskond edasi Pärnusse ja seal Tahkuranda Konstantin Pätsi monumendi juurde, kus tehti lõpuks püssist ka aupaugud. Sellega sõjameeste päevadel osalemine ka lõppes.
- Lenini kuju mahavõtmine Tartus. Tamme malevkond oli Lenini-vastaste meeleavaldustega seotud juba enne kuju mahavõtmist. Lenini ausamba juures Riia mäel korraldati mitu piketti ja meeleavaldust ning koguti ka allkirju kuju teisaldamiseks. Linnavõimud aga ei tahtnud seda sammu kuidagi ette võtta. Nii juhtuski, et ööl vastu 23. augustit 1990 tõstis Harri Henn koos grupi temaga kaasas olnud Tamme malevkonna meestega ajaloolise Kaitseliidu maja eest (tol ajal Eesti Põllumajanduse Akadeemia peahoone) postamendilt maha Vladimir Uljanov-Lenini kuju. Kartus, et kuju on raske, oli asjatu: kümnekonna minutiga sai see kraanaga autokasti tõstetud ja minema veetud. Politsei, kes mõni minut hiljem kohale jõudis, leidis eest vaid tühja postamendi. Järgmisel hommikul ei suutnud Tamme mehed edevusele vastu panna ja kuju viidi Raekoja platsile, kus ta kella üheksa ajal purskkaevu kõrvale maha tõsteti. Pärast läbirääkimisi võimuesindajatega tõsteti Lenin uuesti autokasti ning viidi hoivale kommunaalkombinaadi hoovile. Veel samal päeval kogunes Tartu linnavalitsus, kes otsustas oma määrusega Lenini vanale kohale tagasi paigutada-

da. See määrus jäi siiski täitmata. Kuigi intsident lõppes õnnelikult ka Tamme malevkonna meestele, tekkis sellest tüli Kaitseliidu sees – ametlikult juhtkond taunis tehtut, osa malevaid aga toetasid seda. Tüli käigus saatis Kaitseliidu juhtkond Tamme kompanii (nii oli Harri Hennu üksuse nimi tol hetkel) laiali, kuid see korraldus ei toiminud. Kaitseliit jõudis aga paari järgmise kuuga sedavõrd sügavasse kriisi, et sama aasta novembris tuli kokku esimene ja erakorraline Kaitseliidu suurkogu, kus likvideeriti ajutiselt Kaitseliidu ülema koht ja otsustati organisatsiooni juhtida kollektiivorgani keskjuhatusena.

- Osalemine staabiõppusel “Riigipiir 90”. Kuigi Kaitseliidu ülem oli oma käskkirjaga Tamme kompanii laiali saatnud, ilmus Harri Henn koos oma meestega 2. septembril öösel 1990 Lhamaa kaupluse juurde, kus pidid koonsuma Kaitseliidu õppusel osalevad üksused. Ta sai kaks piiriposti ja suundus Laura taha Eesti-Läti ajaloolisele piirile. Et teed olid Vene miilitsa ja sõjaväe poolt tõkestatud, liikus Hennu meeskond mööda kõrvalteid ja sai kella viieks hommikul piiritulbad maasse kaevatud ning püsis vastavalt Kaitseliidu juhtkonna püstitatud nõuetele kella poole kaheksani vahti pidades ajaloolisel piiril. Tagasiteel Petseris peeti ta kinni ning takistati edasi liikumast, kuid lõpuks said Tamme mehed siiski Saatse poole tulema. Saatse juurest võeti kaasa üks Vene NFSV ja üks Eesti NSV piiritulp ning pöörduti tagasi Tartusse. Tamme malevkonna osalemise piiriaktsioonis teeb eriliseks fakt, et erinevalt kirdepiirist, kus piiriaktsioon läks suhteliselt ladusalt, oli kagupiir täielikult Vene miilitsa ja vägede poolt blokeeritud ning Tamme malevkonna mehed olid ainsad, kes jõudsid seal sihtpunkti ja said postid paigaldatud. Ülejäänud meeskonnad peeti teel kinni ja saadeti tagasi Eestisse.
- Osalemine augustiputšivastastes aktsioonides. 1990. aasta augustiputšiks nimetatav riigipöördekatse NSV Liidus ei jätnud puutumata ka Eestit. Tallinna peale suundusid 76. õhuhessantdiviisi allüksused. Rahvas kogunes Tallinnas teletorni, raadiomaja ja telemaja

heitlusest oleme meie, kaitseliitlased, alati hoidunud eemale ja saame seda tegema kindlamalt ka tulevikus. Suurtest riiklikest küsimustest, mis määravad rahva saatuse ja tema rahuliku arenemise, oleme me aga kohustatud ja kutsutud osa võtma” (vt Kaitse Kodu 1/1936).

Just eeltoodud lõik kindral Orasmaa läkitusest on olnud argument, millega kaitseliitlastest rahvuslased on püüdnud paremida nendevastaseid rünnakuid ja süüdistusi poliitiliste vaadete eest. 1991. ja 1992. aastal kirjutas sel teemal mitu korda Tamme malevkonna ideoloog Heino Otsmaa, sellega on poliitilist käitumist põhjendanud ka teised tollel ajal Kaitseleidi tooni andnud rahvuslased. Kuid väga keeruline on poliitiliste sündmuste virvarris tõmmata seda selget joont, kus lõpeb riiklik või rahvuspoliitika ja algab sisepoliitika. Seda eriti ajal, kus ühtede

Arvan, et kui Kaitseleiti oleks toona koosnenud ainult Harri Hennust ja tema meeste sugustest ning korraldanud vaid poliitilisi aktsioone, oleks organisatsioon üsna kiiresti maasse tambitud.

arvates oli kehtestatud Eesti Vabariik, teiste arvates aga okupatsioon veel jätkus. Ikka juhtub, et piir ületatakse ja siis on ühel või teisel erakonnal võimalik süüdistada organisatsiooni relvadega sisepoliitika suunamises. Ja mis seal salata, mõned Kaitseleiti puudutavad otsused saidki poliitikutepoolt tehtud alles siis, kui nendele viidati suhteliselt äärmuslike vahenditega.

HENN KUI NÕMME VALITSUSE MINISTER

1992. aastal, kui eksiilvalitsus lõpetas oma tegevuse, lõi lõpetamisega mittenoostunud valitsusliige Mihkel Mathiesen nn Nõmme valitsuse, mille välis- ja kaitseministriks sai Harri Henn ning sotsiaal- ja teedeministriks Tamme malevkondlane Hando Kruuv. Harri Henn, kes tol ajal oli tõusnud Eesti Kaitseleidi Tartu maleva pea-

juurde, et kaitsta neid objekte, mis olid viimaseks sidevahendiks välisilmaga. Toonane ülemnõukogu esimees Arnold Rüütel palus Kaitseleidi ülemal suunata mõned Kaitseleidi allüksused ka Toompeale, kus kaitset korraldasid põhiliselt siseministeeriumi allüksused ja mõned kodukaitsjad. Manivald Kasepõld otsustas saata Toompeale Tartumaa kaitseleitlased ning hiljem neile lisaks ka Tamme malevkonna mehed. Korra muutus 21. augustil seis ka kriitiliseks, kui toonase merelaevastiku staabi juurde (praegu Kaitseleidi peastaap) saabus soomukite kolonn. Toompea juurdepääsuteed suleti ja meestele jagati kätte süütepudeleid. Õnneks olukord aga lahenes. Juba samal õhtul lahkusid dessantväelased linnast.

- Tartu KGB osakonna likvideerimisel osalemine. Kõigest paar päeva pärast augustiputši lõppu otsustas Eesti Vabariigi Ülemnõukogu sulgeda KGB ja Eestimaa Kommunistliku Partei kontorid ning võtta üle nende vara ja dokumentatsiooni. Kui enamik Kaitseleidi allüksusi kogunes selleks puhuks 1991. aasta 25. augustil Tallinna, siis osa üksusi jäi ka kohtadele, et aidata kohalikke võime. Tamme malevkond osales Tartu julgeolekuosakonna likvideerimisel. Vastavalt likvideerimiskomisjoni otsusele jäeti Harri Henn Vanemuise 19 maja komandandiks, tema ülesandeks jäi koos politseiga tagada majasisene ja maja perimeetri valve. Just sel perioodil sattus Tamme malevkonna meeste valdusesse dokumente, mis on tekitanud hilisel ajal palju küsimusi ühe või teise inimese lojaalsuses.
- Vene relvajõudude vara ülevõtmine. 23. jaanuaril 1992 võttis Eesti Vabariigi Ülemnõukogu vastu otsuse, millega kõik NSV Liidu relvajõudude varad, mis asusid Eesti territooriumil, kuulutati Eesti Vabariigi omandiks. Kaitsejõudude peastaap andis Kaitseleidule korralduse võtta Vene väeosad vaatluse alla, et riigist ei viidaks ära riigi omandiks kuulutatud vara. Tartu kaitseleitlased eesotsas Harri Hennuga olid ühed agaramad Vene sõjaväelaste kontrollijad. Nii jõuti korraldada patrulle Tartu linnas, kus kontrolliti muu hulgas Vene sõdurite dokumente, raudteejaamas peeti kinni ronge Vene sõjaväetehnikaga

ja võeti valve alla sõjaväeobjekte, sh saavutati kontrollimisõigus Raadi lennuväljalt toimuvate lendude üle. Oli ka jõudemonstratsioone. Näiteks esitas Henn 18. mail 1992 toonasele endise NSV Liidu Tartu sõjaväeabaasi ülemale polkovnik Valeri Janinile ultimaatum, et too vabastaks kuu aja jooksul kauglennuväediviisi staabi hoone Ülikooli tänavas, sest hoone on kuulunud Eesti Vabariigi ajal Eesti kaitseväele. Asjasse sekkusid valitsusametnikud, võimalik kokkupõrge hoiti ära ja kui polkovnik Janini staap Tartust lahkus, ei saanudki Henn hoonet Kaitseleidule ega kaitseväele. Praegu asub seal hoopis hotell.

- Allumatuse avaldamine kaitseministeeriumile. 3. ja 4. oktoobril 1992 korraldati Elva-Otepää vahel esimesed okupatsioonijärgsed Kaitseleidi päevad. Nende raames sai teoks ka malevapealike nõupidamine, kus kolm Kaitseleidi malevat otsustasid umbusaldada kaitsejõudude peastaapi ja kaitseministeeriumi ning allutasid end otse Eesti Vabariigi presidendile. 6. oktoobril pärast Tartu maleva juhatuse koosolekut liitus allumatusavaldusega ka Tartu malev, mille märgiks andis Harri Henn presidendile üle koosoleku pöördumise, teatades otsusest peatada oma allumine kaitsejõudude juhtkonnale ja juhendada kuni kaitsejõudude juhatuse väljavahetamiseni Eesti Vabariigi põhiseadusest ja presidendi korraldustest. See ja rida teisi aktsioone viis kaitsejõudude juhtimise paratamatu korraldamiseni, mis lõppes kaitseväge juhataja ametikoha taastamise ja täitmise ja Kaitseleidi ülema väljavahetamisega.
- Pöördumine Riigikogu poole 1993. aasta veebruaris. Tartu maleva 16. veebruaril koostatud pöördumise esitas Riigikogule kaitseleitlase vormis Mart Niklus. Pöördumises seisis, et Tartu malev ei saa jääda ükskõikseks pealtvaatajaks, kui mõningad olupoliitikud kasutavad destruktivismi Eesti loodavate kaitsejõudude nõrgestamiseks. See avaldus sai aluseks uutele poliitilistele rünnakutele Kaitseleidi suunas, mille käigus tõusis taas kõneaineks Kaitseleidi laialisaatmise võimalus. Kuid teiselt poolt tõi pöördumine päevakorda ka Kaitseleidule olulisi probleeme, nagu organisatsiooni finantseerimine ja struktuuride korrastamine.

liku kohale ja hakkas riigilt selle eest ka palka saama, ei mõelnud hetkekski sellele, kas ta ei peaks Nõmme valitsuse liikmena ehk sõjaväelisest ametikohast loobuma. Oli ta ju oma teoga ületanud rahvus- ja sisepoliitilise piiri. Alles siis, kui ta langes korduvalt teravate rünnakute alla, sai Henn aru, et tal pole võimalik üheaegselt olla sõjaväelane ja poliitik.

1992. aasta oktoobris aset leidnud kohtumisel Riigikogu riigikaitsekomisjoniga nõudis komisjoni esimeheks olnud Rein Helme Harri Hennult selgitusi tema kuulumise kohta Nõmme valitsusse. Hennul tuli teha valik ja selle tulemuseks vabastati ta 1993. aasta aprillis Nõmme valitsuse koosseisust. Huvitav on muidugi see, et vaatamata oma poliitilistele võimalustele otsustas Harri Henn siiski truuks jääda sõjaväelase põhimõtetele. Põhjusi oli selleks kindlasti erinevaid, kuid on kaheldav, kas ta oma otsekohesuse ja põhimõtetega oleks poliitikas läbi löönud. Seetõttu tegi ta ilmselt õige valiku, eriti kui vaadata Nõmme valitsuse hilisemat käekäiku.

MAHHINAATOR KÜTT TEGUTSEB

Harri Henn, nii mõnegi poliitiku jaoks toona punane rätik, suutis oma aktiivsusega alati olla esirinnas. Tartu malev, mida Henn pärast Tartu linna ja Tartumaa malevkondade liitmist juhtima asus, oli tuntud mäsulise malevana, mille vaoshoidmiseks tuli Kaitseliidu juhtkonnal asju ajada “vaikselt ja targu”. Samas oli ühendatud malev kahtlemata üks tugevamaid terves Eestis, selle allüksuste tegevus paistis üldisel Kaitseliidu foonil silma. Ka oli malev kuulus ka oma kiirete ja jõuliste võtete poolest Vene relvajõududelt vara ülevõtmisel. Sellist üksust ei saanud lihtsalt eirata.

Kuigi 1992. aasta algusest said Kaitseliidu malevad riiklikule finantseerimisele, oli see raha äärmiselt napp ega võimaldanud üleval pidada kõiki neid objektivalveid, mis Kaitseliidu kaela langesid. Nii tekkisid malevatel omad pisikesed ärid, millega püüti kinni katta eelarveauke. Harri Henn, kes oli seni tegelnud peamiselt “sõjapidamise” lõbusama poolega, sattus kokku valdkonnaga, mida ta üldse ei tundnud – majandamisega. Tekkisid augud, mida oli vaja lappida.

Kui ise pole sel alal meister, siis pöördu nende poole, kes seda oskavad. Paraku pole Harri Henn parim inimestetundja ja usaldab kergesti neid, kes talle muljet suudavad avaldada. Seepärast sai Tartu malevas selliseks “augutäitjaks” osav mahhinaator Vello Kütt, kes suutis Harri Hennule jätta osava äriemehe mulje, lubades teha Tartu malevast rikkaima maleva Eestis. Tänu sellele sai Kütt Tartu maleva tagalapealikuks. Varustatud kõikvõimalike volitustega, asus Kütt äri ajama, paraku põhiliselt oma isiklikku äri. Tõsi, midagi tilkus ka malevale, kuid lõpuks viisid ärid Küti ikkagi kohtupinki ning heitsid varju ka Harri Hennule ja teistele Kaitseliidu kõrgetele ametnikele.

MÕHU MALEVKONNA JUHTUM

Ka Mõhu malevkonna lugu sarnaneb Vello Küti loole. Jõgeva maakonnas tegutsev malevkond koosnes peale kohalike meeste veel nn Keskuse rühmast, kuhu kuulus rida allmaailmaga seotud tegelasi, kellel polnud Mõhuga midagi ühist. Vaatamata oma territoriaalsele kuuluvusele oli Mõhu malevkond Tartu maleva osa, peapõhjuseks ilmselt Keskuse rühma tegelaste sponsorlus.

Pärast seda, kui mitmelt kurjategijalt leiti Mõhu malevkonna relvi ja liikmepileteid, pidi protsessi sekkuma Kaitseliidu ülem, kes ühendas Mõhu malevkonna Põltsamaa malevkonnaga ja arvas malevkonda allesjätetud mehed Jõgeva maleva koosseisu.

Eelkirjeldatud sündmused ja veel mõned väiksemad teod muutsid Harri Hennu ülemate jaoks sedavõrd ebamugavaks, et ta otsustati Tartu maleva eesotsast ära vangerdada, seda nii Kaitseliidu kui ka Hennu enda huvides. 1994. aasta alguses suunati mees ohvitseride kursustele, kust ta enam maleva pealiku kohale ei naasnud. Oma teenistust jätkas ta erinevates kaitseväe üksustes järjest tähtsusetumatel ametikohtadel. Nagu paljudel teistelgi juhtudel, tõrjuti tülikas mees kaitsejõudude ülesehitusprotsessist kõrvale.

ISAMAA-ARMASTUS KUI POLIITILINE TUNNE

Lõpetuseks tulen tagasi selle juurde, miks ma käesoleva loo kirjutasin. Kodanikena on meist igaühe kohus osaleda riigi poliitikas, et see erakondade aetav poliitika ei muutuks tavakodanikule kaugeks ja arusaamatuks ning poliitika tegemine ei kujuneks kinnise “klubi” privileegiks, väändudes rahva soovidest ja ettekujutustest oma riigist totaalselt kõrvale. Samas Kaitseliit, olles kaitsejõudude koosseisus, peab olema apoliitiline organisatsioon. Kuid nagu kindral Orasmaa kunagi ütles, peab see apoliitilisus piirduma hoidumisega parteipoliitikast.

Kui kodanik tõmbab selga kaitseliitlase vormi, peab ta kõrvale jätma oma sisepoliitilised eelistused ja olema sellest kõrgemal, keskendudes vaid poliitika kõrgeimale dimensioonile, millest peaks ju tegelikkuses lähtuma oma tegudes ka iga poliitik, ja see on isamaa-armastus. Ning julgen väita, et isamaa-armastus on poliitiline tunne. Miks muidu meie vaarisasid ja vanemaid selle eest Siberisse küüditati, maha lasti või vangj pandi?

Kes teab, ehk oleks sündmuste teistsuguse arengu juures sama võinud juhtuda ka nendega, kes olid Kaitseliidu sünni juures, kuid siin oli meil õnne. Või kas ikka oli? Pole ju enamik neist, kes julges organisatsiooniga liituda 1990. aastal, tänaseks midagi peale mälestuste saavutanud. Jäägu see õnneküsimus seega igaühe enda otsustada. Või siiski... Tahan ka sellest kirjutada, aga seda juba järgmises loos. **KK!**

Harri Henn pole parim inimestetundja ja usaldab kergesti neid, kes talle muljet suudavad avaldada. Seepärast sai Tartu maleva tagalapealikuks osav mahhinaator Vello Kütt.

Kui mõni neist läks poliitilisele koosolekule või miitingule, kaitseliitlase vorm seljas ja käeside käisel, siis vaevalt mõeldi, kellena seda tehakse – kas vabadusvõitleja, parteilase või kaitseliitlasena.

Kaitseliidu Kool täpsustab kurssi

Tekst: RIINA NEMVALTS,
nooremleitnant, Kaitseliidu Kooli ülem

Läinud aasta teisel poolel sõnastas Kaitseliidu Kool oma arenguvisiooni. Aeg selleks oli küps. Ligikaudu kuus aastat praktilist tegevust on viinud selgele teadmisele, et edasiminekuks on vaja mõista oma kohta tervikus, teada ise ja teadvustada nii Kaitseliidule kui ka kaitseväele, mida kujutab endast Kaitseliidu Kool.

VISIOON

Kaitseliidu Kooli eesmärgiks on olla mitteformaalset haridust andev Kaitseliidu sisekoolituskeskus, milles korraldatav õppetöö vastab Kaitseliidu koolitus- ja väljaõppevajadustele, on kättesaadav, kvaliteetne ning ülekantav nii sõjaväelisse kui ka tsiviilharidussüsteemi.

Järgnev arutelu selgitab lugejale, mida Kaitseliidu Kool mõistab oma arenguvisioonis sisalduvate komponentide all ja mida tähendavad need meie õppijatele – Kaitseliidu ja tema eriorganisatsioonide tegevliikmetele ja teenistujatele (siin ja edaspidi on mõeldud riigi- ja kaitseväge teenistujaid) –, samuti Kaitseliidu struktuuriüksustele ja teistele koostööpartneritele.

MITTEFORMAALNE HARIDUS, MIS ON ÜLEKANTAV FORMAALHARIDUSSÜSTEEMI

Mõiste mitteformaalne haridus on Kaitseliidu Kooli arenguvisioonis sisse toodud selleks, et vältida erinevaid spekulatsioone ja teadvustada, missuguses suhtes on koolis korraldatav õpetegevus haridussüsteemiga üldiselt.

Eesti elukestva õppe strateegia 2005–2008 toob välja hariduse liigituse selle alusel, missuguses situatsioonis haridust omandatakse ehk õpitakse. Haridussüsteem jaguneb viidatud dokumendi järgi:

- formaalharidus(süsteem) (*formal education*) – hierarhiliselt struktureeritud haridussüsteem

Kaitseliidu Kooli ülem nooremleitnant Riina Nemvalts.

algkoolist kuni ülikoolini; riiklike õppekavadega fikseeritud ja organisatsiooniliselt ning materiaalselt tagatud haridus; [...]; sellega kaasneb aktsepteeritud kraadi, diplomi või tunnistuse omistamine;

- mitteformaalne haridus(süsteem) (*non-formal education*) – ametlikud kursused ja/või õppused, mis korraldatakse väljaspool formaalset haridussüsteemi, kuid on organiseeritud formaalsete organisatsioonide poolt, nagu täiskasvanute koolituskeskused, kõrg- ja/või kutsekoolide juurde loodud täienduskoolituskeskused jms [...];
- informaalne haridus (*informal education*) – hõlmab igasugust õppimist, mis tuleneb igapäevastest tegevustest tööl, perekonnaringis või vabal ajal; ei ole struktureeritud (õpieesmärki, õpiaja või õppematerjalide mõistes) ega lõpe tavaliselt tunnituse saamisega [...]; võib olla kavatsuslik, kuid enamasti on tegemist ettekatsetamata õppimisega (<http://www.hm.ee/index.php?popup=download&id=3810>).

Ülaltoodud definitsioonile tuginedes näeme, et Kaitseliidu Kool on üks osa Eesti mitteformaalharidus-

süsteemist. Kuna elukestva õppe strateegia näeb ette ka mitteformaalse või informaalset hariduse raames õpitu ülekandmise võimaldamist formaalharidussüsteemi, mõistab Kaitseliidu Kool vajadust tegelda oma koolitajate kvalifikatsiooni, õppekavade kvaliteedi ja tunnistuste lisade arusaadavusega nii, et tulevikus oleks kooli kursuste läbimist tõendavate dokumentide alusel võimalik taotleda ainepunkte formaalharidussüsteemi kuuluvas koolides.

KAITSELIIDU KOOLI KAKS ÕPPESUUNDA

Kaitseliidu Kooli õpetegevus jaguneb kahe õppesuuna – sõjaväelise juhtimine ja inimressursi arendamine – vahel. Seetõttu on koolile oluline olla mõistetav nii sõjaväelises kui ka tsiviilharidussüsteemis.

Sõjaväelise õppesuuna põhikursusteks on praegu:

- reservohvitseri kursus Kaitseliidus (kompaniülem) (229 tundi);
- reservohvitseri kursus Kaitseliidus (rühmaülem) (251 tundi);
- reservvanemallohvitseri kursus Kaitseliidus (rühmavanem) (240 tundi);

Lisaks põhikursustele kuuluvad sõjaväelise õppesuuna alla praegu:

- sõjapidamine talvetingimustes: täiendkursus allüksuse ülematele (64 tundi);
- Kaitseliidu laskeinstruktoriga I etapp (46 tundi);
- formeerimispunkti meeskonna kursus (24 tundi).

Kaitseliidu Kooli sõjaväelise õppesuuna kursustel on tihe seos Kaitseväge Võru Lahingukoolis ja Kaitseväge Ühendatud Õppeasutustes läbi viidavate kursustega. Nimetatud koolid on osaks Eesti formaalharidussüsteemist, võimaldades omandada sõjaväelist kutsekeskharidust või kõrgharidust. Kaitseliidu Koolis omandatud sõjaväeline kvalifikat-

sioon ei ole üksüheses vastavuses Kaitseväe Ühendatud Õppeasutustes ega Kaitseväe Võru Lahingukoolis antava kvalifikatsiooniga, samas aga võib pidada neid kursusi paindlikuks õppimisvõimaluseks kaadrikaitseväelastele. Ka on meil Kaitseliidu tegevliikmeid, kes on saanud oma sõjaväelise aastme Kaitseliidu Koolis reservväelastena õppimise tulemusena, kuid soovivad astuda tegevteenistusse. Nii ühed kui ka teised vajavad teatavat "järelaitamist" sõjaväelist haridust andvate õppeasutuste poolt ning dubleerimise vältimiseks peab Kaitseliidu Kool oluliseks saavutada oma õppetöö võrreldavus ja ülekantavus sõjaväelise hariduse süsteemi.

Inimressursi arendamise õppesuuna peamiseks kursusteks on:

- juhtimiskursus I (50 tundi);
- juhtimine praktikas 1 (22 tundi);
- juhtimiskursus II (50 tundi);
- juhtimine praktikas 2 (22 tundi);
- juhtimiskursus III (35 tundi);
- instruktorikursus (60 tundi);
- treenerikursus (35 tundi) + praktika (40 tundi);
- väljaõppetehnoloogia kursus (400 tundi);
- avaliku esinemise kursus (35 tundi);
- administreerimiskursus Naiskodukaitse vabatahtlikule juhile (16 tundi);
- Kaitseliidu vabatahtliku noortepäevade kursus (40 tundi);
- kaadrikaitseväelastele ja tsiviilteenistujatest töötajatele Kaitseliidu tutvustav kursus (18 tundi).

Kaitseliidu Kooli inimressursi arendamise õppesuuna kursused on suunatud teenistujatele ja vabatahtlikele juhtidele, aitamaks neil toime tulla erinevate juhtimisprobleemide, info suunamise ja alluvate kaasamisega otsustamisse. Paranevad eestvedamis-, esinemis- ja suhtlemisoskus ning grupiprotsesside mõistmine. Koolitajakursu-

sed annavad võimaluse Kaitseliidu väljaõppetase ühtlustamiseks ja koolitajaoskuste lihvimiseks kõige uuematest õppimis- ja õpetamisteooriatest lähtudes. Enamik inimressursi arendamise õppesuuna kursustest keskendub õppijate minapildi arendamisele, et luua isiksusliku arengu kaudu tugev alus ametialasele kasvule.

Kursuste peamiseks sihtrühmaks on nii Kaitseliidu ja tema erioorganisatsioonide tegevliikmed kui ka teenistujad. Lähtudes eeldusest, et mida mitmekesisemad on õppegrupid, seda suuremad on õppimisvõimalused, teadmisest, et Kaitseliit on inimressursi arendamise kursuste osas kaitseväega võrreldes tuntavas eelisesisus, ning soovides kaasa aidata vastastikuse mõistmise ja koostöö arengule, oleme alates 2007. aasta sügisest avanud need kursused piiratud mahus ka kaitseväes teenistuses olevatele kaadrikaitseväelastele ja riigiametnikele.

Lisaks käsitatud kahe õppesuuna kursustele korraldatakse Kaitseliidu Kooli egiidi all ka Naiskodukaitse ja Kaitseliidu välikoka kursust (40 tundi) koos praktikaga (40 tundi), Naiskodukaitse toitlustamise erialarühma juhi kursust (36 tundi) ja reservnooremallohvitseri kursust Kaitseliidus (jaoülem), mis viiakse läbi Alutaguse malevas (185 tundi).

Nagu sõjaväelise õppesuuna, nii ka inimressursi arendamise õppesuuna kursuse osas tahame õppetöö kvaliteeti ja õppimist tõendavaid dokumente arendada sellele tasemele, et need võimaldaksid õpingutulemusi hõlpsasti üle kanda meie formaalharidussüsteemi.

LÄHTUDES KOOLITUS- JA VÄLJAOÕPPEVAJADUSEST

Terminite *väljaõpe* ja *koolitus* eristamine on oluline, et aru saada,

missugune õppetegevus Kaitseliidus on suunatud sõjaaja ülesannete täitmisele ja missugune rahuaegses organisatsioonis teenistuses olevate inimeste arendamisele ning nende ametialase kasvu toetamisele.

Kaadrikaitseväelaste ja Kaitseliidu vabatahtlike üksuseülemate puhul on väljaõpet ja koolitust teineteisest raske lahutada, sest mingis mõttes on kogu rahuaegne tegevus, sh koolitus sõjaaja ülesannete suhtes väljaõpe. Samas on aga väljaõppel ja koolitusel siiski oluline vahet teha, sest kogu õppetegevuse liigitamine väljaõppe alla on tähendanud seda, et Kaitseliidus teenistuses olevate inimeste arendamise, sh ameti-, kutse- ja erialase koolitamisega ei ole senini sihipäraselt tegeldud.

Kaitseliidu Kool on määratlenud end koolitus-, mitte väljaõppekeskuseks. Määratlemise aluseks on tõdemus, et kooli põhiülesanne on arendada nii vabatahtlike kui ka palgaliste juhtide (ülemate, pealike, esinaiste, peavanemate, piirkonnavanemate, juhtide, juhataste liikmete) ja koolitajate (instruktorite, noorteinstruktorite, treenerite, praktikajuhenda-

jate) ametialast pädevust. Kool on seisukohal, et sõjaväeliste juhtide koolitamine on küll üheks osaks Kaitseliidu kui terviku väljaõppevajaduse rahuldamisest, kuid samal ajal on konkreetsete inimeste seisukohalt tegemist ikkagi koolitusega, sest need juhid, keda valmistab ette Kaitseliidu Kool, täidavad oma funktsiooni juba rahuajal. Ehk siis: sõjaväelise õppesuuna kursustel õppijad omandavad ühelt poolt oskusi sõjaaja ülesannete täitmiseks, teiselt poolt aga on sõjaaja oskused neile hoopis ametialasteks teadmisteks, mida nad kasutavad oma üksuse juhtimisel ja väljaõpetamisel rahuajal.

Kaitseliidu Kooli arvates on tervikliku koolitusjuhtimise korraldamiseks Kaitseliidus otstarbekas lähtuda "Koolitusjuhi käsiraamatus" toodud koolitusprotsessi etappidest, milleks on:

Kaitseliidu Kooli õppetegevus jaguneb kahe õppesuuna – sõjaväelise juhtimine ja inimressursi arendamise – vahel.

- koolitusvajaduse väljaselgitamine;
- koolituse planeerimine;
- koolituse korraldamine;
- koolitusarvestus- ja aruandlus;
- koolituse tulemuslikkuse hindamine (<http://www.riigikantselei.ee/failid/kjktervik.pdf>).

Samal ajal on oluline mõista, et sõltuvalt koolituse pakkujast (tsiviilsektor, kaitsevägi, Kaitseliit), koolituse liigist (vabahariduslik, taseme- või tööalane, sealhulgas ameti-, kutse- või erialane koolitus) ja koolituse vormist (üksikisiku või grupikoolitus), jaguneb vastutus erinevate seotud osapoolte vahel erinevalt. Koolitusprotsessiga seotud osapooltena on Kaitseliidus võimalik määratleda:

- struktuuriüksused;
- Kaitseliidu peastaabi personali-osakond;
- Kaitseliidu peastaabi planeerimis-osakond;
- Kaitseliidu peastaabi erialavaldkondade juhid;
- Kaitseliidu Kool.

Tulenevalt käesoleva artikli eesmärgist ei käsitle ma järgnevalt kõiki kombinatsioone, mis tekivad koolituspakkujate, koolitusliikide, koolitusvormide ja koolitusega seotud osapoolte vahel koolitusprotsessi erinevatel etappidel, küll aga tuleb tõdeda, et kuna koolitusvajaduse väljaselgitamine on seotud konkreetse situatsioonis tegutsevate konkreetsete inimestega, on tegemist koolitusprotsessi etapiga, mille eest Kaitseliidu Kool ei saa vastutada ja mille suhtes saab ta teenistujate osas nimelise sisendi Kaitseliidu peastaabi personaliosakonnalt ning tegevliikmete osas arvulise sisendi Kaitseliidu peastaabi planeerimis-osakonnalt ja nimelise personaliosakonnalt. Nimetatud osakonnad vajavad koolitusvajaduse koondi tegemiseks omakorda struktuuriüksustelt – malevatelt ja Kaitseliidu osakondadelt – konkreetset analüüsitud sisendit. Seega annab Kaitseliidu Kooli eesmärk korraldada õppetööd Kaitseliidu koolitus- ja väljaõppevajadustest lähtudes võimaluse tihendada koostööd kõigi koolitusprotsessi osapoolte vahel.

Iga aasta juunikuus on Kaitseliidu Koolis pereheitmispäev. Lõputunnistuse saavad erineva astme vabatahtlikest kaitseliitlastest pealikud.

AINULT KVALITEET LOOB KVALITEETI

Õppeprotsessiga seonduva kvaliteeditöö põhisuundadeks Kaitseliidu Koolis on inimesed, õppekavad ja õppevara. Kvaliteeditöö osas peab Kaitseliidu Kool vajalikuks suurendada koostööd kaitseväge õppeasutuste ja väljaõppekeskuste erialakoolidega. Koostöö peamiste suundadena näeme võimalust muuta oma õppekavad arusaadavamateks, anda panus õppevara koostamisse, kaasata senisest enam teiste koolide koolitajaid ja võimaldada Kaitseliidu Kooli instruktoritel teiste koolide õppetöös osalemise kaudu omandada täiendavaid kogemusi.

Kuna head tööd teevad vaid head tegijad, kavatseb Kaitseliidu Kool senisest veelgi enam panna rõhku koosseisuliste ja mittekoosseisuliste instruktorite arendamisele. Järgmisest aastast kehtima hakkavad kooli õpetava personali ametijuhendid sisaldavad nõudeid nii erialasele kui ka koolitamisalasele kompetentsusele. Kaadrikaitsevæelastelt eeldame ametikohale vastava maa-väe ohvitseri kutse kvalifikatsiooni taset ja nii kaadrikaitsevæelastelt kui ka riigiametnikelt täiskasvanute koolitaja/andragoogi kutse kvalifikatsiooni olemasolu.

Et Kaitseliidu Koolil on tunduvalt suurem tõenäosus “saada suureks vaimult” kui “saada suureks arvult”, oleme seisukohal, et vaimu aren-

gusse tuleb panustada ka meil. Kvaliteet on järjepideva ja sihikindla töö tulemus, mis nõuab pingutust ega ei sünni üleöö. Samas annab see Kaitseliidule tervikuna võimaluse olla kindel oma inimeste oskustes, olgu siis rahu- või sõjaajal, ning kõigile Kaitseliidu Koolis õppinud inimestele taotleda õpitu aktsepteerimist tööandja ja vajadusel ka formaalharidussüsteemi poolt.

INFORMATSIOON JA PAINDLIKKUS

Kogu töö kvaliteedi, aktsepteerituse ja ülekantavuse nimel muutub küsitavaks, kui Kaitseliidu Kool ei suuda olla oma õppijatele kättesaadav. Täna sel päeval tähistab kättesaadavus Kaitseliidu Kooli seisukohalt kaht peamist valdkonda. Üks neist on õppetöö paindlik organiseerimine ja teine informatsiooni kättesaadavamaks muutmine.

Kaitseliidu Kooli loomise üheks põhjuseks oli paindliku õppimisvõimaluse loomine organisatsiooni tegevliikmetele. Sellest printsiibist lähtuvalt ongi enamik vabatahtlikele suunatud õppetööst viidud läbi nädalavahetustel. Siinkohal peab tõdema, et algusaastatel puudusid väljaspool tööaegadalt toimuvad inimressursi arengut toetavad juhtimiskursused, kuid selles osas oleme teinud muudatusi. Alates 2006. aastast viiakse nädalavahetusekursustena läbi kursusi “Juhtimine praktikas” 1 ja 2, mis on mõeldud eelkõige vabatahtlikele juhtidele. Sama sihti

kavatseme järgida edaspidigi, hakates seni viis tööpäeva järjest kestnud instruktorikursust läbi viima ka nädalavahetusekursusena.

Viimased kaks aastat on informatsioon Kaitseliidu Kooli kursustest olnud laiemale avalikkusele kättesaadav augustikuise Kaitse Kodu! vahel ilmunud lisalehe kaudu. Tagasiside on näidanud, et üks kord aastas paberandjal infot jagada ei ole 21. sajandil enam tõhus. Sestap kavandab Kaitseliidu Kool 2008. aasta alguses tööle saada oma kodulehe, mille peamiseks eesmärgiks on koolitusinformatsiooni kättesaadavuse parandamine. Kodulehele läheb üles kogu aasta koolituskalender ja lisaks aktuaalne koolitusinfo lühiajaliste kursuste kohta. Kursustele registreerimine jääb esialgu endistviisi toimuma struktuuriüksuse (malevate, Kaitseliidu peastaabi osakondade) kaudu, kes esitavad omad ettepanekud Kaitseliidu peastaabi personaliosakonda. Viimane omakorda koostab koondi ja edastab selle Kaitseliidu Koolile.

Kaitseliidu Kool annab endale aru, et infoajastu tähendab reeglit "kui sind ei ole võrgus, ei ole sind olemas", ja vabatahtlik liikmeskond seda, et kui sa ei suuda õppetööd paindlikult korraldada, ei täida sa oma peamist eesmärki. Soov olemas olla ja õigustatult eksiteerida kannustab Kaitseliidu Kooli leidma uusi võimalusi olemaks kättesaadav meie mõlemale peamisele sihtrühmale – Kaitseliidu tegevliikmetele ja teenistujatele.

SISEKOOLITUSKESKUS KUI ARENGUMOOTOR

Kaitseliidu Kool on olemuselt sisekoolituskeskus. See tähendab, et nii oskusteabe kui koolitusruumide olemasolu mõttes on ühte kohta koondatud võimekus korraldada organisatsioonile vajaminevaid koolitusi Kaitseliidu enda ressursidega. Järgnev kirjeldab sisekoolituskeskuse ideoloogiast lähtuvat potentsiaali.

See, et Kaitseliidul on olemas füüsilises mõttes suurepärane koht, kus

korraldada oma koolitusi, on juba iseenesest suur eelis. Vana mõisa-hoone renoveerimine ei olnud odav ja odav ei ole ka selle ülalpidamine, samas näitab järgnevalt toodud lihtne rehendus, kui kiiresti ja tõhusalt oma koolituskeskus organisatsiooni raha kokku hoiab. Praegu on Kaitseliidu Koolil võimekus korraldada juhtimis- ja koolitajakursusi aastas ligikaudu 200 inimesele. Niisuguste kursuste maksumus tsiviilmaailmas ühe inimese kohta on keskmiselt 20 000 krooni. Isegi kui sellest summast lahutada nende koolituste korraldamisega kaasnevad otsesed ja kaudsed kulud, jääb järele märkimisväärne summa. Rääkides sellest, mida need numbrid organisatsiooni liikmetele tähendavad, näeme, et koolis õppimas ja õpetamas käimine on nii tegevliikmetele kui ka teenistujatele suureks rahaliseks boonuseks.

Kaitseliidu Kooli struktuur on loodud arvestusega, et suuremat osa õpetamistegevusest viivad läbi mittekoosseisulised instruktorid. Kooli enda instruktorite kanda on olnud peamiselt kursuse ülema roll. Niisugune ülesehitus tähendab, et kool on pideva täiendkoolituse saamise võimalus Kaitseliidu malevate instruktoritele – on ju õpetamine efektiivseimaks õppimisviisiks. Eelkõige on seda mõistnud koolis õpetamas käivad instruktorid ise, vähem on kõnealusele tõsiasjale osatud tähelepanu pöörata Kaitseliidus tervikuna. Kaitseliidu Kool on seadnud üheks eesmärgiks avardada võimalust õpetamise kaudu õppida ja leidnud, et sellele aitab kaasa mittekoosseisuliste instruktorite ridade täiendamine nii malevate instruktorite, tegevliikmete kui ka Kaitseliidu peastaabi teenistujatega. Ka on see uus suur väljakutse vabatahtlikele.

Kaitseliidus, nii nagu igas teises organisatsioonis, kujuneb inimestel töö käigus välja oma ameti- või erialane teadmus, mis sõnastamata teadmisenähtena võib jääda ühe inimese kasutada, kui ei osata tähelepanu pöörata vajadusele kaasata need inimesed organisatsioonisisese

õpetamistegevusse. Selleks, et ühe inimese ameti- või erialane pädevus oleks kättesaadav ka teistele organisatsiooni liikmetele, on oluline arendada nii juhtide kui ka spetsialistide juhtimis- ja koolitamisoskusi. Organisatsiooni kuuluvate inimeste juhtimis- ja koolitamisalaste teadmiste ning oskuste arendamine ongi Kaitseliidu Kooli kui sisekoolituskeskuse põhiülesanne.

Sisuliselt tähendab see järgmist:

- kool aitab erialaspetsialistidel täiendada end koolitamisalasel, et need inimesed oleksid valmis oma teadmisi teistega kõige tõhusamal moel jagama;
- kool võimaldab juhtidel korrastada ja täiendada oma juhtimisalaseid teadmisi juhtimiskursustel ning arendada oma õpetamisoskusi koolitajakursustel selleks, et edaspidi oleksid need juhid valmis oma valdkonda – juhtimist – Kaitseliidu Koolis õpetama;
- sama põhimõtte, mis juhtide osas, kehtib ka koolitajate osas;
- kool on koostöiseks praktiseerimiskohaks Kaitseliidu malevate instruktoritele, keda Kaitseliidu Kooli instruktorid kursuste ettevalmistus- ja läbiviimisperioodil nii erialases kui ka õppemetoodilises osas juhendavad ja kes seejärel oma värskendatud teadmistega kodumalevasse minnes kogu organisatsiooni rikastavad.

Kaitseliidu Kool on endale teadvustanud, et kooli kätkevad potentsiaali mõistmiseks on vaja teha intensiivsemat teavitustööd ning algatada erinevaid tegevusi seni veel alakaasutatud ressursi tõhusamaks rakendamiseks Kaitseliidu kui terviku arengumootorina.

KOKKUVÕTE

Ülatoodu kokkuvõtteks võib öelda, et ainult selgus ja kindlus oma identiteedis võimaldab Kaitseliidu Koolil seada oma tegevusele prioriteete, määratleda arenguvajadusi ja olla usaldusväärne ning mõistetav koostööpartner. Kaitseliidu Kool peab enese määratlemist oluliseks ja kestvaks ülesandeks, sest kui me ei tea, kuhu minna, ei vii meid sinna ükski tee. **KK!**

JAANUAR 2008 – VABADUSSÕJA KUU SUUR TÄNU KÕIGILE!

Vabadussõja relvarahu mälestusminut Tallinna Reaalkooli juures 3. jaanuaril 2008.

Tekst: **NEEME BRUS**, kapten, Kaitseliidu avalike suhete juht

Jaanuar oli Eesti Vabariigi juubeliaasta esimene kuu, mis tähtpäevakalendis kandis nime Vabadussõja kuu. Fotomeenutused sellest on vaid väike osa tegelikult aset leidnust.

Kaitseliidu peastaap ja malevad viisid selle kuu jooksul koostöös kaitseminsteeriumi, kohalike omavalitsuste, koolide ja Kaitseväge Orkestriga läbi ligi sada üritust. Vabadussõja pöördelahingute mälestusmärkide ja Vabadussõja mälestusmärkide juures peeti päevakohaseid kõnesid, austati langenuid pargadepanekuga, esinesid kunstikollektiivid.

Nende üritustega tegi Kaitseliit kogu Eestit kattev riigikaitsealine ja isamaaline organisatsioon endale taas au ning pälvis ajakirjanduse ja üldsuse tähelepanu. Võib liialdamata öelda, et kõigis ürituste paikades oli Kaitseliidu kohalolek selgelt näha ja tema korralduslik jõud tunda. Pärjapanekuid ja kõike sellega kaasnevat

ilmestas ka kaitseministri, Kaitseliidu ülema, Kaitseliidu vanematekogu ja omavalitsusjuhtide osavõtt. Vabadussõja kuu korraldamisel ilmnis selgelt ja jõuliselt Kaitseliidu, kohalike omavalitsuste ja Eestimaa koolide koostöö efekt.

Kaitseliidul oli austav ülesanne anda üle kaitseministeeriumi kingitus Vabadussõja mälestusürituste piirkondades asuvatele koolidele – suuremõduline ja informatiivne Vabadussõja kaart. Usun, et selle kaardi abil saavad koolinoored illustriivset lisa ajalootundidele. Selle kaardi saavad Kaitseliidu vahendusel ka riigikaitseõpetust valikainena õpetavad koolid kõikjal Eestis.

Kaitseliidu peastaabi sügav tänu Vabadussõja kuu korraldamise eest malevatele, omavalitsustele ja koolide juhtidele, samuti kirikuinimestele, kes oma hingemineva vaimuliku sõnumiga Vabadussõja tähtsust ja tähendust rõhutasid.

Avaldatud fotomälestustele saab lisa vaadata, kui külastate juubeliaasta veebilehte (<http://www.ev90.ee>).

Suur tänu kõigile ja head Eesti Vabariigi juubeliaasta jätku! **KK!**

Aidu pöördelahingu mälestusaktus 4. jaanuaril 2008.

Aktus Valkla pöördelahingu mälestuskivi juures 3. jaanuaril 2008.

Pärgade asetamine Kuusalu kalmistul asuvale Vabadussõja ausambale (see oli esimene Vabadussõja mälestusmärk sõjaeelses Eesti Vabariigis) 3. jaanuaril 2008.

Pärgade asetamine pöördelahingu mälestussammastele (vasakult) Anija-Priskel, Vetlas ja Vikipalus 4. jaanuaril 2008.

Pärjapanek Voose pöördelahingu mälestussambale 4. jaanuaril 2008.

Aktus Äksi Vabadussõja ausamba juures 13. jaanuaril 2008.

Saduküla pöördelahingu

Pärgadepanek Imastu sõjaväiläidide kodu mälestusmärgile 9. jaanuaril 2008.

Pärjapanek kolonel Karl Partsi mälestussamba juures Äksis 13. jaanuaril 2008.

Aktus Viru-Nigula Vabadu

Pärgadepanek Tapa vabastamisel langenute mälestusmärgile 9. jaanuaril 2008.

Pärgadepanek soomusrongide mälestusmärgile Tapa raudteajaamas 9. jaanuaril 2008.

Aktus Haljala Vabadussõja samba juures 11. jaanuaril 2008.

Kärstna lahingumäng ja

Aktus Tartu vabastamise lahinguväljal Tähtvere pargis 14. jaanuaril 2008.

Aktus Tartu vabastamise auks Kalevipoja juures 14. jaanuaril 2008.

Aktus Kursi Vabadussõja ausamba juures 13. jaanuaril 2008.

Pärgadepanek Põhja Poegade mälestustahvlile Valga Jaani kiriku seinal 31. jaanuaril 2008.

mälestusaktus 5. jaanuaril 2008.

Aktus Kunda Vabadussõja ausamba juures 11. jaanuaril 2008.

sõja ausamba juures 11. jaanuaril 2008.

aktus 6. jaanuaril 2008.

Pärgadepanek Paju lahingus osalenud Põhja Poegadele Paju mõisa pargis 31. jaanuaril 2008.

Aktus Paju lahingu mälestusmärgi juures 31. jaanuaril 2008.

Aktus Puhmu lahingu mälestuseks Koeru Vabadussõja samba (vasakul) juures ja pärgade asetamine Müüsleri Vabadussõja sambale (all) 10. jaanuaril 2008.

Aktus linna vabastamise auks Jõgeval 9. jaanuaril 2008.

Aktus Ardu pöördelahingu mälestussamba juures 6. jaanuaril 2008.

Aktus linna vabastamise auks Otepää Vabadussõja ausamba juures 25. jaanuaril 2008.

Aktus Järva-Madise Vabadussõja samba juures 9. jaanuaril 2008.

Kehra pöördelahingu mälestusaktus 4. jaanuaril 2008.

Aktus Kadrina Vabadussõja ausamba juures 14. jaanuaril 2008.

Aktus Rakvere Vabadussõja samba juures 14. jaanuaril 2008.

Aktus Põlva Vabadussõja ausamba juures 29. jaanuaril 2008.

Aktus Abja lahingu auks Halliste Vabadussõja samba juures 6. jaanuaril 2008.

Pärgade asetamine Väike-Maarja Vabadussõja ausambale 18. jaanuaril 2008.

Aktus Ambla Vabadussõja samba juures 9. jaanuaril 2008.

Kapten Indrek Raudsepp

3. november 1968 – 31. jaanuar 2008

Kaitseliitu on tabanud valus kaotus. Pärast rasket haigust lahkus 31. jaanuaril meie hulgast hea sõber ja kamraad kapten Indrek Raudsepp.

Indrek Raudsepp oli Kaitseliidu Tartu maleva liige alates 18. maist 1990. Murrangulisel 1991. aasta suvel oli ta koos Tartu kaitseliitlastega Tallinnas raadiomaja kaitsmas. 1992. aasta suvel määrati ta 1. malevkonna üliõpilaste kompanii rühmapealikuks. Aastatel 1994–1996 oli ta Kaitseliidu Tartu maleva tagalapealik, 1996–2006 Kaitseliidu Tartu maleva vaneminstruktor ja 2006–2008 Akadeemilise malevkonna pealiku abi.

Kaitseliit on kaotanud inimese, kes suutis end ka rutiinsetesse ülesannetesse sügavamalt sisse mõelda, kui seda formaalselt nõuti. Ta leidis oma tööd tehes ikka neid tahke, mida pole võimalik kirjeldada määrustikes ega panna raamidesse. Selles mõttes oli Indrek Raudsepp kaitseliitliku loova mõttelaadi kehastus, millega kaasnes aeg-ajalt isegi oht kasvada üle reglementeeritud reaalsuse piiridest.

Kapten Raudsepp oli hingelt poeet, tänu sellele leidis ta endale sõpru mittestandardset mõtleivate inimeste hulgast. Ilmselt oli just see üks põhjusi, miks tema tavamõtlemisele kohati pöörastena tunduvatest väljaõppe- ja muudest üritustest võttis osa suurel hulgal kõige erinevamaid inimesi mitmelt poolt Kaitseliidust. Indrek Raudsepp oli ka üks neist kes osales 1994. aastal esimesel Erna retkel võistlejana. 1995. aastal läbis retke ka teist korda. Patrullvõistluse korraldajad meenutavad, et hiljem, võistluste turvalisuse eest vastutades, mõtles ta nii end kui oma meeskonda küll raamidest välja, kuid oli samas ääretult nõudlik ja piin-

likkuseni punktuaalne, kui tagada tuli võistlejate elu ja tervist.

Loominguline lähenemine ei takistanud teada viimast läbi reegleid järgivat kaitseliitlikku väljaõpet, sest sõjamehe vaim temas oli samavõrd tugev kui poeedi hing. Oma õpingukaaslastele Kaitseväe Ühendatud Õppeasutuste Kõrgema Sõjakooli keskastme kursuselt jäi ta meelde kui inimene, kes teadis ja suutis palju. Tal jätkus alati energiat teha rohkem kui otseselt nõuti.

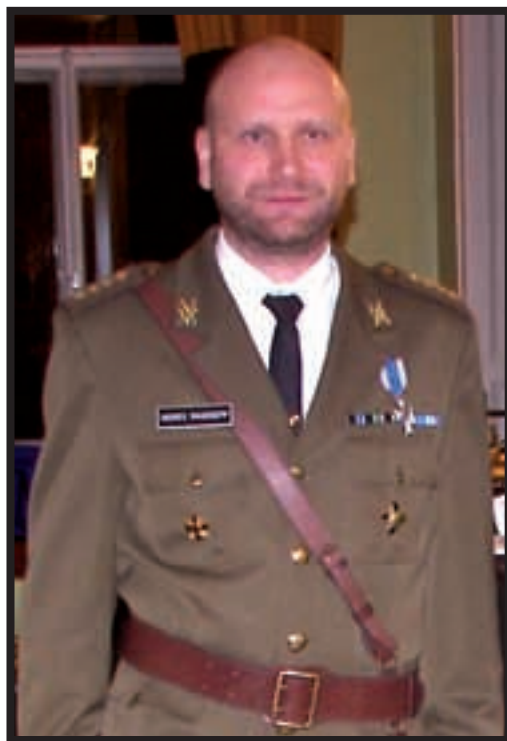
Kapten Raudseppa meenu-tades saame temast rääkida ka kui suurest laskespordi edendajast ja heast laskurist. Temas oli oskus ühendada rutiinseid ja vajalike tegevusi huvitavate nüansside sissetoomise, talle omase vürtsika ütlemise ja huumorimeelega. Tal oli lai silmaring, muu hulgas oli ta väga huvitatud usunditest ja pärimusest.

Kui haigus lahutas Indrek Raudseppa mõni aeg tagasi kaitseväe tegevteenistusest,

jätkas ta oma ideede elluviimist mõttekaaslaste hulgas Kaitseliidu Tartu maleva Akadeemilises malevkonnas. Ta võttis kuni viimase ajani aktiivselt osa Kaitseliidu visiooni loomisest. Talle ei antud seda tööd lõpuni viia, kuid tema eest teevad seda kaasvõitlejad ja mõttekaaslased – meie kõik, kes me Kaitseliidu kui organisatsiooni ja meie inimeste heaks iga päev töötame.

Kaasvõitlejad jäävad mäletama Indrek Raudseppa kui teotahelist ja ideedest tulvil Kaitseliidu ohvitseri. Oleme kaotanud rõõmsameelse ja abivalmis sõbra. Indrek Raudseppa jäävad leinama abikaasa ning poeg ja tütar. Langetame leinas pea. Sügav kaastunne omastele.

Kaitseliit

Saaremaa naistel oli tegus juubeliaasta

Tekst: RITA LOEL,
Naiskodukaitse Saaremaa ringkonna
esinaine, ajalehe Oma Saar toimetaja

Naiskodukaitse Saaremaa ringkond tähistas 16. detsembril ringkonna 82. aastapäeva. Ühtlasi pani üritus ilusa punkti Naiskodukaitse 80. juubeli aastale. Saaremaa naistele oli see aasta uute traditsioonide juurutamise ja võitude aasta. Paljude tublide naiste ja Naiskodukaitse toetajate seast väärivad esiletõstmist Liiliaristi IV klassi teenetemedaliga autasustatud Sõrve naiskodukaitsja Ester Arge ning kaitseliitlased Väino Tamm, Sven Ernestsaks ja Raivo Kabur.

KIREVAID ETTEVÕTMISI

3. jaanuaril, Vabadussõjas võidelnute mälestuspäeval alustasime teeõhtu sarja. Esimeseks külaliseks oli ajaloolane Bruno Pao, jututeemaks samariitus läbi aegade ja naiste osa halastajaõdedena sõdades. Järgmistel teeõhtudel olid külalisteks viitseadmiral Tarmo Kõuts, Kuressaare linnaapea Urve Tiidus, Saare maavanem Toomas Kasemaa, maakonna politseijuht Aare Allik, Eesti Represseeritute Ühenduse juhatuse liige Marju Toom ning esimene maakonna aasta ema Monica Kallas.

Eriti uhked ongi Saaremaa naised Saare maakonna esimese aasta ema ja aasta isa konkursside korraldamise üle. Selle üritusega sidusid end maakonna aasta ema konkursi matroon Dagmar Mattiisen ja aasta isa patroon viitseadmiral Tarmo Kõuts. Saare maavanem Toomas Kasemaa andis üle tunnuskirjad. Konkursid ja tänuüritused ei oleks saanud teoks ilma tublide naiskodukaitsjate ja kodutütardeta, sest just nende ühistööna valmisid lapitekid aasta emale ja isale.

AASTA ISA RENE REINSOO

Saare maakonna aasta ema konkursist on juba juttu olnud (vt Kaitse Kodu! 5/2007, lk 15–16 “Saaremaa

Vabadussõjas võidelnute mälestuspäeval alguse saanud teeõhtud kujunesid kohaks, kus räägiti paljudel Naiskodukaitsele olulistel teemadel.

naiskodukaitsjad valisid maakonna aasta ema”). Siinkohal isadepäeva eel korraldatud aasta isa tänuüritusest ja sellele eelnenud konkursist.

Väga raske oli viie kandidaadi hulgast parim välja valida, sest kõik nad olid tublid pereisad, kes vääriskid tunnustust. Kihelkonna kirikuõpetaja ja kohaliku volikogu esimehe, nelja tubli lapse isa Rene Reinsoo kasuks rääkis asjaolu, et ta leiab lisaks

oma lastele hingesoojust ja -jõudu tegelda ka teiste lastega. Kihelkonna koguduse juures töötab juba neli aastat noortekeskus, kus lapsed saavad mõnusalt vaba aega veeta. Kui küsisin Reinsoolt, kes selles keskuses töötajaks on, vastas ta tagasihoidlikult: “Eks mu abikaasa ja kui minul aega on, siis mina ka.” Lisaks korraldab Reinsoo suviti lastelaagreid, mis on ammu väljunud pühapäevakooli seinte vahelt ja muutunud lausa mitme valla laste tegemisteks. Mainimata ei saa jätta ka juba 12 aastat korraldatud Kihelkonna kirikumusikapäevi, mis kohalikule, muidu üpris tagasihoidlikule kultuurielule kord aastas elevust annavad.

Kuressaare raekoja keskaegses saalis 9. novembril korraldatud aasta isa tänuürituse mängisid pidulikuks Kuressaare muusikakooli keelpillipoisid Andres Allas, Henri Kelder, Vootele Mets ja Karl Jõgi õpetaja

Laine Sepa juhendamisel. Klaveril saatis Tiina Rätsep.

Ürituse patroon, riigi-, sõja- ja mereees Tarmo Kõuts toonitas, et terve ja tugeva riigi aluseks on tugev perekond. Lisaks lapitekid sai aasta isa priipääsmed SA Kuressaare Teatri jõuluetendusele ja Kuressaare Linnateatrisse, ajalehe Oma Saar aastatellimuse ja ettevõtja Karel Allaselt perele kutse advendilõunale restorani Maheköök. Andrus Kandima kütusefirmast Olerex tõi kaasa oma firma kinkekaardi. Üritust toetasid ka raadio Kadi ja Noorte Kotkaste Saaremaa malev.

VALGELT LAEVALT KOORMUSMATKALE

31. märtsil osalesid Saaremaa naised Kaitseliidu Lääne maleva patrullvõistlusel “Valge laev 2007”, kust tuldi koju teise kohaga. Võistkonda kuulusid Tiiu Naagel, Aire Pahapill, Ene Vokk ja Eela Saat. Tubli esinemine andis innustust ja otsustati ühiselt minna ka Naiskodukaitse koormusmatkale, kust tuldi koju juba võiduga. Tundus, et teoks tehti võimatu, sest varem pole Saaremaa naised sedalaadi ettevõtmistel osalenud. Koormusmatka võistkonda kuulusid Aire Pahapill, Tiiu Naagel, Ene Vokk ja Heli Armus. On heameel, et ringkonna juhatuse liige ja toitlustusrühma juhtiv Aire Pahapill oli üks neist poolesajast, kes sai tunnustuse ka üleriigilisel vabahtlike tunnustamise üritusel. **KK!**

M14 uus tulemine täpsuspüssina

**Tekst: HEIKKI KIROTAR, Kaitsealiidu
Tallinna maleva Kalevi malevkond**

Eelmise Kaitse Kodu! 8/2007 artiklis “Kaitsealiitlaste varustusest uuel aastal” lk 33 on põgusalt juttu M14 varustamisest optiliste sihikutega jao täpsuslaskuritele. Järgnev artikkel on kirjutatud M14 arengust ja konkreetsest selle täpsuspüssi lisavarustusest, mis 2008. aasta lõpuks peaks malevatesse jõudma. Kaitsealiitu tuleb kolmekohalise numbriga märgitav kogus relvi ja kõrgekvaliteedilisi optikaseadmeid. Sama sihiku valis oma täpsuspüssidele ka Ameerika merejalavägi.

Uus täpsuspüss koos optilise sihiku ja muude osadega maksab kümneid tuhandeid kroone ja täpsuspüssid kinnitatakse ainult Kaitsealiidus või kaitseväes täpsuslaskuri kursuse läbinud võitlejatele, kes oskavad sellest investeeringust maksimumi võtta. Paras väljakutse ja loodetavasti ka motivaator malevate parimatele laskuritele. Artiklis nimetan M14 täpsuspüsside uuemat modifikatsiooni M14 TP2, et eristada seda praegu kaitseväes kasutusel olevast M14 TPst.

M14 – M1 GARANDI EDASIARENDUS

M14 on Teise maailmasõja veterani M1 Garandi edasiarendus. 1936. aastal valiti M1 Garand (John Garand oli Springfieldi relvatehase konstruktor) poolautomaatne vintpüss USA armee sõjapüssiks, mis vahetas välja üle 30 aasta teenistuses olnud poltlukuga vintpüssid. Nagu suurtes riikides ikka, kulus kogu armee ümberrelvastamiseks mitu aastat ja alles 1941. aastaks olid Ameerika maaväe üksused ainukesena täielikult üle läinud poolautomaatsetele sõjapüssidele, samal ajal kui teiste riikide põhirelv oli Esimese maailmasõja aegne poltlukuga vintpüss.

Pärast Korea sõda hakati otsima uut, kergemat relva ja kaliibrit, milleks sai 7,62 NATO. Sellest kaliibrist oli pikemalt juttu eelmises ajakirjas. USA armee kuulutas välja konkursi uue sõjapüssi leidmiseks. Kahest

finaali jõudnud relvast valiti järjekordselt välja konstruktor John Garandi mudel T44, teisele kohale jäi Belgia päritolu FN FAL, millest sai paljude teiste riikide sõjapüss. Raske öelda, kumb relvadest on tegelikult täpsem ja töökindlam, sest USA relvahangetes on peamine argument kodumaisus. T44 võeti M14 nime all 1957. aastal USA armee uueks sõjapüssiks. Võrreldes M1 Garandiga oligi peamine muutus uus padrune: vana püssi 1906. aastast kasutusel olnud padrune 30-06 mõõtmetega 7,62x63 mm vahetati uue NATO standardpadruni vastu, mille mõõtmed olid 7,62x51 mm. Teine suur muutus oli 20-lasulise padrunisalve kasutuselevõtt.

M14 VAHETATI KIIRESTI M16 VASTU

Uued relvad olid pakitud kastidesse, mis sisaldasid relva, nelja salve ja puhastuskomplekti ning tööriista relva lahtivõtmiseks. Aastatel 1958–1963 valmistati kokku 1 380 000 sõjapüssi M14. Jalaväelane kandis ametlikult kaasas viit 20-lasulist padrunisalve, tegelikult kanti nii paljusid kui võimalik. Ümberlaadimise kiirendamiseks hakati M80 padruneid pakkima viie kaupa padrunihoidjatesse. 60 padrunit koos kiirraadijaga kangast taskutes moodustas padrunivöö ehk bandoljeeri. Sõdur kandis kaasas 2–3 sellist vööd, et lahingute vaheajal tühjenenud salvesid laadida.

Esimesed M14 püssid olid puidust kaba ja laesäärega, kuid Vietnami sõjas ilmnes, et sooja ja niiskes kliimas hakkas puit kergesti mädanema ja “mängima”, mis mõjutas relvade lasketäpsust. Hiljem hakati valmistama niiskuskindlaid plastikust kabasid ja laesääri, mis üksustesse ei

jõudnudki, sest enne otsustati M14 vahetada kergema ja väikesema kaliibriga sõjapüssi M16 vastu. 5,56x45 NATO padruneid jaksas sõdur kolm korda rohkem kaasas kanda ja M16 kaalus paar kilo vähem kui M14. Vietnami tihnikutes ei olnud oluline lasketäpsus pikkadele vahemaadele, vaid tulekiirus, sest enamik kontakte toimus alla 100 m kauguselt.

Kui M14st tulistati tavaliselt kiireid sihitud üksiklaske, siis M16 tavaline kasutamine oli salve tühjendamine valanguga iga tihnikust tulnud kröbina suunas. See relv oli võrdsem vastane Vietkongi sisside ja Põhja-Vietnami regulaarmee kasutada olnud Kalašnikovidele. Taktika muutuse tagajärjeks võib pidada, et iga tabatud vastase kohta kulus 50 000 väljalastud padrunit, see on sama palju, kui kompanii korruga kaasa vedas. Alates 1965. aastast peeti Vietnami lahinguid uue M16 püssiga. Hoolimata paljude sõjaväelaste protestidest, kes nimetasid uut, alumiiniumist ja mustast plastikust M16A1 mängupüssiks, oli 1968. aastaks enamik relvi vahetatud.

M14 jäi piiratud kasutusse kuni tänase päevani, näiteks spordipüssina M14 National Match (NM) või täpsuspüssina M21. Ka kasutab seda laevastik: seal on see kogu aeg olnud oma suure laskekauguse ja võimsa padruni tõttu laevade ja sadamate kaitsemeeskondade, lõhkekehasid hävitavate pioneeride ja laevastiku eriüksuse SEAL arsenalis.

M14 TEHNILISED ANDMED

- Kaliiber 7,62x51 NATO.
- Kaal 5,2 kg.
- Pikkus 118 cm.

- Rauda pikkus 559 mm, vintraual on 4 parempoolset soont 305 mm sammuga.
- Rauda iga 5000–7000 lasku (sõltub laskemoonast, sest pehme mantliga täpsusmoon kulutab rauda vähem kui M80 ja teised kõva mantliga kuulid).
- Päästiku tõmbejõud 2,5–3,4 kg.
- Laskekaugus lahtise sihikuga kuni 250 m, optikaga kuni 500 m (eeldab laskekauguse ja tuuleparanduse väga täpset hindamist).
- Täpsus M80 moonaga keskmiselt 2–3 MOA (100 m kauguselt lastud kuulid tabavad 6–9 cm läbimõõduga ringi).

Tehniline täpsus piirab ka relva maksimaalset laskekaugust. Inimfiguuri laiuseks arvestatakse 50 cm. Hajuvuse 3 MOA korral, kui jätta arvestamata laskuri viga kauguste ja tuuleparanduse hindamisel, peaksid 500 m kaugusele tulistatud kuulid tabama sihtmärgil 45 cm läbimõõduga ala.

VÄLISELT SARNASED, SISULT ERINEVAD

M14 konstruktsiooni baasil hakati 1959. aastal looma spordipüssi M14 NM, mida valmis aastatel 1962–1967 üle 20 000, nagu märgib Lee Emerson oma 2004. aastal ilmunud teoses “M14 rifle history and development” (raamatust on olemas ka e-väljaanne, mis asub aadressil <http://www.imageseek.com/m1a/M14%20RHAD%20Online%20Edition%20070603%20nb.pdf>). Osale neist lisati optiline sihik ja nime all M21 kasutati seda maaväe täpsuspüssina kuni 1988. aastani.

Kuigi M14, M14 NM ja M21 on väliselt väga sarnased, on see petlik. M21 ehitamisel kasutati ainult kõrgeima kvaliteediga osi, mis sobitati paika ja lihviti käsitööna. Sisuliselt erinevad need nagu seeriatoodangu auto ja rallisõiduk.

M14 JA M21 ERINEVUSED

- M21 on eriti täpselt valmistatud kroomimata relvaraud. Üldiselt on sõjapüsside rauad kroomitud, sest see suurendab rauaõõne ja vintsoonte kulumis- ja korrosioo-

Scoutspataljoni võitleja täpsuspüssiga M14 TP Lätis Adaži poliügoonil.

nikindlust. Täpsuspüsside raua õõnsus on tihtipeale kroomimata, sest taheti vältida kroomimisel tekkivaid väikesi ebatäpsusi.

- Lubatud erinevused detailide mõõtmetes olid M21-l poole väiksemad kui tavalisel M14 püssil.
- M21 osad on käsitsi sobitatud ning laesäär ja kaba kinnitatud fiiberklaasiga. Puitosad on vaiguga immutatud. See teeb relva jäigemaks ja tabamused muutuvad ühtlasemaks.
- Päästiku käiku on lihvitud lähemaks ja kergemaks, sõjapüssidele on omane raske ja pikk päästik juhuslike laskude vältimiseks. Jäik päästik segab täpse lasu sooritamist, sest näpu pinge tõmbab relva paigast.
- Ümberlaadimismehhanismi käiku on lihvitud. Poolautomaatsel relval on oluline, et ümberlaadimine toimiks iga kord ühtlaselt, siis on ka padrun padrunipesas iga kord samas asendis. Aitab ühtlustada algkiirust, mis omakorda suurendab täpsust.
- Tagumine dioptersihik on vahetatud spordipüsside dioptersihikuga, mida saab sättida 0,5 MOA täpsusega (üks klikk muudab tabamispunkti 100 m kauguselt 1,5 cm).

Enamik M14 püsse kingiti ebavajalikele sõbralikele riikidele, sh 1998. aastal sai ka Eesti 40 500 sellist relva. Enamik Eestisse toodud püssidest olid täiesti uued. Seda otsust kahetsiti USAs mõned aastad hiljem, kui Iraagis ja Afganistanis avastati, et lahingut peetakse vahel ka enam kui 200 m distantilt, näiteks kõrbes või mägedes, kuid 5,56 mm kuul on pikematel vahemaadel vähetõhus. Kiiresti otsiti ladudest välja kõik allesolevad M14 sõjapüssid, varustati kõikvõima-

like optiliste sihikutega ja anti välja täpsuspüssideks. USA merejalaväe jaos näeb tihti M14 baasil ehitatud täpsuspüssi, millega kaetakse ülejäänud üksust. M14 baasil ehitatud täpsuspüssiga M21 on võimalik saavutada lasketiheduseks 1–1,5 MOA, kuid see eeldab relva täielikku ümberehitamist ja täpsusmoona.

EESTI UUS M14 TP2

Relvale on lisatud lisavarustuse kinnitamise siinid, mille peale on kinnitatud Saksamaal valmistatud optiline sihik Schmidt & Bender 3-12x50 Military. Optika ette on võimalik kinnitada öise nägemise seade. Relva alla on kinnitatud harkjalg. Samale siinile saab kinnitada ka käepideme, taktikalise lambi vms. Et laskja saaks mugavalt läbi optilise sihiku sihtida, on kabale kinnitatud põsetugi. Pildil oleval prototüübil on see kõrbevärvi, kuid Kaitseliidu relvade värvitoon on Eesti loodusega sobivam.

Vanema M14 TP kohta oli kaks peamist kaebust. Esiteks oli uus Eestis valmistatud kaba vale kujuga, sobides ainult dioptersihikuga laskmiseks. Koos optiliste sihikute kõrgete jalgadega tegi see laskeasendi ebamugavaks, sest kael oli vaja läbi sihiku vaatamiseks välja sirutada. Teine kaebus oli optika ja optika jalgade halb kvaliteet, mistõttu sihikud või niitistikud sageli lahti põrusid. M14 TP2 puhul jäeti algupärane laad ja kaba alles ning sihiku kinnitust on oluliselt parandatud.

HIINA SÄÄSTUOPTIKA ASEMELE SAKSA KVALITEETOPTIKA

Vanemate M14 TPde optikaseadmed osteti mitte kvaliteedi, vaid

peamiselt hinna järgi ning valiti saadaolevatest sarnaste tehnilise andmetega sihikutest kõige odavam, sest raha on vähe. Nüüdseks on aru saadud, et head ja odavat korruga ei saa. Tagasiside nii ajateenijatel, kaadrikaitseväelastel kui ka kaitseliitlastel rääkis, et säästuoptika on kõlbmatu ja laguneb kiiresti. Säästuoptikast hämaras sihtides ei näe eriti midagi, sest palju valgust neelub läätsedes. Kvaliteetoptikast näeb hämaras, näiteks lumisel ööl lasta ka siis, kui sihtmärki valgustab ainult küünlaleek või kuupaiste. Head ja kallid läätsed lasevad rohkem valgust läbi. Tavalisest klaasist lääts peegeldab tagasi 5–7% valgust läätsesse kohta, seega sihiku kaheksa lääts korral on kogukaoks 50%. Samas kvaliteetlääts kadu on alla 1% (kogukaoga kuni 8%), mis annab hea ja selge pildi ka hämaramates tingimustes.

Õnneks on seekord optikaseadmete valikul usaldatud enda ja liitlaste kogemusi ning eelistatakse kvaliteeti. USA merejalavägi kavatseb sama sihikut kasutada nii 7,62 kui ka raskete 12,7 mm täpsuspüsside peal. Vastupidavus raskete püsside tagasilöögile on kõrge kvaliteedi tunnus. Odavamate sihikute puhul on tavalised kaliibripiirangud (“ainult õhkrelvadele” või “mitte üle kaliibri 22 LR”) ja kasutusala piirangud (*not for military or law enforcement* – eesti keel ei tohi kasutada armees ja korralduse relvadel). Selliseid sihikuid saab kasutada ainult spordi- ja jahipüssidel, mis ei saa nii suurt koormust kui lahingurelvad. Samuti peab ettevaatlik olema lühikese garantiiajaga sihikutega: kui odavamatel on see 1–2 aastat, siis kvaliteetsematel on garantiiaeg kuni 30 aastat.

UUE SCHMIDT & BENDER 3-12X50 SIHIKU TEHNILISED ANDMED

- Esimese lääts läbimõõt 50 mm.
- Sihiku pikkus 345 mm.
- Sihiku kaal 860 g.
- II põlvkonna valgustatav niitriitik on nurgamõõteskaala punktidega (*mil-dot*), mis kasutab käekellades levinud patareid

CR2032 (kestab üle 100 tunni), kahe sihikul oleva punkti vahele jääb 100 m kauguselt 10 cm ning kui teada objekti mõõtmeid, saab sellega kaugusi määrata.

- Parallaksi parandus alates 50 m kuni lõpmatuseni.
- Tabamispunkti parandus 1 cm = 0,1 milliradiaani (kauguse või küljeparanduse trumli üks klikk nihutab tabamispunkti 100 m kauguselt 1 cm).
- 3–12-kordne suurendus.
- Nähtav ala 100 m kauguselt 10,2–3,1 m.
- Väljundvalgus 14,3–4,3 mm (see eesti keeles kohmakas termin tähendab, kui lai on läbi sihiku silmale langev valgusevihk; pimedas või hämaras laieneb silma iris kuni 7 millimeetrit, seega suudab silm kasutada 7 mm laiust valgusevoogu, optika vastav number saadakse, jagades lääts läbimõõdu suurenduskordajaga – nt väikest 25x10 binoklit läbib 2,5 mm valgust ja sellise abivahendiga pole hämaras midagi teha, suurematel armeebinoakitel on see 5–6 mm, ent kõnealuse optilise sihiku lääts läbimõõt on 50 mm ja parim suurendus pimedas oleks 3–6 korda, sest siis jõuab silma kogu valgus, mida lääts on kogunud).
- Silma kaugus okulaarist vähemalt 85 mm (et sihik tagasilöögihetkel kulmu ei lõhuks).
- Valguse läbilaskmise võime minimaalselt 90% (oluline näitaja, mis eristab säästuoptikad tipp-tasemest ja tähendab, et silma jõuab minimaalselt 90% valgusest).
- Diopteri reguleerimine +2 kuni -3 (ideaalse nägemisega inimesi on harva, enamik on mingil määral lühi- või kaugelenägelikud, reguleerimine võimaldab igal laskjal sihikupildi enda jaoks “teravaks keerata”).

M14 TP2 KAITSELIIDUS: SUUR SAMM EDASI

Võrreldes senise olukorraga, kui malevates on üksikuid täpsuspüsside Galil Snaipeer ja kaitseliitlaste

üritavad täpsuspüsse teha AK4-le suvalisi optilisi sihikuid peale sättides, on sadade M14 TP2de jõudmine Kaitseliidu üksustesse oluline areng. Need relvad jao ja rühma täpsuspüssidena suurendavad kaitseliitlaste tabava tule ulatust vähemalt 500 meetrit. Loodan, et mõne aasta pärast saavad Kaitseliidu täpsuslaskurid ja snaipeerid ka tõelised snaipeerid, näiteks Sako TRG ja PGM Hecate II, millega varustatud võitlejatega saaks mehitada kompaniide ja pataljoni (= malevate) snaipeerite kohad. Kui M14 TP praktiliseks laskekauguseks peetakse 500 m, siis suuremakaliibriliste snaipeeripüsside laskekaugused ületavad Sako TRG-1 1000 ja PGM Hecatel 1500 meetrit.

Esiolgu on snaipeeripüssid Kaitseliidus tulevikuvision, mille täitumiseks tuleb palju tööd teha ja alustada sadade jao täpsuslaskurite koolitamisega, et võitlejad oskaksid ja suudaksid neid M14 TP2 relvasüsteeme kasutada. See eeldab ka suuremat hulka pikemaid, vähemalt 600, kuid veel parem 1000 meetri lasketiirusid, ei ole võimalik neid sadu täpsuslaskureid paar korda aastas leskpolügoonile või Sirgasse kokku vedada, sest lasketrenni peab tegema iga kuu.

Jao täpsuslaskuri kursuse saaks Kaitseliidus korraldada 2–3 nädalavahetusega, põhirõhk on optilise sihiku kasutamisõppimisel ja laskeharjutustel kuni 500 m. Enda vormis hoidmiseks peab täpsuslaskur aasta läbi lasketrenni tegema ja osalema ka taktikaõppustel üksuse koosseisus, sest ainult praktikas õpivad ülemad täpsuslaskurid kasutama ja kaasvõitlejad temaga arvestama. See on parimatele laskuritele väga suur koormus ja täpsuslaskurite eriala kohtade mehitamine pädevate asjatundjatega on keeruline. Varasemad erialakursused on näidanud, et huvilisi, kes tõeliselt täpsuslaskuriks sobivad, on vähe. Sõdimist raamatust ei õpi, ainult trennides ja harjutades on võimalik algajatest jao täpsuslaskuritest kasvatada kompanii täpsuslaskureid ja pataljoni või maleva snaipeerid, kellele 2012. aastaks julgaks osta snaipeeripüsse. **KK!**

Kuidas näha ja tabada seda, mida vaja?

**Tekst: REIMO SOOSAAR,
Kaitseliidu Tartu malev**

Laskjale on oluline näha, et ta sihhib õiget objekti, kuid mõnikord on sihitav objekt nii kaugel või nii väike, et silmaga on seda raske näha. Algselt võeti kasutusse avatud sihikud, mis koosnevad kirebust ja tagumisest sihikust ning võimaldavad siis saavutada paremaid tulemusi, kuid probleem kui selline jäi. Täpne sihtimine on aeglane ning kauged või väikesed märgid võivad jääda kirbu varju.

Murele pakkus osalist lahendust optiline suurendusega sihik, kuid sellega on lähedal asuvate märkide tabamine keerukas, eriti kui märk liigub kiiresti (nt snaipril, kes satub ootamatusse lähikontakti). Seega loodi spetsiaalselt lähivõitluse tarbeks, eriti arvestades linnalahingute kasvavat osa ja asjaolu, et enamik tulevahetusi leiab aset alla 300 m distantsidel, optilisele sarnased sihikud, mis oleksid suurenduseta ja pakuksid selget, ka pimedas eristuvat sihtimistäppi, võimaldades kiiremini reageerida ja märki tabada.

Käesolevas kaheosalises artiklis käsitleme eri-nevaid sihtimisseadmeid. Esimese osa teemaks on öise nägemise vahendid (nägemaks sihtmärki ka raskemates valgustustingimustes – neid kasutatakse kas iseseisvana või muu sihiku osana) ning lähivõitluses kasutatavad seadmed, nagu laser-, punatäpp- ja holosihikud. Teises osas tulevad vaatluse alla optilised sihikud.

ÖÖNÄGEMISSEADMED

Pimedas nägemise seadmed jagunevad tööpõhimõtte järgi kaheks:

- objektilt peegeldunud valguse võimendamine (nähtav valgus ja lähiinfrapuna lainepikkusega 0,7 – 1,3 μm);
- objekti poolt kiiratud soojuskiirguse registreerimine (infrapuna lainepikkusega 3–30 μm).

Öönägemisseade PVS-7 NVG
(www.nvisionoptics.com).

Tavaliselt mõistame öönägemisseadme (NVD – *Night Vision Device*, mõnikord ka NVG – *Night Vision Goggles*) all seadet, mis võimendab objektilt peegeldunud valgust spetsiaalse pildivõimendustoru (IIT – *Image-Intensifier Tube*) abil, kasutades selleks paari patareid. Registreeritav kiirgus tekitab toru sisendil fotoelektrone, mida kordistatakse (ehk signaali võimendatakse). Need suunatakse seejärel ekraanile, mis loob nendest taas pildi. NVD pildile iseloomulik roheline värv tuleb lõplikku pilti andva ekraani ehitusest (materjalidest).

Termonägemisseadmed (TID – *Thermal Imaging Device*) registreerivad objektilt kiirgunud soojuskiirgust, võimaldades näha ka täielikus pimeduses (nt siseruumides, koobastes), samas kui NVD vajab mingisugusegi valguse olemasolu. Tööpõhimõttelt on TID sarnane digitaalkaameraga – ekraanile fokusseeritud kiirgus muudetakse nähtavaks pildiks. Termokaamera “näeb” temperatuure laias vahemikus (–20 kuni 2000 °C) ning eristab 0,2 °C temperatuurierinevust.

TIDE on kaht liiki: jahutamata (töötavad toatemperatuuril kiirelt ja hääletult) ning jahutatud (st pilti registreeriv osa on jahutatud alla 0 kraadi, sellega tundlikkust ja resolutsiooni suurendades – piisav, et

saada aru, kas 300 m kaugusel oleval isikul on relv käes või ei). Kuna krüogeeniliselt jahutatud seade on kohmakam ja nõuab kaameraosa isoleeritust väliskeskkonnast, on ta võrreldes tavalise jahutamata TID-ga ka kergemini purunev.

Üks huvitav võimalus on see, et termokaameraga saab näha, kas keskonda on häiritud, isegi kui silmaga ei ole midagi näha – nt kas on midagi maasse kaevatud või on seinas raudkapp.

GENERATSIOONID

Et NVD-d on olemas olnud juba Teise maailmasõja aegadest, on need tehnoloogiliselt jaotatud nn põlvkondadesse.

Generatsioon (Gen) 0 ehk 0-põlvkond on kõige esimesed NVD-d, mis töötasid koos infrapunavalgustiga, st tegu oli aktiivsete seadmetega. Pildivõimendus saavutati fotoelektronide kiirendamisega, mis moonutas pilti ja vähendas seadme eluiga. Lisaks oli probleemiks see, et ka teised riigid kopeerisid seda, võimaldades vaenlase sõduril oma NVDga näha sõbraliku infrapuna-projektorit valgust.

Gen 1 ehk 1. põlvkond kasutas sama tehnoloogiat mis eelmine, kuid selle erinevusega, et tegu oli passiivse seadmega, mis registreeris Kuult ja tähtedelt pärit valguse peegeldumist objektidelt. See tähendab, et seade töötas pilvise ilmaga halvasti, pakkus moonutatud pilti ja tema tööiga oli lühike (umbes 1500 tundi pidevat tööd).

Gen 2 ehk 2. põlvkonna puhul kasutatakse fotoelektronide kiirendamise asemel kordistit, saavutades sellega seadme pikema eluea, parema lahutusvõime ja erksama pildi. Peamine erinevus on, et selle põlvkonna NVDga näeb ka väga vähese valgusega keskkonnas. Seadme eluiga on umbes 2500 tundi pidevat tööd.

Gen 3 ehk 3. põlvkond kasutab sama tehnoloogiat mis 2. põlvkond,

kuid paremad materjalid annavad pikema eluea ja veel parema, tundlikuma ja selgema pildi. See on ka praegu tavapäraselt sõjas kasutatav NVD põlvkond. Seadme eluiga üle 10 000 tunni pidevat tööd.

Gen 4 ehk 4. põlvkond on tehnoloogiliselt edasi arendatud, andes väga selge, moonutustevaba ja erksa pildi. Ka on seade kasutatav ka muutliku valgustusega keskkonnas, sest reageerib suurele valgustusmuutusele kiirelt, võimaldades operaatoril liikuda erksalt valgustatud ruumist pimedasse ja vastupidi, ilma et tekiks mingeid nägemishäireid.

E-POES ON MÜÜGIL ODAV NVD. KAS OSTAN?

Odavad müügis olevad öönägemisseadmed (optika, binoklid, kiivri külge kinnituvad, nn NVG) kuuluvad 0- ja 1. põlvkonda. Need on küll taskukohased, kuid valmistavad tihti pettumust, sest ostja ootab ikka Hollywoodi filmidest nähtavat taset. Hilisemate põlvkondade (2.–4.) NVGd on kallid, kuid õige hoolduse korral kestavad kaua ja on efektiivsed. Iga võimendusseade läbib range testi nägemaks, kas see vastab sõjaväelise kasutamise nõuetele. Need torud, mis testi läbivad, saavad märgistuse MilSpec. Need, mis kas või üheski kriteeriumis läbi kukuvad, saavad märgistuse ComSpec.

NVD-d ostes tuleb arvestada, et 1. põlvkonna seade maksab keskmises netipoes 6000–9000 krooni, 2. põlvkonna oma juba 18 000–30 000 krooni ning 3. põlvkonna seade 36 000–65 000 krooni. Hinnad sõltuvad ka sellest, kas tegetmist on monokli või binokli tüüpi seadmega, ning lisavõimalustest, nt ootamatu ereda valguse väljalõikamine. Pealegi on 3. ja 4. põlvkonna seadmete müük tsiviilistele suuresti piiratud ning sellega kaasneb palju paberimajandust. TID on hinnalt poolest tuntavalt kallim, näiteks kiivri külge kinnituv nägemisseadme hind algab 120 000 kroonist.

ÖÖNÄGEMISSEADE JA SUURENDUS

NVD ja TID on väikese (1–3-kordse, harva suurema) suurendusega, sest

Snaiprite varustusse kuuluv öönägemisseadme suurendus AN/PVS-22 (www.nvisionoptics.com).

suur suurendus nõuab ka suurt ja rasket seadet. Samas on olemas ka sellised seadmed, mis kinnituvad tavalise optilise sihiku ette, pakudes mugavat ja kiiret kinnitust, optika enda suurendusvõimet ja stabiilsust vaid väikese eraldusvõimekaoga ning aitavad vältida rasket ja suurt NVD-d või TID-d. Selliseid optikaseadme ette kinnituvaid seadmeid (nt AN/PVS-22) leiab tihti ka snaiprite varustusest. Paraku on sellise lisaseadme soetamine Kaitseliidu liikmele üpris keeruline ja kulukas protsess.

LÄHIVÕITLUSES KASUTATAVAD SIHIKUD

Peale optiliste sihikute kasutatakse ka lähivõitluseks (linnaahingud, eriüksused) mõeldud suurenduseta sihikuid – nn punatäpp- (inglise keeles *red dot*) ja holosihik. Nende eelisteks on laiem vaateväli ning mõlema silmaga ja instinktiivne sihtimine. Mõlemale pakutakse ka 3–4-kordseid suurendusadaptoreid, mis on lihtsalt ja mugavalt paigaldatavad ning ära võetavad, kusjuures need ei mõjuta sihiku enda nulli, vaid suurendavad ainult läbi sihiku nähtavat pilti.

Punatäpp- ja holosihikust on tehtud palju säästuvärsioone, kuid reegel "saad, palju maksad" kehtib ka siin. Odavad sihikud ei ole vastupidavad ja kvaliteetsed ning sobilikud vaid spordi- ja jahirelvadele (nt relva transporditakse ainult polsterdatud kohvris ja sellest lastakse paar korda aastas). Kui sihik peab vastu pidama vähegi raskematele tingimustele (sh militaarrakendused), peab arvestama paraja väljaminekuga ja soetama usaldusväärsete firmade toodangut (Aimpoint, Eotech, Trijicon – need kõik täidavad ka sõjaväelisi tellimusi).

Punatäpp- ja holo-kvaliteetsihikute hinnad on ühes klassis – Internetist

ostes 5000–9000 krooni (spordiversioonid odavamad, militaarsed kallimad). See ei ole palju hea sihiku eest, mis kestab kaua ja on usaldusväärne.

Sihikud ei ole ka väga rasked, nende kaal jääb tavaliselt 200 g piirde. Neid saab paigaldada erinevatele relvadele, sest peamiselt kasutatakse Weaver'i siiniga ühilduvaid kinniteid. Aga kui relval see puudub, on kinnitusadapter siiski ka enamjaolt leitav.

PUNATÄPPSIHIKUD

Punatäppsihik sai oma nime sellest, et sihtimistäpiks on tavaliselt punast värvi täpp (enamjaolt mõne MOA suurune, Aimpointil 2 või 4 MOA). Miks just punane? Kasutatakse ka merevaigukarva täppi, sest need on enamiku taustade puhul kõige kontrastsemad värvid.

Punatäpid jagunevad omakorda kaheks: kas toru on suletud (sarnane optilisele sihikule) või mitte (sihik näeb välja väikese ekraani moodi). Pildidel (joonis 3 ja 4) on kujutatud kummagi suuna tüüpilist esindajat. Tööpõhimõttelt on need samad,

Punatäppsihik Walther MultiDot Sight MDS (www.umarex.de).

Punatäppsihik Aimpoint M68/CCO (www.aimpoint.com).

Punatäppsihiku tööpõhimõtte (www.aimpoint.com).

erinevus on vaid tehnoloogilises lahenduses.

Tööpõhimõte on lihtne: läätse langev valgusdiodi (LED) kiir peegeldub tagasi paralleelselt sihiku optilise peateljega. Läätse on kaetud filtritega, mis summutavad valgusdiodi kiire intensiivsust, nii et silma jõuab vaid punast värvi valgus (ka samasugust valgusallikat kasutava laserpointer kiirt ei soovitata silma lasta) ja sihikust ettepoole ei lasta lekkida mingit valgust, mis võiks laskja reeta.

Topeltläätsede kuju on ka erinev – ükskõik, kuhu kiir läätse pinnal langeb, peab see sealt tagasi peegelduma paralleelselt optilise peateljega. Ehk laskja seisukohast: niikaua, kuni ta näeb sihikus täppi, langevad täpp ja sihtimispunkt alati kokku. Kui osta säästusihik, milles kasutatakse kuldude kokkuhoidmiseks üht tavalist läätse, siis seal on olukord selline, et mida kaugemal on täpp sihiku keskpunktist, seda suurem erinevus tekib ka täpi ja tegeliku sihtimispunkti vahele (parallaks).

AVATUD JA SULETUD DISAIN

Avatud disain pakub suuremat vaatevälja (vähem metalli “ekraani” ümber) ja kergemat sihikut, mis on väga sobilik spordirelvadele (nt IPSC). Militaarkasutuses on suletud disain sobivam just suletuse pärast – kõik optika ja õrn elektroonika on korpuses peidus ning kaitstud väliskeskkonna mõjurite (vesi, temperatuurikõikumised, põrutused jms) eest. Lisaks on suletud disainiga sihikul võimalik kasutada polariseerivaid filtreid (võtmaks maha nt peegeldusi veepinnalt) ja päikesevarju – sarnaselt optilisele sihikule.

Torukujulisel sihikul on ka see eelis, et nt Aimpoint (mis on siiski punatäppsihiku sünonüümiks) pakub oma toodangule kolmekordse suu-

rendusega sihiku taha kinnituvad adapterit. Paraku suurendab see ka sihtmistäppi, seega katab 4 MOA suurune täpp 100 m kaugusel 12 cm asemel 36 cm suuruse märgi.

Kasutamise seisukohast suurt vahet ei ole, mõlemad nullitakse sobivale kaugusele (nt tabamis- ja sihtimispunkt langevad kokku 100 m distantil) ja on enamjaolt ühilduvad ka öönägemisseadmetega (nt pildil kujutatud M86/CCO).

TOIDE

Paraku on sellised sihikud patareitoitel. Seega kui patarei saab tühjaks, ei ole meil ka sihtimispunkti. Osad tootjaid on selle probleemi lahendanud nii, et kasutatakse kaht vooluallikat. Üheks näiteks on Zeissi Z-Point, mis kasutab valgusdiodi toitmiseks tavalise ja päikesepatarei kooslust – piisava valguse olemasolul tuleb toide päikesepatareist, säästes tavalist. Z-Point on üpris populaarne sihik, sest ta on kerge (umbes 100 g) ja juba mainitult kahesüsteemse toitega.

Kahesüsteemse toitega punatäppsihik Zeiss Z-Point (www.zeiss.com).

Aimpoint annab oma M68/CCO sihiku patarei tööeks 1000–10 000 tundi. Aegsõltub muidugi kasutamisest – millist sihtimistäpi intensiivsust kasutatakse, kui palju ja millise ilmaga, sest nt külm ilm lühendab patarei eluiga. Siinjuures mainin, et paljud tootjad soovivad külmemas ilmaga kasutada liitiumpatareisid.

HOLOSIHIK

Erinevalt punatäppsihikust tekitatakse holosihiku puhul sihtimisristik hologrammina, mis tähendab, et ristik näib hõljuvat relva ees mingil kaugusel. See teeb ka sihiku vaatevälja suuremaks (vähem metalli

Holosihik Eotech 553. A65, standard USSOCOM, nime all SU-231/PEQ (www.eotech-inc.com).

“ekraani” ümber) ning sihiku enda väiksemaks ja kergemaks.

Hologrammtehnoloogial on mitu eelist punatäpi ees. Esiteks on hologrammi info olemas igal pool üle kogu ekraani, nii et senikaua, kuni mingigi osa sihikust on läbivaadatud (on siis osa klaasist kaetud kas muda või veega või on saanud vigastada, st praguline), on ka sihtimisristik täiel määral nähtav ja sihtimispunkt kattub alati tabamispunktiga. Hologrammi eripäraks on ka see, et Eotechi pakutav suurendusadapter (kolme- või neljakordne) suurendab vaid läbi sihiku nähtavat pilti, mitte sihtimistäppi, seega standardne ristik (1 MOA suurune täpp keskel, 65 MOA suurune ring ümber) säilitab oma tegeliku suuruse (ehk täpp katab 3 cm suuruse märgi 100 m kaugusel sõltumata suurendusadapteri olemasolust ja suurendusest).

Miinuseks on punatäppsihikust lühem tööaeg ühe patareikomplektiga. Eotech annab oma sihikute tööeks kuni 1 100 tundi pidevat tööd, kui kasutada AA-liitiumpatareisid. Samas on AA-patareid väga levinud ja varu kaasasvedamine ei ole keeruline.

LASERSIHIKUD

Erinevalt optilisest või muust sihikust on laser aktiivne seade, st sihtimistäpp projitseeritakse märgile. Laseri plussideks on kiire sihtimine ja hämaras hästi nähtav kiir, mis on

samas miinuseks, sest võimaldab ka kõigil teistel seda kiirt näha. Muidugi saab kasutada nähtava kiire asemel infrapunakiirt, kuid see eeldab NVG olemasolu, et oma laserikiirt näha.

Laserikiir on tavaliselt intensiivset punast värvi (umbes 630 nm), tagamaks head nähtavust ka päeva-valguses. Tuleb meeles pidada, et laser on siiski lähivõitluseks ehk kasutamiseks distantsidel 50 m ja alla selle, sest kaugemal on täppi raske näha. Relvadel kasutatavad laserid on klassist 3A, st kiire võimsus on 1–5 mW. Selline kiir on ohtlik vaid otse silma lastes, kuid mitte nahale ja muudele, ka kergestisüttivatele objektidele.

ga võimendusseade läbib range testi nägemaks, kas see vastab sõjaväelise kasutamise nõuetele. Need torud, mis testi läbivad, saavad märgistuse MilSpec.

Lasersihikuid ar- mastatakse Hollywoodi toodangus väga, kuid reaalsuses on tegu pigem eriteenistuste operaatoritele mõeldud spetsialiseeritud lisaseadmega, mida on mugav kasutada käsituli- relvadel (nt püstol), sest optiline või CQB-i (*Close Quarters Battle*, st lähivõitlussihik) sihik oleks liialt suur ja kohmakas. Laseri peamiseks eeliseks ongi väiksus.

Lasersihik on artikli autori arvamus- se järgi kohane ka enese ja kodu kaitseks mõeldud relval, kui selle kasutamist adekvaatselt treenida. Laseri kasutamise oskuse puudulikkus tähendab seda, et relva märgile suunates hakkab laskja täppi otsima ja alles siis sihtimispunkti korregeerima. Ehk lühidalt, laser ei tee kellestki täpsuslaskjat, kui sihtimis- ja väga hapus olukorras on suunamisoskus nigelaks jäänud. Laseriga sihtimine käib laias laastus nii: relv suunatakse soovitud märgile nõnda, et soovitud tabamispunkt on väga lähedane reaalse sihtimis- punktiga, laser on vaid viimaseks kiireks kohendamiseks.

Käsituli- relvadele valmistatakse kahte liiki lasersihikuid: rauaaluse lisaseadme ja põsekatetesse integreeritud vidinana. Pildidel on kujutatud mõlemat. Artikli kirjutajale isiklikult meeldib Crimson Trace'i idee rohkem, sest relv on "voolujoonelisem", st ei ole mingit kohmakat

Walther P99 koos laser-
sihikuga Walther BA-7
(www.carl-walther.de).

CZ 75B lasersihikuga
Crimson Trace (www.crimsontrace.com).

ja suurt vidinat relva küljes, mis teeb relva suuremaks ja raskemaks ning võib kuhugi taha takerduda. Pealegi pakub see laseri kinnitami- se võimalust ka sellistele relvadele,

millel rauaalune kinnitussiin puudub. Kolmandaks on Crimson Trace'i laseritel rõhulüliti – relva kätte haara- tes aktiveerub laser ise, ilma et oleks vaja mingile nupu- le vajutada. Seega ei pea kiires olu- korras pidama meeles mingile nu- pule vajutamist ega raiskama aega lisaliigutusele.

Muidugi on sellel ka pealüliti, mis lükkab rõhulüliti välja ja siis relva kätte võttes laser tööle ei hakka.

Mõlema lasersihiku liigi hind on sama klassis, 4000 krooni ja üle selle (kui tegu on ikka kvaliteetse ja vastupidava tootega). Spordirelvadele mõeldud laserid on muidugi odavamad, kuid ei pea kesktulepadruniga laskvatel relvadel vastu. Lasersihikutest tehakse palju säästuversioone. Nende soetamisest võiks siiski hoiduda, sest need ei pea vastu ega hoia oma nulli.

KOKKUVÕTTEKS

Relva täpsemaks ja kiiremini suuna- miseks meid huvitavale märgile on mitmeid abivahendeid. Vaatlesime mitmeid lähivõitlussihikuid. Igaühel neist on oma eelised ja puudused, kuid ühiseks jooneks on kiirem ja reflektiivsem sihtimine, sest kolme punkti (märk, kirp ja tagumine sihik) ühele joonele asetamise asemel on meil vaja katta märk ainult ühe sihtimis- punktiga ja edasine on juba relva- käsitsemisoskuse küsimus.

Kui on vajadus kasutada sihtimi- sel abivahendeid, tuleb leida enda jaoks parim lahendus. Lasersihik on kerge ja väike lisaseade, kuid tekitab nii endale kui ka teistele nähtava kiire ega võimalda sihtida kaugemaid märke. Lähivõitlussihik (kas puna- täpp- või holosihik, see on rohkem maitseküsimus, sest nende omadu- sed on sarnased) on suurem ja ras- kem, kuid võimaldab kasutada suu- rendusadapterit, sihtida kaugemaid märke ega kiirga relvast ettepoole midagi. Valik sõltub vajadusest.

Üks asi, mida maksab silmas pidada, on see, et käsit- letud sihikud on enamjaolt pata- reitoitel. Vastavalt Murphy seadus- tele kipuvad pata- reid kõige ebaso- bivamal momendil tühjaks saama, sundides laskjat varupatareisid kaasas kandma. Teiseks, külmema ilmaga on seadme tööaeg tuntuvalt lühem normaalsest, st tootja poolt ettenähtud ajast. Aga see ei tähenda, et sellised sihikud oleksid see- tõttu kasutatud – selle eripäraga tuleb lihtsalt osata arvestada.

Igal juhul ei maksa sihikut soetades koonerdada, vaid tuleb osta parim, mida rahakott kannatab. Nagu inglased ütlevad: me ei ole nii rikkad, et osta odavaid asju. Odavad sihikud on kehvast materjalist, viletsama vastupidavuse ja halvemate näi- tajatega. Kuid kui on juba korralik sihik muretsetud, tuleb selle eest ka hoolt kanda: puhastada klaaspindu vaid kaameratele mõeldud läätse- puhastusvahenditega (saadaval opti- kapoodides) ja võimalusel vältida karmimat kohtlemist (nt ei maksa sihikuga naelu seina taguda). Me- tallpinnad võiks aeg-ajalt katta õhu- kese kaitsva õlikihiga. **KK!**

ESTRIF-2: palju põnevaid tegemisi Kosovos

Tekst: TOOMAS ELIAS, vanemveebel

KAITSEMINISTRI VISIIT JA MEDALIPARAAD NOVEMBRIS

Kosovos rahu tagavad eestlased ootasid oma kaitseministrit külla 21. ja 22. novembril. Visiidiks valmistuti kaua ja põhjalikult. Valmis olid pidukõned ja kõigil spetsiaalne peomeeleolu laost välja võetud. Kes aga kohale ei jõudnud, oli minister. Põhjuseks Kosovo kohale laotunud tihe udu, mis segas lennukitel lendamist. Pidusõbrad olid tore. Väike vaheldus halli argipäeva kulub rahuvalvajale alati ära.

Päris ilma kõrge külaliseta pidu siiski ei läinud. Kohale saabus libaminister, kes oli vaatamata udule lennukist ilma langevarjuta välja hüpanud ja seetõttu pisut segaduses. Esimese hüppe eest sai ta rinda teenelise langevarjuri märgi. Langevarjuri kuldmärgi plaanis ta saada lennukile tagasihüppamise eest. Et libaministril puudus veel Taani pataljoni DANCONi marsi medal, siirdus ta joostes DANCONi marsi rajale.

KÜLALISED EESTIST

17.–20. detsembrini külastasid eestlasi Kosovos aga juba tegelikud külalised – Kaitseliidu peastaabi

ülem major Kajari Klettenberg ning kaitseväelased Rahuoperatsioonide Keskusest (ROK) ja Scoutspataljonist. Räägiti missioonist ja elust kohapeal. Külaliste hulgas oli Rahuoperatsioonide Keskuses personalitööd tegev Liisu Kaidla, kes on Eesti Ekspressi andmetel Eesti kauneim militarist (vt Eesti Ekspress, 20. detsember 2007).

Kaitseliidu peastaabi ülem Kosovo-visiidi põhieesmärk oli eestlaste koostööpartneritele tunnustuse jagamine ja medalite annetamine. Medalid said parimad taanlased, kes on osutanud Eesti rühmale väärtuslikke teeneid ning igakülgselt ja asendamatu abi. Tunnustamist leidis kokku kümme Taani pataljoni (DANBN) ohvitseri ja allohvitseri.

ROK ning Scoutspataljoni värbamisgrupid vestlesid missioonisõduritega peaeesmärgiga värvata missiooni lõpetavad kaitseväelased oma üksuste ridadesse. ROK leidis endale väljaõppekeskuse instruktoreid. Scoutspataljon tegi oma värbamisgrupiga samuti head selgitustööd ja 12 uut võitlejat Iraagi missioonile leiti Kosovost. Paljud uuele missioonile minejad kasutavad seda võimalust seetõttu, et Iraa-

gis on viimane eestlaste missioon. Tahetakse sealse kogemuse võrra rikkamaks saada. Määrava tähtsusega on lühem väljaõppeaeg. Pool aastat Paldiskis väljaõppet viibida ei ole kellelegi meeltemööda. Sõdurite arvates peab väljaõpe olema tunduvalt lühem ja efektiivsem, näiteks 2–3 kuud. Sel juhul tuleks kaitseväljalasest kodust eemal olla senise aasta

Kaitseliidu peastaabi ülem Kosovo-visiidi põhieesmärk oli eestlaste koostööpartneritele tunnustuse jagamine ja medalite annetamine.

asemel kõigest 8–9 kuud. See tooks rohkem inimesi missioonidele. Ka oleksid koju ootama jäävad

abikaasad rõõmsamad, sest mees tuleb kiiremini tagasi.

19.–28. detsembrini viibis Camp Olaf Rye's (COR) Rahuoperatsioonide Keskuse peakaplan Arvo Orav, kes oli ühtlasi jõuluvana esindaja ja jagas kingitusi. Kaplani visiit oli tore ja kogu rühmale meeldiv vaheldus. Arvo Orav oskas igapäevaga leida jututeema. Jõululaupäeval viis ta läbi jõulujumalateenistuse. Selliseid toredaid külalisi võiks käia sagedamini.

JÕULUVASTUVÕTT PRISTINAS SOOME SUURSAATKONNAS

20. detsembril käis ESTRIF-2 külas Soome suursaadikul Kosovos ja tema abikaasal Kristina ja Seppo Kalliol, kes on ühtlasi sealsed Eesti

Foto: Kaitsejõudude peastaap

Jaauari lõpul Kosovos teenivaid NATO juhitud jõude KFORi külastanud kaitseminister Jaak Aaviksoo ja kaitseväge juhataja kindralmajor Ants Laaneots hindasid kaitseliitlaste kokku pandud Eesti luurerühma ESTRIF-2 tegevust teenistuses kõrgelt.

esindajad. Vastuvõtt korraldati nende isiklikus residentsis. Kalliolele olid külla tulnud ka kolleegid Kristel Engman ja Kristi Karelsohn Eesti saatkonnast Helsingist. Meeldivate inimeste seltskonnas vesteldes möödus aeg liigagi kiiresti. Laual oli eesti jõulutoit, sest Kristina Kallio jumaldab eesti jõuluroogasid. Verivorst, hapukapsad ja küpsetatud sealihaga ongi need, millest eestlased Kosovos puudust tunnevad. Kogu rühm on Kalliolele tänulik küllakutse ja lahke vastuvõtu eest.

MÄSSUOHJEHARJUTUSED JA VASTUTEGEVUS

Riot ehk mässuohje on Kosovos olulisel kohal. Kus on palju inimesi koos meelt avaldamas, võivad alati puhkeda rahutused. Selleks, et tagada kord ning ära hoida rüüstamisi ja mässamist, tuleb osata rahutute inimestega toime tulla. Seetõttu ka palju harjutamist. Missiooni alguses oldi pisut skeptilised eestlaste oskuste suhtes. Harjutusi käis vaatamas ja inspekteerimas palju Taani kõrgemaid sõjaväelasi. Rühma oskustega jäädi rahule ja väljaõpet hinnati heaks. Seetõttu on ESTRIF-2 igal harjutusel reservis ja kutsutakse eesliinile, kui teised üksused hakkama ei saa. Paraku on läinud nii, et rühm leiab harjutustel kasutust juba esimese poole tunni jooksul, sest teiste üksuste tase pole veel nii hea. Hea on näha, et taanlased ise õpivad eestlastelt, kuidas liikuda, formatsioone vahetada ja erinevates olukordades toime tulla.

Eestlased on hinnatud tegijad ka mässuohjeharjutuste vastutegutsejateks. Kuna me mõtleme ja käitume teisiti kui demokraatlikud Taani ja Prantsusmaa harjunud on, kasutatakse ESTRIF-2 rühma palju vastutegevuses. Meie käitumine ja tegevus näitab ära kõik rühmituse nõrgad kohad ja lihtsam on kohe parandused või vastutegevuse plaanid teoks teha. Näiteks Devici kloostri vallutasid eestlased maa alt kloostri territooriumile tungides. Sellist võimalust ei osanud prantslased ettegi näha.

Et eestlasi on siin vähe ja meie üksus väike, peame olema hästi paindlikud ja reageerima koheselt erinevatele olukordadele. See tuleb Eesti rühmal hästi välja ja teistel on, mida õppida. Koostöö on igal tasemel oluline.

KOHALIKUD KOMBED

Kohalike kommete tundmine on Kosovos hädavajalik, sest siin peetakse traditsioonidest väga rangelt kinni. Tõlkidelt saab kohalike kommete kohta küsida. Tõlgid, kes eestlastega patrullides käivad, on väga toredad inimesed. Naistõlgid jälgivad kommetest ja traditsioonidest kinnipidamist karmimalt kui meestõlgid.

Väga ettevaatlik tuleb olla sõrmedega arvude näitamisel. Kahe esimese sõrmega V-märgi näitamine tähendab albaanlaste võitu. Serblased näitavad sõrmedel arvu 3 pöidla ja kahe esimese sõrme abil. See kolm tähendab ka kolme pitsi *rakijat* (kohalik puskar), kui kuskil pidulauas ollakse, kusjuures need kolm pitsi on kohustuslikud. Sama märk tõstetud käega tähendab Suur-Serbia võitu. Sama märk tähendab ka kolme sõrme, millega laualt toitu võetakse, ja kolme kõige tähtsamat pühakut. Üks olulisemaid pühakuid on Sveti Nikola, kelle nimepäeva tähistatakse 18. detsembril. Serblastel on igal perel ja igal külal erinevad pühakud. Kui on perepühaku nimepäev, peetakse suuri pidustusi ja kutsutakse palju külalisi – 120–150 inimest.

Kommetest niipalju, et kuskile külla minnes tuleb teretada kättpidi kas kõige vanemat meesisikut või kõige tähtsamat meesisikut, alles siis teisi. Kõnetada tuleb alati esimesena meest, isegi siis, kui see on seniilne vanaaatt. Pärast seda võib pöörduda pere naisliikmete poole. Kui pakutakse kohvi, on targem nõustuda kohvijoomisega, sest siis saab ka jutule ja õnnestub vajalik informatsioon vestluse käigus kätte saada. Kui pakutakse istet, tuleb kindlas-

ti istuda. Seistakse siis, kui kedagi leinatakse. Tavaliselt seisavad vestlemise ajal meheleminekuajalised vallalised naised, siis on näha potentsiaalsed pruudikandidaadid kõikide oma võludega.

Külades pole noori naisi üldse, tavaliselt elavad vallalised 30–45-aastased mehed või vanapoisid koos emaga. Mägikülades on üsna tavalised voolukatkestused, puuduvad veevärk ja kanalisatsioon. Välikäimla ei ole midagi haruldast. Külades ja majapidamistes puudub saun. See ongi peapõhjus, miks noored naised on kõik linna põgenenud. Nad tahavad paremat ja luksuslikumat elu. Küll aga ei karda sellist elulaadi albaania tüdrukud ja mitmeski külas on segaabielsid.

SERBLASTE JÕULUKOMBED

Õigeusu jõulud algavad siin vana kalendri järgi 6. jaanuaril ja uus aasta 13. jaanuaril. Korralikud õigeusklikud lähevad 6. jaanuari hommikul kell 4 mägedesse ja murravad sealt endale tuppaviimiseks tammeoksad. Lehtedes tammeokstega ehitakse nii auto kui ka kauplus. Kosovo serblased, kes elavad mägi- piirkondades, panevad jõululauale kuumtöödeldud ja tünni soolatud või marineeritud kapsa ning küpsetatud lambaliha, harvem loomaliha ja veelgi harvem sealihaga. Ka on laual marineeritud ja soolatud värtsikas roheline paprika, marineeritud väikesed kurgid, kodus valmistatud soolatud juust ja või. Oluline on värskelt küpsetatud leib. Leib küpsetatakse heledast nisujahust. Poest tuuakse leiba harva. Kuumalt koos koduvõiga maitseb värskel leib oivaliselt. Juurde tarvitatakse ohtralt *rakijat*, sh krušovitsi ja slivovitši, st pirni- ja ploomiviina. Üks korralik Serbia pere teeb aastas oma tarbeks 1200–1500 liitrit *rakijat*. Minimaalne kogus, millega aastas läbi saab, on 300 liitrit.

Kogu elu käibki siin nii nagu Eestis 15–20 aastat tagasi. Toit tuleb suures osas oma aiast. Vanemad, kes mägedes elavad, annavad kartuli ja liha linnas elavatele lastele. Peami-

Patrulli rutiinne tegevus liikluse jälgimisel.

Heaoluga harjunud lääneeurooplastest erinevalt mõtlevad ja tegutsevad eestlased hinnatud ja kardetud sparringupartneritena rahvarahutuste ohje treeningul koos Prantsuse sõjaväelastega Devitci kloostris.

selt kasvatatakse lambaid. Lambad longivad karjas ringi, söövad rohtu ja nendega pole nii suurt vaeva kui sigade kasvatamisega. Veiseid peetakse üldjuhul piima saamiseks, millest tehakse kohupiima, juustu ja võid. Kasvatatakse palju kurki, tomateid, paprikat ja maisi. Pension on 40 eurot ja mõned vähesed õnnelikud saavad töötustipendiumi, mis on 35–40 eurot kuus.

UUE AASTA VASTUVÕTT MITROVICA MOODI

Paugutamine läks lahti umbes 2,5 tundi enne keskööd. Lasti kõikvõimalikku lendavat pürotehnikat – nii rakette kui ka tulevärki. Saluudile andsid kõla juurde kohalike käes olevad tulirelvad. Zastava tehase automaadid saatsid taevasse pikki trasseerivate kuulide jutte. Kaalukam sõna oli öelda peidikutest välja toodud kuulipildujatel. Kohalike kirjutamata kokkulepe paistis olevat, et serblased tulistasid roh-

kem albaanlaste linnaosa suunas ja vastupidi. Saluut vaibus kella ühe paiku öösel. Laskemoon vaevalt et otsa sai, küllap murdis serbia saluudimeistrid maha *ra-kija* ja albaanlased väsitas vesipiibus erinevate rohusegude popsimine.

Rutiinist päästvale meelelahutusele ja vaheldusele pööratakse Kosovo rahuvalvajate seas suurt tähelepanu.

Camp Olaf Rye's aga valitses euroopalik peomeeleolu. Eesti poisid keerutasid jalga taani neiudega, kellega oldi juba mitu kuud peotantsu harjutatud. Esineti vanameister Eerik Kullamäe seatud peotantsukavaga. Uueaastapeo märksõnaks oli *Space* (kosmos) ja seetõttu oli peol näha põnevaid kosmoseelanikke.

VABA AEG PEOTANTSU JA SAUNAGA

Rutiinist päästvale meelelahutusele ja vaheldusele pööratakse Kosovo rahuvalvajate seas suurt tähelepanu. On mitmesuguseid üritusi,

võistlusi ja vahel käib esinejaid. 8. ja 9. oktoobril oli Taanist esinema tulnud Seelikuküttide stiilis naiste *rockansambel* Absolute Girls. Kahel päeval antud kontserdid pakkusid meeldivat elamust. Repertuaaris olid parimad *rock*imenukid. Poole aasta kohta ainult kaks kontserti on vähevõitu, aga parem ikka kui üldse mitte midagi.

11. novembril leidis aset Taani pataljoni poolt korraldatav traditsiooniline DANCONi marss. Osalejaid oli üle tuhande. Iga riigi sõjaväelased olid võtnud eesmärgiks osaleda 25 kilomeetri pikkusel DANCONi rännakul. 27. jaanuaril korraldati 18 kilomeetri pikkune marss *Danish National Support Element* (NSE).

Eestlastel Kosovos igav pole. Kes vähegi aktiivsem, leiab endale meelepärase tegevuse. Palliplatsil hoia-

Eesti rühma elukoht taanlaste Camp Olaf Rye's.

Kosovo räämas lagendikele on viimastel aastatel rajatud palju kummalisi klaasirohkeid ehitisi.

Eesti rühma kasutuses olev taanlaste G-Mercedese maastur kõrvuti hirmkalli Prantsuse kolmemehesoomuki Panhard Levasseuriga.

Albaanlased on kõik ärimehed. Peaaegu iga maja esimesel korrusel on suurem või väiksem Supermarketi nimekandev kauplus.

vad Eesti lippu kõrgel vanemseersant Samuel Moring, nooremveebel Artur Saar, kapral Küllike Puks ja rühmaülem leitnant Marek Susi. Seersant Eerik Kullamäe koondas grupi peotantsuhuvilisi sõdalasi. Meespartnerid on Eestist ja kenad piigad Taanist. Harjutatakse kuni viis korda nädalas, nii nagu teenistus kellelgi võimaldab.

Saunalembelised eestlased renoveerisid ka Camp Olaf Rye' ainsa sauna. Nüüd veedavad eestlased palju aega saunas käies. Selle nimel, et leiliruumis 100 kraadi kätte saab ja saunas ka dušinurk on, nägid vaeva veebel Vahur Ojamets, veebel Marko Mesi ka vanemseersant Kristjan Sepp. Renoveeritud sauna taasavamisel lõi kas lindi läbi Taani pataljoni ülem kolonel Per Lorenz Hinrichsen. Oma kõnes tänas ta sauna renoveerimise eest ning märkis, et eestlased on üks kummaline rahvas, kellele meeldib tantsida ja saunas käia.

ESTRIF-2 valmistub teatepulka üle andma ESTRIF-3-le, kes saabub vähem kui kuu aja pärast Kosovosse missioonile. Edu neile Kosovo missioonil KFOR-18 *teamis*. **KK!**

Prantsuse armee kopterid turvavad Taani pataljoni vastutusala õhust. Kopteriaknast on näha Eesti rühma vastutusosalale jääv suur veehoidla.

Jõulueelne lumesadu on muutnud Eesti rühma vastutusala märgiteed libedaks.

Kosovo-Serbia piiripunkt ESTRIF-2 vastutusala äärel.

Talvapäev Kaitseliiduga Kiltsi lennuväljal

Tekst: LEHTE ILVES,
Naiskodukaitse Lääne ringkond

Kaitseliidu Lääne malev kutsus 15. detsembril kõiki huvilisi Kiltsi lennuväljale, et veeta koos militaarne talvapäev. Kogupereüritus “Talvapäev Kaitseliiduga” tõi kokku noori ja vanu kaitseliitlasi, aga ka noori peresid koos lastega. Seekordsel üritusel osales umbes 250 inimest.

Lääne maleva väljaõppekeskuses lennuvälja ühes sapis paukusid püssid ja sõitsid ringi sõjaväeautod. Relvanäituse laua taga seisis kapral Arvi Matto ja polnud vist küsimust, millele ta vastust ei teadnud, olgu tegemist kas nüüdisaja või mõne vanaaja relva või sõjapidamisviisiga. Huvilised said oma käega katsuda relvi ja esitada kõiksugu küsimusi. Relvadega ümberkäimist on Matto õpetanud ka oma lastele. Ennekõike seepärast, et kui neil kunagi elus tuleb relvadega kokku puutuda, teavad ja oskavad nad neid käsitseda ega muutu endale ja teistele ohtlikuks. Lasketiirus võisteldi automaadist, püstolist ja õhupüssist laskmises. Automaadist laskmises paistis eriti täpse käega silma malevlane Siim Jeeberg, kes tabas 50 silma 50st.

VÕISTLUSTE TULEMUSED

AUTOMAAT AK-4

Jõustruktuuride arvestus

1.	Pioneerid (leitnant Vambola Tamberg, vanemseersant Taavi Vaher, nooremseersant Vahur Toomas, malevlane Siim Jeeberg)	178 punkti
2.	Sula (vanemseersant Olev Silde, seersant Teet Kuusman, malevlased Juhan Lukk ja Tarmo Puskar)	65 punkti
3.	Päkapikud (lipnik Hardi Rehkal, kapralid Arvi Matto, Madis Marleen ja Tarmo Egipiti)	163 punkti

Tsivilistide arvestus

1.	Oktoobrilapsed (Andres ja Lauri Karel, Ardo Teder, Tiit Nimberg)	167 punkti
2.	Lahjad (Andrei Hoop, Tarmo Meister, Irina Fišina, Ly Meister)	155 punkti
3.	Tradilo (Andrus Laidre, Reimo Särg, Vahur Korpe, Kristo Reisner)	153 punkti

Lapsed võistlesid veel saapaviskamises ja otsisid metsas päkapikumütsi. Kes mütsi üles leidis, sai selle endale, sõnas Lääne maleva pealik kapten Arnold Juhans. Suures telgis oli aga nii soe, et ahju ümber kogunenud lapsed ajasid jope seljast ja valmistasid hoolega jõulukaarte. Põnevaid volditud ja muude nippidega kaunistatud jõulukaarte õpetasid tegema Kodutütarde juhid Maire Kruus ja Eda Aavik Lihulast. Nad mõlemad on tuntud ja tunnustatud naised. Maire Kruus tunnustati sel sügisel Eesti Posti parimaks postiljoniks. Lihula gümnaasiumi õpetaja Eda Aavik oli aga mullune Läänemaa aasta õpetaja.

Päeva lõpuks saabus lennuväljale ka jõuluvana, kes kandis ehtsat jõuluvanarüüd, aga kunagise kaitseväelasena – koguni õhutõrjedivisjonis teeninuna – palus malevapealikult luba automaati proovida.

veoauto kastis ja maastikuautoga Iltis. Nende roolis olid nooremseersant Vahur Toomas ja malevlane Siim Jeeberg. Nagu alati, oli reipalt rivis ka vana sõjamees leitnant Olaf Taru.

Päeva lõpuks saabus lennuväljale ka jõuluvana, kes kandis ehtsat jõuluvanarüüd, aga kunagise kaitseväelasena – koguni õhutõrjedivisjonis teeninuna – palus malevapealikult

Vahepeal sai tuliste grillvorstidega keha kinnitada ja piparkookidega maiustada. Lastele pakkus põnevust sõit Unimogi

Kogupereüritusel “Talvapäev Kaitseliiduga” võisid huvilised külastada relvanäitust, kus kapral Arvi Matto neile relvade kohta infot jagas. Foto: Heino Rebane

luba automaati proovida. “Sai pihta küll,” kommenteeris kapten Arnold Juhans. Kingituste asemel jagas jõuluvana koos kapten Juhansiga võitjaile auhindu ja diplomeid.

Lääne malev on korraldanud jõulude eel militaarset talvapäevi 1999. aastast. Esimene korraldati Piirsalu baasis, järgmised on olnud Kiltsi lennuväljal. **KK!**

NAISTE LASKEVÕISTLUS

(väikesekaliibriline püstol)

1.	Selve Kirs	38 punkti
2.	Danguole Tamberg	36 punkti
3.	Jaanika Porn	32 punkti

LASTE ÕHUPÜSSIVÕISTLUS

Noorem vanuseklass

(kuni 11-aastased)

1.	Silver Hinno (11-aastane)
2.	Elina Laas (11-aastane)
3.	Aleksander Sits (8-aastane)

Vanem vanuseklass (12-17-aastased)

1.	Greteliis Kaljuveer
2.	Oliver Laidro
3.	Karl-Martin Kliss

Ega sõda ainult metsas peeta

**Tekst: KÄRT OJALA,
Kaitseliidu Järva maleva liige**

Kaitseliidu Järva maleva liikmed võtsid lumesajusel 3. novembril suuna Tapa Väljaõppekeskusesse, et veeta seal päev harjutades linnalahingut. Õppepäeva aitas läbi viia Suurtükiväe Kooli ülema kohusetäitja kapten Meelis Laanemets, kes on ka ise Kaitseliidu Järva maleva liige.

Tapal jagati osalejad jagudesse ja iga jagu sai endale juhendajaks ühe kadeti.

Juhendavateks kadettideks olid Mihkel Kost, Artjom Vinogradov ja Anastassia Roose, viimane on ka Järva maleva liige. Kolmandat jagu, kuhu siinkirjutaja kuulus, juhendas kadett Kost. Järgnes kiire punkrite ja laskepositsioonide tutvustus. Saime teada, kuidas ühte punkrit või laskepositsiooni ehitatakse. Ja sedagi, et ühe punkri ehitamiseks kulub umbes kaks päeva. Et tegemist oli vanade majadega, oli majja sisenedes kohustuslik kanda kiivrit. Kiiver tahtis küll kohati silme ette vajuda, aga tegi olemise julgemaks. Õhus oli tunda nõukogude aja hõngu, püsti oli Lenini monument ja ühe maja seinalt sai lugeda aadressi: Punane väljak 1.

RELVAGA SEINTE ÄÄRES

Algasid tunnid. Relvaõppetunnis õpiti, et seina ääres liikudes peab järgmina järjekorda sein-minirelv, sest vaid nii oled valmis vajadusel kohe tuld avama. Isegi kui relv on tänu sellele järjekorrale vasakus käes, et tohi vintraud olla suunatud paremale (seina poole), sest rikošett võib tabada ja tappa eesmise mehe. Relvast veel niipalju, et linnalahingus oleks soovitatav sellelt rihm ära võtta, sest see võib väga ebasobival hetkel ette jääda.

Seinte ääres liikudes oli oluline vaadata ka põlvede alla, sest valdavalt

tuli liikuda roomates, palju oli ka kükitamist-põlvitamist, ent akendealused olid klaasikilde täis ja seinte ääres leidus ka muud sodi, mis võis vigastada. Seina ääres liikudes õppimise ära selle, et aknast ei tohi näha peanuppu ning keldriakendest ja igasugustest aukudest seinas

Uksest majja on lihtne, kuid uksest on sõjaajal üldjuhul mineeritud või lihtsalt barrikadeeritud, seetõttu tuleb tihti siseneda akna kaudu.

tuleb soovitatavalt üle astuda nii, et liikumine ei oleks seestpoolt nähtav. Akendesse võib ja tulebki granaat sisse visata ning siis kiirelt edasi liikuda.

Maja nurgani jõudes tuleb nurk avada, mis tähendab seda, et jao esimene mees peab siis end kõhuli viskama ning kiirelt ja märkamatuks ümber nurga vaatama – kas võib edasi liikuda või mitte. Jao liikumine seinte ääres toimub ainult “pealekutsumisega”. Korruga liigub üks mees ja kui tema on positsioonil, saab ta anda teistele märguande “üks peale”, mis siis tähendab, et järgmine mees võib temani liikuda, mispeale toimub “väljatõukamine”, st et esimene saab siis

Üks võimalus linnalahingu olukorras aknast sisnemiseks on lapsepõlvest tuttav “pätkas”. Foto: Taive Kuuse

OSALEJATE MULJED

VANEMLEITNANT JANIS FREI:

Linnalahingut läbi viinud instruktorid olid asjalikud. Väljaõpe oli loogiliselt üles ehitatud, see tähendab, et kõigepealt selgitati põhilisi asju (kes, kus, millal ja kuidas), seejärel prooviti kõik see praktiliselt läbi. Alati anti tagasisidet, mis õigesti, mis valesti tehtud. Lõpuks küsiti õppuritelt küsimuse vormis linnalahingus õpitud asju, et veenduda, kas nad said asjadest õigesti aru.

LEITNANT JANEK MÄNNIK:

Linnalahingu väljaõpe Tapal oli väga heal tasemel, ei olnud seda nn kummitamist. Ega Eestis eriti palju kohti olegi, kus sellist õpet teha, sest selleks sobivad eelkõige Nõukogude Liidu aegsed sõjaväelinnakud.

edasi järgmisele positsioonile minna. Ja nii liigub terve jagu – ikka üks mees korraga.

Ka erinevate suundade katmine on ära jagatud: esimene mees katab ette ja üles, kõik keskmised külgi ning kõige tagumine loomulikult tagant. Liikudes on esimene mees see, kes “avab” nurgad ja ukсед ning teeb tee vabaks, teine mees aga otsib positsiooni, mida katta tuleb, ja annab selle edasi järgmisele. Osutus peab olema lühike ja täpne, nt “maja esimene korrus” või “kolm kuuske ida suunas”.

AKNA KAUDU MAJJA

Pärast esimest õppetundi tuli jaol läbida “eksam” ehk siis kõike õpitut vana söökla peal harjutada. Söökla põhiplaan oli üsna keeruline ja korraga tuli katta nii kõrvale, ette kui ka järgmist otsesena. Paras katsumus. Seejärel peeti samas väike lõunapaus. Pidevalt aktiivses tegevuses olev maleva majanduspealik Lauri Lipp oli selleks ajaks suutnud teevee keema ajada ja kui üks kannutäis vett otsa sai, pani juba uue tulele. Igaüks meist sai korraliku sõduripaki, kus olid kiirkartulipuder ja lihakonserv ning tee- ja kohvipakike, lisaks halvaid ja energiabatoone ning pähk- lisegu.

Õhus oli tunda nõukogude aja hõngu, püsti oli Lenini monument ja ühe maja seinalt sai lugeda aadressi: Punane väljak 1.

Seejärel algas järjekordne õppetund: majja sisenemine. Üksest majja minna on lihtne, kuid ukсед on sõjaajal üldjuhul mineeritud või lihtsalt barrikadeeritud, seetõttu tuleb tihti siseneda akna kaudu. Selleks on mitu viisi. Esimene näeb välja selline, et kaks meest seisab seinaga ääres ja nende vahel on lauajupp, mille pealt pääseb aknale. Teine võimalus on meile kõigile juba lapsepõlvest tuntud “pätkas”, kus üks mees toetab ennast tugevalt vastu seinaga ja teine saab tema sõrmseongus käte pealt aknale. Kolmas ja vist kõige kindlam moodus aga oli taas kahe mehe abil. Üks neist toetab tugevalt vastu seinaga, seljaga kaaslaste suunas, teine on tema selja taga põlvili, pea esimese mehe jalge vahel. Jaokaaslased astuvad esmalt põlvitava mehe peale (tähtis on, et astutaks rakmetele, mitte seljale), sealt püstiseisva mehe õlale ning edasi aknale. Kõike seda tuleb aga teha võimalikult kiiresti. Pärast majja sisenemist julgestab esimene mees tuba ja teine mees jääb aknale kaaslaste abistama.

LÕPUKS PEETI LINNALAHING

Kui juba majas sees oldi, tuli asuda tubasid puhastama. Liiguti nagu

väljaski seinaga ääres ja “pealekutsutamisega” ning tube puhastati lahingupaaridena. Ees liikuv esimene mees kannab ette, mida toas näeb, ise põlvele toetudes. Tema selja taga seisab teine mees, kes heidab pärast esimese mehe käsiklust granaadi. Plahvatuse järel sööstab esime-

ne mees kohe ümber nurga tuppaga, teine diagonaalis teise nurka ja nurka jõudes tuleb ette kanda: “Kohal!” Ka edasi liikudes tuleb märku anda ja kui tuba puhas, tuleb seda teistele öelda. Seda kõike harjutati korraldajalt, sest küll unustati üksteise “väljaviskamine”, küll viimase ettekanded (et viimane on oma kohalt lahkunud). Aga üks öeldagi, et harjutamine teeb meistriks.

“Tõeline” lahing algas pool kolm pärastlõunal. Iga jagu sai ülesande “maju puhastada”. Meie kolmanda jao ülesanne oli puhastada kahe maja vasakpoolsed toad. Lendas lõhkepakette ja igal pool oli kuulda valanguid ning hüüdeid: “Üks peale!” Peeti maha korralik linnalahing.

Koos lahinguga sai läbi ka õppepäev. Meie jao juhendaja kadett Kost vastas küsimusele, millise hinnangu ta oma jao tööle annab, et jagu oli igati tubli ja arvestades fakti, et harjutati vaid üks päev, oli töö tasemel. **KK!**

Läänemaad raputas koostööõppus Orkaan

Tekst: URMAS SELIRAND, Kaitseliidu Lääne maleva Hiiumaa malevkonna pealik

Läänemaal Piirsalus korraldati 8. ja 9. detsembril 2007 Kaitseliidu koostööõppus Orkaan 2. Piirsalus endises Nõukogude armee raketibaasis asub Kaitseliidu õppebaas, kus harjutatakse nii linnalahinguid kui ka suuremaid kaitse- ja ründetegevusi.

Õppusesse oli kaasatud 300 kaitseliitlast Lääne-, Saare-, Hiiu- ja Pärnumaalt. Lääne maleva Hiiumaa malevkonnast osales kümme Kaitseliidu vabatahtlikku liiget (Kert Vilt, Viljar

Kogel, Andre Gavrilov, Janek Küttim, Kaido Tammeleht, Raivo ja Rauno Luukas, Lauri Sinilaid, Ville Barinov ja naiskaitseliitlane Gertti-Vena Rätsep) ning üks tegevteenistuses kaitseliitlane – Hiiumaa malevkonna nooreminstruktor seersant Taimo Juhe.

Harjutati kaitse-, viivitus- ja ründetegevust, millesse põimiti läbipääsupunkte ja linnalahingut. Hiidlaste mehitatud läbipääsupunktis (KP) olid abiks Tallinna maleva “läänlased”, kellega koos tehti pärnakatest ründajate elu kibedaks. KPst saadi jagu alles ümberhaaramise ja kahekordse lisajõudude ülekaalu rakendamisel. Kaitseliitlane oskab ar-

vestada kodumaastiku kaitseomadusi. Seekordse neljateeristi ja soodsa reljeefiga andis pikalt vastu panna. Isegi teleuudistes näidati, kuidas mehiselt tuld anti. Paukmoona kulus tõesti kassidele kaupadele.

Laupäeval alanud “sõda” lõppes pühapäeval. Nii korraldajad – Pärnu malev kohaliku Lääne maleva abiga – kui ka osalejad jäid kõigega rahule: varustus töötas, sidega oli nagu tavaliselt pisiapsee, süüa ja sooja sai. Kaitseliitlaste kaitsetahe on ka mängusõjas näha. Esimene küsimus pärast õppusest oli: millal on järgmine? Küsijad olid hiidlased. **KK!**

Tugiisik

Matkaja

Meedik

Laulja

Muusik

Ajaloolane

Loomatark

Linnutark

Näitleja

Etleja

Kunstnik

Sportlane

Kodutütred saavad rinda erialamärgid

Eelmise aasta viimastel kuudel valmisid Kodutütarde erialamärgid, mis on loodud erialamärkide kujundamise konkursil teise koha saanud kodutütre Eva-Triin Pehlaki kavandi järgi. Kodutütarde peavanem Angelika Naris ütles, et teise koha saanud Võrumaa ringkonna kodutütre kavand võeti kasutusele just seetõttu, et see oli tehniliselt lihtsalt teostatav.

Erialamärkide kujundamise konkursi võitis Anne Perm Viru ringkonnast. "Tema võistlustöö motiive saame kasutada Kodutütarde teistel meenete ja kaartidel," ütles Naris. Kodutütardel on 28 eriala. Erialakatsed sooritanud kodutütred saavad rinnamärgi, mis teavitab, millise eriala oskused on omandatud.

Angelika Naris lootis, et kui märgid on noorte endi kujundatud, kannavad nad neid ka parema meelega.

Kodutütarde erialad: muusik, laulja, tantsija, meedik, tugiisik, taimetark, linnutark, loomatark, fotograaf, kroonik, keeletark, keskkonna sõber, laskur, sportlane, aktivist/organisaator, ajaloolane, etleja, perenaine, nobenäpp, päästja, kunstnik, ajakirjanik, matkaja, projekti koostaja, näitleja, mälumängur, kokk, arvutispetsialist. **KK!**

Konkursi võitnud Viru ringkonna kodutütre Anne Permi kavand.

Projekti koostaja

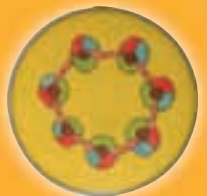
Laskur

Nobenäpp

Taimetark

Tantsija

Aktivist/organisaator

Kokk

Perenaine

Fotograaf

Kodutütardel on kord majas

“Kui inimene tahab, et temast veel midagi oleks, siis peab ta midagi tegema.”

A. H. Tammsaare

Tekst: ANU ALLEKAND,
Kaitseliidu ülema nõunik

Kaitseliidu keskjuhatus tegi 2007. aasta detsembris ajalugu, kinnitades 1. detsembri 2007 istungi otsusega nr 0-2.2/60 Kodutütarde kodukorra.

Kodutütarde kodukorra kohta võib küll öelda, et kaua tehtud kaunikene. Töö selle eelnõuga algas aastal 2003, kui oli vaja uuendada kodukorras sisalduvaid koolitusnõudeid. Viivitus tekkis uute lippude kasutuselevõtu pärast ja nii juhtuski, et Kodutütardega tehtava noortetöö aluseks oli jõustamata kodukord. Aastal 2005 moodustati töörühm, kuhu kuulusid Leelo Küün, Maritana Kala, Mare Hendrikson, Kaie Kensap-Kukk, Siiri Sitska, Mirjam Link, Angelika Naris ja allakirjutanu. Eelnõu sai heakskiidu Kodutütarde keskjuhatuselt ja vanematekogult ning viidi kinnitamiseks Kaitseliidu keskjuhatusesse ette.

OLULINE JUHENDDOKUMENT

Kodukord on dokument, mis kirjeldab lisaks aastast 2001 kehtivale Kodutütarde põhikirjale kodutütarde juhtide ja kodutütarde käitumise reegleid. Kodukord aitab juhtidel juhtida ja annab liikmelegi ettekujutuse organisatsiooni igapäevatoiminguist. Keegi klassik on arvanud, et korras kodu on märk raisatud elust, kuid see on poolik tõde. Tasa-kaal on vajalik kõikjal ja kõiges. Kui kodu on korras, on välistatud probleemide virvarr, mis võib lihtsasti tekkida üksteise mittemõistmisest ja infopuudusest.

Kodukorra alajaotised puudutavad distsipliini, tunnustamise ja karistamise teemat, kirjeldatakse kasutusel olevaid sümboleid ja märke, vormi-

riietust, sätestatakse koosolekute ja koonduste pidamise nõuded, viidatakse asjaajamiskorrale, koolituse ja väljaõppe korraldamise nõuetele. Kodukorra põhilise osa moodustavad lisamaterjalid. Kodukorra tekst täidab 64 lehekülge, millest 50 lehekülge moodustavad lisad. Kodutütardele on must valgel kirjas liikmeksastumise protseduurid ja käitumise ABC, näiteks tervitamine.

TUNNUSTAMINE JA SÜMBOLID

Organisatsioonis on oluline märgata kõiki häid ja suurepäraseid tegusid ning taunida mittedoovitud käitumist. Paremate premeerimiseks on sisse viidud tunnustamise hierarhia, alustades otsese juhi kiitusest liikmele kuni juhi tunnustamiseni teenetemärgi-

Kodukord aitab juhtidel juhtida ja annab liikmelegi ettekujutuse organisatsiooni igapäevatoiminguist.

Praegu kasutusel olev pidulik vorm on aksessuaarideni kirjas, viide on ka laagrivormile.

Sümbolite kasutuselevõtt toimub Kodutütarde kodukorra kohaselt, fikseeritud on lipu kasutamise kord. Kirjeldataud on juhi ja liikme vorm. Praegu kasutusel olev pidulik vorm on aksessuaarideni kirjas, viide on ka laagrivormile. Esimene laagrivormi kasutamise idee juurdus 2006. aastal spordiseltsi Kalev suurel võimlemispeol, kus oli väljas 400 noort ühesugustes kääniskraega särkides. Sellised särgid on pidulikust vormist lihtsamini hooldatavad ja nende juurde sobib kenasti kaelarätt. Laagriolukorras on mugavus oluline, seetõttu on võimalusena kirjeldatud lihtsamalt kombineeritavat laagrivormi. Vormi juures on olulisel kohal tunnusmärgid.

KOONDUS KUI TÄHTSAIM TEGEVUSVORM

Organisatsiooni tähtsaim tegevusvorm on koondus. Koonduse korraldamise põhimõtted on uues korras määratletud. Koondustel omandavad kodutütred uusi tarkusi ja oskusi, need on koondatud järgukatsete nõuete alla. Ikka vastavalt eale kergemalt raskemale, nii on määratletud kodutütred baaskoolitus VI järgust kuni I järguni. Koolituses võib eristada teemasid, nagu Eesti loodus ja ajalugu, kodutütred teadmised ja oskused, käitumine ja loovus, matkatarkused ja skaudioskused ning turvalisus.

Koolituse puhul on kirjeldatud eri tasandite vastutus: lisaks rühma-koondustele korraldatakse koolitust ringkonna ning üle-eestilisel tasandil. Oluline on koolituse alal vastu võetud otsuste fikseerimine. Nii on kodutütardel lisaks baaskoolitusele õigus ja võimalus sooritada erikat-

Eelmise aasta alguses said Kodutütarde ringkonnad lipud, aasta lõpus aga kodukorra, mis muu hulgas kehtestab ka Kodutütarde sümbolika kasutamise nõuded.

Foto: Taive Kuuse

seid. Iga erikatse (neid on kokku 28) sooritamise järel tekib vormirietusel erialamärgi kandmise õigus. Et Kodutütarde väljaõppeüritused oleksid läbi viidud heal korralduslikul tasemel, on kodukorras fikseeritud olulisemad organisatoorsed nõuded: õigeaegne planeerimine, vastutuse määramine, kooskõlastuste saamine partnerinstitutsioonidelt. Lastega

Et Kodutütarde väljaõppeüritused oleksid läbi viidud heal korralduslikul tasemel, on kodukorras fikseeritud olulisemad organisatoorsed nõuded.

väljaminekul on määratletud saatjate hulk: nooremate kodutütardega (kuni 11 aasta vanused) peab kaasas olema üks täiskasvanud juht 10 noore kohta ja vanemate kodutütardega (11–16-aastased) üks juht 15 noore kohta ning 16–18-aastaste puhul otsustatakse see iga kord olenevalt vajadusest. Erilise luubi all on koostöö lapsevanematega, nende igakülgne informeerimine

mine käib igapäevatöö ja tegevuse juurde.

Kodutütarde põhikirjalised eesmärgid väärtustavad eestimeelse kodaniku kasvatamist, organisatsiooni kodukord määrab detailid, kuidas seda teha parimal viisil.

Kodutütarde põhikiri ja kodukord antakse välja rühmajuhi tegevust hõlbustava raamatukesena, mis peaks peagi jõudma kõigisse Kaitseliidu malevatesse. **KK!**

Rapla noorte aastalõpulaager pakkus teadmisi ja meelelahutust

Tekst: ÜLLE RIISALU

Kaitseliidu Rapla maleva Noorte Kotkaste ja Kodutütarde aastalõpulaager peeti 7.–9. detsembrini Alu kooli ruumides. Päevad olid sisustatud huvitavate tegevustega: mängiti malet, kabet ja muid lauamänge, meisterdati jõuluehteid, võisteldi kummikeksus ja isetegevuses. Viimane pakkus palju nalja ja elevust. Huvitavaid etteasteid oli kõikidel rühmadel. Kodila ja Juuru rühma tüdrukud esinesid mütsišõuga, Alu noored esitasid omaloomingulise luuletuse, Kärü noorkotkad näitasid, kuidas olla tõelised “kärumehed”, Juuru poisid breikisid, Rapla tüdrukud laulsid, Märjamaa omad tegid *play-back*i. Eriti jäid meelde Vigala rühma poisid, kes tantsisid kankaani ja nägid välja kui tõelised tantsutüdrukud oma miniseelikute ja pitspluusidega.

Laupäeva hommik algas rivistuse ja sörkjooksuga ümber koolimaja, siis hommikusöök ja väike puhkus ning jalutuskäik Kaitseliidu Kooli. Seal võtsid laagrilisi vastu kapten Meelis Pernits ja kapten Erik Niine, kes näitasid kooliruume ja tutvustasid kooli tegemisi. Kui mõisast koolimaja jõuti, viisid vanemseersant Meelis Pormann ja veebel Ando Lavrits läbi relvaõppe ja relvade käsitlemise ohutustehnika tunnid. Poisid olid kui sipelgad relvade ümber – nii põnev oli.

Rapla maleva noorte aastalõpulaager lõppes piduliku aktusega, kus uued liikmed andsid töötuse.

Kui relvaõppe lõppes, kripeldas juba nii mõnegi noore süda, sest õhtul ootas ees pidulik aktus töötuse andmisega. Piduliku aktuse tegid veel pidulikumaks küünlad ja muusika. Uhke tunne on vormi kanda, kõige uhkem esimest korda vormi kanda.

Pühapäeval enne lõpetamist tuli külla noorsoopolitseinik Eve Sirel, kes rääkis käitumisest tänaval ja helkuri kandmise vajalikkusest. Vaadati lühifilme auto turvavööst ja jalgrattaga sõitmisest. Lõpuks vesteldi ja vaadati filmi “Tegi päti”.

Nagu laagris ikka, käis enne lõpetamist üks suur ja põhjalik koristamine. Koridorid ja klassid olid täis sibliimist ja harjavarte välkumist.

Kokku oli Kaitseliidu Rapla maleva Noorte Kotkaste ja Kodutütarde aastalõpulaagrisse tulnud 68 noort erinevatest rühmadest ning üheksa vabatahtlikku noortejuhti (Leho Rohtla, Riina Peterson, Eli Tamme, Ülle Riisalu, Margus Oks, Raivo Parts, Krislin Riisalu, Aare Kuusk ning Siilas Kask). Laagri korraldaja ja läbiviija oli Kaitseliidu Rapla maleva noorteinstruktor Kaie Kentsap-Kukk. **KK!**

Miks on Eestile vaja kodutütred ja noorkotkaid?

Tekst: KAIE KENSAP-KUKK

Kaitseliidu Rapla maleva aastalõpulaagris Alus 7.–9. detsembrini viisid Rapla maleva noortejuhid noorte seas läbi rühmatöö teemal “Noorte Kotkaste ja Kodutütarde kasu Eesti Vabariigile”. Lahtiseletatult pidid noored avaldama arvamusi, mõtteid ja ootusi, kuidas saavad nemad olla või mida teha, et tuua kasu Eesti riigile just organisatsiooni tegevuste ja õppuste kaudu. Mõelda tuli Eesti riiki kui maad, kus noor kõnnib, õhku, mida ta hingab, inimesi, kes siin elavad, ning loodust, ilma milleta ei saa elada.

Üritusel osalenud 8–17 aasta vanused kodutütred ja noorkotkad jagati seitsmesse gruppi. Hiljem tutvustasid grupid oma mõtteid teistele. Kõige rohkem mainiti Ees-

ti looduse puhtana hoidmist. Peaaegu igas rühmas mainiti kas prügi mitte maha viskamist, koristustöid, ühissõidukite kasutamist või autode loodussõbralikumaks muutmist. Samamoodi kui tahetakse hoida loodust, oli vastustes tihti ka mainitud enda tervise hoidmist ja tervislikke eluviise. Teine rühm kirjutas näiteks: tervislik elu – tugev rahvas. Lihtne ja loogiline kõigile, mis siin ikka keerutada.

Teine rühm kirjutas näiteks: tervislik elu – tugev rahvas. Lihtne ja loogiline kõigile, mis siin ikka keerutada.

Kolmas asi, mis rõõmu valmistas, oli noorte usk, et ka nende eakaaslased võiksid või peaksid Kaitseliiduga liituma. Mitu korda oli mainitud, et näitame endid, kaasame teisi ja astume Kaitseliitu või Naiskodukaitsesse.

Et ka sina saaksid teada, mida huvitavat ja tähtsat noored kirja panid, siis on järgnevalt kirjas sõna-sõnalt kõik noorte ülestähendatud punktid. **KK!**

I RÜHM

(Ranno, Gustav, Kristel, Liisa, Victoria, Taavi, Hanneliisa, Raido, Kristo)

1. Olen normaalne (viisakas, aus, sõbralik).
2. Aitan hädasolijat.
3. Astun Kaitseliitu, Naiskodukaitsesse.
4. Käin sõjaväes, jään ustavaks igasugustele seadustele.
5. Olen heatahtlik.
6. Ei suitseta ega tarbi narkootikume ja ei joo alkoholi.
7. Hooldan oma tervise eest.
8. Ei viska prügi maha.
9. Kuulan vanemate sõna.
10. Olen viisakas.

III RÜHM

(Sigrid, Triin H., Laura, Maarika, Kadri, Veronika, Taavo, Kristen, Andreas, Ardo, Martin)

1. Austame teisi inimesi.
2. Kaasame teisi noori meie organisatsiooni.
3. Võtame aktiivselt osa heategevusüritustest.
4. Aitame ja õpetame endast nooremaid.
5. Aitame igas asjas ja igal pool.
6. Jagame informatsiooni Kaitseliidu tegevuste kohta.
7. Õpime ise ja innustame ka teisi õppima.
8. Ei tee teistele seda, mida ei taha, et meile tehtaks.
9. Üritame võimalikult palju osaleda ühiskondlikus tegevuses.
10. Järgime alati Eesti Vabariigi põhiseadust.

II RÜHM

(Tauri, Mari-Liis, Rasmus, Urmas, Ketli, Kristel, Marleen, Raigo, Olev, Raivo)

1. Kaitsta nõrgemaid.
2. Hoida puhtana Eesti loodust.
3. Vabariigi seaduste tundmine ja täitmine.
4. Tuleb teha teistele rõõmu.
5. Tervislik elu – tugev rahvas.
6. Aidata endast vanemaid.

IV RÜHM

(Siim, Ants, Riivo, Karoliine-Pauliine, Mari-Ann, Maarja, Tauno, Kevin)

1. Oleme korralikud.
2. Anname kaitset tulevikuks.
3. Maksame tulumaksu.
4. Teeme koristustöid.
5. Ei riku seadusi.
6. Tuttavate kaudu noorkotkaks / kodutütreks ☺.
7. Ootame väljaõpet tuleviku jaoks.

VI RÜHM

(Kärol, Kristiina, Kristi, Indrek, Juhan, Raimo, Hendrik, Aaron, Nikolai, Eleen)

1. Ei reosta loodust.
2. Ei suitseta ja joo.
3. Omad head haridust.
4. Ei riku seadusi.
5. Ei võta osa rahutustest.
6. Demonstreerime Noori Kotkaid ja Kodutütteid, et nendega liitutaks.
7. Suhtume teistesse inimestesse hästi.
8. Võrdsed inimõigused.
9. Hoiame puhtust.
10. Arendame sõjalikku poolt.
11. Kasutame ühistransporti.
12. Aitame nõrgemaid.
13. Käin hääletamas.
14. Loomme demokraatlikku vabariigi.
15. Säädame elektrit.
16. Muudame autod loodussõbralikumaks.
17. Kaitseme loomi.
18. Teeme meeleavaldusi "EI SÕJALE".
19. Oleme ausad oma riigile.
20. Tõstame sõjalisi õppusi kõrgemale.
21. Oleme koos perega.
22. Ei ropenda.
23. Hoiame oma keelt.
24. Käime arstlikus kontrollis.
25. Kanname helkurit.

NOORED

V RÜHM

(Marion, Siim, Kaur, Allar, Rauno, Kristofer, Heli, Greete, Sander, Janika, Keily)

1. Õpime neid asju, mida tulevikus riigikaitseks vaja läheb (relvast laskmist).
2. Korralikult õppida.
3. Ka edaspidi jääda Kaitseliidu liikmeks.
4. Toetada sõjaväge/Kaitseliitu.
5. Rohkem noori kaasata Kodutütarde ja Noorte Kotkaste tegemistesse, et kasvatada neist riigikuulekad kodanikud.

VII RÜHM

(Marleen, Triinu-Helene, Joosep, Joonas, Peep, Henri, Kelly-Ly, Viljar, Alex)

1. Me austame oma kodumaad.
2. Me armastame oma isamaad.
3. Me kaitseme oma isa ja kodumaad.
4. Me peame oma metsasid, et me saaksime värsket õhku.
5. Me ei tohi visata prügi maha, vaid tuleb visata prügi konteinerisse.
6. Me ei tohi prügi ka vette visata.
7. Me peame olema ausad ja mitte valetama.
8. Me ei tohi kasutada vägivalda ja peame üksteist aitama.
9. Me peame olema viisakad ja ei suitseta ja ei joo ja ei kasuta narkootikume.
10. Kuulame vanemaid.
11. Kaitseme endast nooremaid.

RIIGIKAITSELAAGRIS KOGEB TÕELIST SÕDURIELU

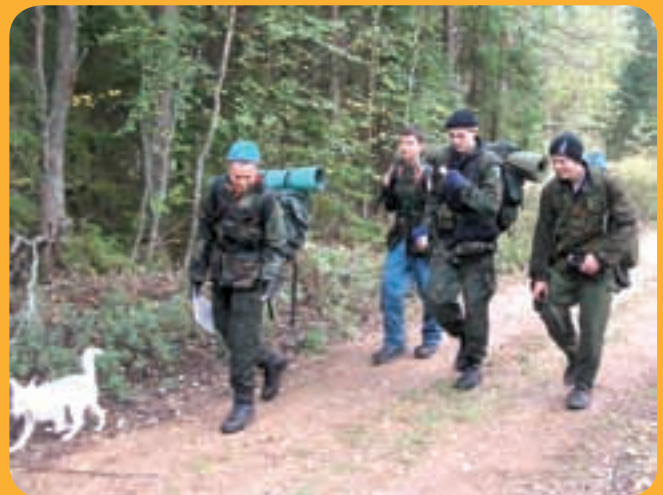
Tekst: VELLO JASKA

Valga Vene Gümnaasiumi gümnaasiumiklasside õpilaste õppekavas on riigikaitseõpetus. Koolis tehakse selgeks teoreetilised küsimised, 6. ja 7. novembril Metsnikul korraldatud riigikaitsealaager oli aga mõeldud varemõpitu kinnistamiseks – õpilased kogesid välitingimustes tõelist sõdurielu.

“Kohal on kaheksateist poissi ja kaks tüdrukut,” ütles Valga Vene Gümnaasiumi riigikaitseõpetaja Vassili Dinis. “Laagris pöörame põhitähelepanu praktilisele tegevusele. Püüame läbi teha sellised asjad, milleks koolis võimalused puuduvad, näiteks telgi püstitamine ja kokkupanek, katelokis toidu valmistamine jne.”

Riigikaitsealaager korraldati koostöös Kaitseliidu Valgamaa malevaga. Korraldustöö eest kandsid hoolt Valgamaa maleva vaneminstruktor kapten Valdeko Nielson ja instruktorid veebel Kristo Tamm, nooremseersant Jaana Ukkur, nooremseersant Raivo Rüütel, kapral Arnold Iprus, kapral Andrus Poola ja nooremleitnant Hare Unt.

“Metsikule jõudnud, panime paika laagri kodukorra ja tutvusime isikliku varustusega,” ütles laagri üldjuht kapten Nielson. “Üksikasjalikult selgitasime õpilastele ohutustehnika põhinõudeid.” Edasi läks aga juba praktiliseks välitegevuseks, mis algas telkide ülespaneku ja majutusõppega. Sooja saamiseks oli tarvis telkidesse ka ahi seada ja sinna tuli teha. Põnevamaks läks, kui algas priimuskatelokis toidu valmistamine.

Lahinguolukorras on eriti oluline osata sulanduda maastikuga ehk teha kõik selleks, et jääda vaenlasele märkamatuks. Märkamatuks jäämisel mängib tähtsat rolli oskus maastikul liikuda. Noored sõdurid pakkusid välja erinevaid liikumisviise ja said võimaluse neid õppelahingu käigus demonstreerida.

“Relvade tutvustamiseks sõidame tagasi maleva staapi. Õppeklassis on soojem automaatreleva AK 4 ning teisi müristajaid osadeks võtta, kokku seada ja hooldada,” ütles vaneminstruktor Nielson. KK!

VÕRU TUBLIMAD KÄISID VILJANDIS TEATRIS

Tekst: TUULI HELK, Kesklinna rühm

Kaitseliidu Võrumaa malev korraldas 4. detsembri pärastlõunal staabihoones Noorte Kotkaste Võrumaa maleva ja Kodutütarde Võrumaa ringkonna piduliku vastuvõtu. Kohale olid palutud rühmade tublimad kodutütred ja noorkotkad. Kes just vastuvõtule pääses, selle valis iga rühm ise.

Vastuvõtul anti üle traditsioonilised rändkarikad. Aasta kodutütre karika sai silmapaistvate tulemuste eest Emma-Riin Ivask Haanja rühmast, aasta noorkotka karika aga Raul Rebane Mõniste rühmast. Parimaks kaitseliitlaseks, kes on noorkotkaid ja kodutütred oma tegemistega toetanud terve aasta, osutus Toomas Kaun. Tublimaks vallaks tunnistati Antsla vald (vallavanem Tiit Tõnts). Tehti kokkuvõtte maakondlikest võistlustest ja üritustest. Tublimateks olid Haanja-Ruusmäe, Mõniste ja Krabi rühmad.

Kõikidele pidulistele oli kaetud laud puuviljade ja maiustustega. Pärast vastuvõttu ootas sõit Viljandisse Ugala teatrisse vaatama muusikali "Marilyn". **KK!**

Võrumaa kodutütred ja noorkotkad tunnistasid neid enim toetanud vallaks Antsla valla. Vallavanem Tiit Tõnts (vasakul) võtab vastu tänukarika.

Üleelamislaager teeb pudruki maitsvaks

Tekst: ÜLO PÄRN,
Kaitseliidu Jõgeva maleva
propagandapealik

Kaitseliidu Jõgeva malevas alustati kaitseliitlasteks värbamist vanemate noorkotkaste hulgast läinud aasta 30. novembrist 2. detsembrini kestnud värbamislaagri korraldamisega maleva Kirna õppe-

keskuses. Kõledale sügisilmale vaatamata tuli laagrisse 13 noormeest vanuses 16–18 aastat.

Kogunemisõhtul tutvustati noortele Kaitseliidu ülesehitust, tegevussuundi ning kaitseliitlase õigusi ja kohustusi. Poisid jagati gruppidesse, määrati vanemad, anti välja varustus ja õpetati selle pakkimist.

Jõgeva maleva noorkotkad said nelja päeva jooksul aimu, kui erakordne on kaitseliitlase elu.

Laupäeva hommikul äratati laagrilised kell 6, söödi kõhud täis ja alustati automaadi Galil tundmaõppimisega, misjärel prooviti kätt laskeharjutusel.

Seejärel sõideti metsa ellujäämiskursusele. Neid tarkusi jagasid poistele maleva instruktorid ja võitlusgrupi liikmed. Iga poistegruppi hooldas üks vilunud võitlusgrupi liige. Metsa tulles võeti kaasa mõned kartulid, porgandid, veidi tangu ja puljongikuubik. Sellest kraamist valmistati pärast ööbimispaiga valmishitamist õhtueine, mis maitstes uskumatult hästi. ("Ma sööksin isegi hommikul putru," oli kommentaar.)

Tagasitee õppekeskusesse võeti ette järgmisel hommikul, mil äratus oli taas kell 6. Jalgsi ja rännakukorras mindi läbi lumesaju. Hommikueine ootas alles õppekeskuses.

Kõhutäide käes, peeti maha värvi-kuulilahing. Tutvuti veel paljude relvadega, milliste kasutamist näitasid võitlusgrupi kaitseliitlased. Kohe oli küsijaid, et millal meie relvad saame. Vastus oli lühike: "Siis, kui Kaitseliitu astute." **KK!**

Kodutütred jagasid kõrget tunnustust

Kodutütarde organisatsiooni 76. aastapäevapeol anti esmakordselt üle organisatsiooni kõrge autasu Kodutütarde teeneterist kuldsõlega. Kõrge tunnustuse tehtud töö eest said Põlva ringkonna noortejuht Aino Möttus ja Tartu noortejuht Ülle Närska.

Kodutütarde aastapäeva tähistati 19. jaanuaril esmakordselt väljaspool Tallinna. Tartu maleva instruktor-noortejuhi Mirjam Lingi abiga korraldati Tartu Kaitseväe Ühendatud Õppeasutuste Sõjakooli aulas meeldejääv aktus ja vastuvõtt. **KK!**

Kodutütarde teeneteristi kuldsõlega võtab Kaitseliidu peastaabi ülemalt vastu Põlva ringkonna noortejuht Aino Möttus.

Kodutütarde teeneteristi kuldsõlega tunnustati teiste hulgas Tartu noortejuhti Ülle Närskat.

Kodutütred pidasid aastapäeva seelikord Tartus, sealse ringkonna kodutütarde laul lisas aktusele pidulikkust.

Kaitseliidu Valgamaa maleva vabatahtlikud noortejuhid töökohtumisel (vasakult): Anton Dontsov, Jaana Ukkur, Maire Rüütel, Arnold Iprus, Sigrit Säinas, Ülle Säinas, Marje Vokk, Kalmer Kingo, Kaimo Vahtra, Kait Kingumets ja Anu Lillipuu.

VABATAHTLIKE NOORTEJUHTIDE TÖÖKOHTUMINE OLI SISUTIHE

Tekst ja foto: VELLO JASKA

Läinud aasta viimasel nädalavahetusel korraldati Otepää lähisel Lutsu turismitalus Kaitseliidu Valgamaa maleva vabatahtlike noortejuhtide töökohtumine. Kokkusaamise korraldasid maleva noorteinstruktorid Anu Lillipuu ja Jaana Ukkur.

“Otsustasime oma töökohtumise Valga linnast välja viia, et saaksime segamatult keskenduda aasta jooksul noortega läbi viidud ürituste analüüsile ja saabuvaks aastaks kavandatu üksikasjade täpsustamisele,” ütles noorteinstruktor Ukkur.

Kohalolijad tundsid heameelt, et kõik, mis 2007. aastal oli kavandatud, sai ka tehtud. Kolm suuremat ettevõtmist (võistlused “Väle jänes” ja “Kuperjanovlaste rada” ning suvepäevad) olid eriti töömahukad. Kuid eredaid muljeid on jäänud ka karikavõistluste etappidest, matkadest, langevarjurite koolitusest ja hüpetest jne. Positiivse küljena toodi välja asjaolu, et ümberkaudsete omavalitsuste ja ettevõtete esindajad aitavad üha enam kaasa noorteürituste läbiviimisele.

Mis motiveerib vabatahtlike juhte noortega tegelema? Noortejuhid leidsid, et neid tegureid on üsna palju: hea seltskond, ekstreemsus ja vaheldusrikkus ning heameel selle üle, kui lapsed tehtut hindavad. Töö noortega pakub eneseteostust ja võimalust jääda noorte seltskonnas ka ise nooreks. Kõige olulisema miinuspoolena tõid kohalolijad välja vabatahtlike rühmajuhete nappuse, sest seda tööd ei tasustata ega motiveerita kuigivõrd. Ka mitme maakooli sulgemine on jätnud noortega tehtavasse tõesse lüngad.

“Need noored, kes kuuluvad Kaitseliidu Valgamaa maleva noorteorganisatsioonidesse ja üritustest osa võtavad, on mitmekülgsete huvidega, aktiivsed, korralikud ja teotahelised. Nende arendamise ja vaba aja sihipärase kasutamise eesmärgil tasub pingutada,” olid noortejuhid veendunud.

Saabuvale aastale langeb mitu suurt üleriigilist üritust. Olulisimaid nendest on esimene noorkotkaste oskuste võistlus, mis usaldati valglaste korraldada. **KK!**

KUPERJANOVLASTE RADA

Kuperjanovlaste rada läbiti 14.-16. septembrini 2007 juba kümnenadat korda. Võistlusmatalal oli uutmoodi see, et koguneti reede õhtul, mil läbiti mandaat ja vastati võistlejate küsimustele. Pärast seda oli pidulik öine tõrvikutega rongkäik läbi linna ning asetati lillekorv Vabadussõjas langenute mälestusmärgi juurde, järgnes öine piirivalvelinnaku külastamine ja kringlisõõmine.

Võistlusmatk oli ühtlasi ka Kaitseliidu Valgamaa maleva sõduri baaskursuse (SBK) lõpurännak, mille alusel anti välja SBK lõpetajate tunnistused. Külalistena võtsid rännakust osa Läti Valka rajooni Jaunsardze ning Kaitseliidu Tartu, Võrumaa ja Sakala maleva võistkonnad. **KK!**

MÄNGUNURK

Tasakaalukad inimesed mõjuvad usaldusväärset. Ka koostöövõime on oluline omadus, mis kuulub ära kõigile, kes peavad töötama meeskonnas. Seekordne mäng nõuab koostööd ja arendab ka tasakaaluoskust. Tõsi, mitte hingelist laadi tasakaalu, vaid ikka võimet seista tasakaalus väikesel pinnal. Tegemist on osavusmänguga.

HAIMÄNG

ETTEVALMISTUS: Vaja läheb toole, mis asetatakse üksteise kõrvale nii, et moodustuks laval, millel saab grupi inimestega seista. Mäng on mõeldud mängimiseks grupis, kus on rohkem kui kuus inimest. **MÄNGU KÄIK:** Mängijad seisavad toolidest moodustatud laval püsti. Mängujuht selgitab, et nüüd on nad kõik parvel ja ümber parve ujuvad kujuteldavad haikalad. Keegi ei tohi parvelt maha kukkuda, sest kukkunu satub hai hammaste vahele ja süüakse ära. Kõik peavad mahtuma toolidele. Aeg-ajalt võtab aga mängujuht toole vähemaks, sest hai on näljane ja ründab parve. Need, kes ei suuda enam tasakaalu hoida ja kukuvad maha, lähevad mängust välja. Eesmärk on mahutada võimalikult palju inimesi 1–2 toolile.

Lõbusat mängimist!

Mäng on võetud Maria Tammingu noortemagistrirühma kavandist "Õpime läbi mängu".

VIKTORIIN: VIIS KÜSIMUST

1. Esimesena tunnustas *de jure* Eesti Vabariiki 1920. aasta 2. veebruaril Nõukogude Venemaa, teisena Soome. Seejärel riburada pidi enamik Euroopa riike. Mis aastal tunnustasid Eesti Vabariiki *de jure* Ameerika Ühendriigid?

2. Selle veidra sõja viimase otsa hüüdnimeks on omal maal Laste Ristisõda. Arvukat vaenlast ajas sõja viimastel päevadel taga vaid 600 vastselt nekrutit. Ometi saavutati selles 8 kuud kestnud sõjas võit, mis oli paraku kibe, sest hukkus 774 inimest, umbes 3000 sai haavata ning ligi 100 000 pidi põgenema. Maalt välja aetud vaenlase kaotused olid samas suurusjärgus. Lisaks hävitati kõik sõjaalale jäänud linnad ja külad ning väidetavalt sai sellest paigast maailma kõige mineeritum piirkond. Kuidas nimetatakse kogu seda sõda ametlikus ajaloos? Olgu lisatud, et selle sõja vaenlased olid äsjased liitlased. Pildil on selle sõja mälestusmärk. Kus see asub?

3. Pildil oleva taime marjad on diureetilise ja higistamaneva toimega, tugevdavad südame tööd, aitavad maohaiguste korral. Ühesõnaga, aitavad saja haiguse vastu. Taim kasvab 2–3 m kõrguse põõsana metsaservades, võsastikes, puisniitudel. Teda kasvatatakse ka aedades. Taime lehed on vastakud, kujult hõlmised nagu harilikul vahtral, kuid hõlmu pole lehtedel mitte viis, vaid kolm. Taime ladinakeelne nimetus on *Viburnum opulus*. Kuidas on selle taime eestikeelne nimi?

4. Näete pildil ühe eesti kirjamehe monumenti. Alljärgnevalt esimene salm tema viimastest luuletusest. Kes oli see luuletaja?

*Pärast surma ma saan oma laeva,
mille tulesid ise ei näe.*

*Enne seda, mu kallis, sain taeva
ja õitseva maa sinu käest.*

5. Jõulurahu kuulutatakse Tallinnas välja 24. detsembri keskpäeval. Küsime, mis päevani kestab jõulurahu. Olgu lisatud, et sel päeval pidi pool loomatoitu alles olema ning sellest päevast hakkas aeg liikuma kevade suunas. Kuidas on pildil kujutatud hoone seotud selle päevaga.

KÜSIMUSED KOOSTAS ÜLIÕPILASTE MÄLUMÄNGU KLUBI

VASTUSED

1. 1922. aastal. 2. Lapi sõda (1944. aasta septembrist 1945. aasta aprillini) Soome ja Saksa vahel. Pildil kujutatud Lapi sõja mälestusmärk asub Pudasjärve Hetekyläs. 3. Harilik lodjapuu. 4. Juhan Smuul. 5. Kanuti päev ehk nuudipäev (13. jaanuar). Pildil olev hoone Tallinnas Pikk 20 on endise Kanuti Gildi hoone. Kanuti päevaga seob seda sama nimega Kanuti Püha Kanut (Taani kuninga Erik Hea poeg hertsog Knud Laward (1096–1131)).

LAURID 1145	Arvutuslaud	Asesõna	Maja osa	Linn Itaalias	Andres Vanapa	Meri Euroopas
Jaapani sõdalane						
Jalgpallitreener						
Gallium		Seleen Raadiojaam			Söögiisu täitmatus	
Eestlaste jumal			Riik Aasias Loomade kehaosad			
Endine laulja						Kõmülised
Üpris Õli inglise k.				Osmium Raadium		
<i>Ruma</i> Sõjaline taandumine Lind		Maarent Venemaal Vene valitseja				
Tagavara väelane			Papagoi Laadimis-lava			
Lapsevanemad				Inglise k. eessõna Mendeleevium		
Suurtüki pööramist võimaldav alus				Hull inglise k. Suurriik		
<i>Ruma</i>	Avaus Sage vene perenimi					Moldova rahaühik
Rest In Peace		Järjest. tähed Rootsip. m.-nimi		Tiitel Etioopias Vankri osa	Noot Lähteala	
Arvo Valton		Linn Iraagis Linn Ungaris		Ehitis surnuaial Järjest. tähed		
Elemendi väikseim osake			Lärm Käsi		Töerääkija Minu	
Linn Venemaal		Pitsitama Rõhknöop				Ühesugused tähed
Heliastmiku kaheksas aste Veiniekspert				Ähmased Sugalased		
Lai			Vald Tartumaal Meri inglise k.			
<i>Ruma</i>	TIMBER-LAKE Naatrium					
Inglise k. eessõna		Kaelaeh		Uraan		
Nahaparkijad						

RAVIMTAIMED

VAARIKAS

Tekst: REIN SANDER, bioloog, Kubja ürditalu peremees

Talvise metsarännaku ajal pole midagi kosutavamalt kui kuum tee. Pea igas maastikutüübis leiab mõne taime, millest puhkehetkel saab keeta virgutava tee. Kõige lihtsam on igal aastajal keeta teed vaarikast. Vaarikat tunnevad kõik, seda kasvab igal veidi viljakama mullaga raiesmikul, metsasihil ja kraavipervel. Talvel keedame teed muidugi vaarikavartest.

Vaarika võrsed elavad kaks aastat: teisel sügisel pärast viljumist need surevad. Vanad, vilja kandnud võrsed on harunenud, kaharad. Talvel on nad juba tuhmi hallikat värvi. Tee keetmiseks valime noored, punakalt läikiva koorega harunemata võrsed. Murrame või lõikame need parajateks juppideks ja paneme juba leigesse vette tõmbama. Vaarikavarsi tuleb keeta ja haududa lasta üsna kaua, kuni tee muutub punakas.

Suvel kõlbab teeks kogu taim: võrsed, lehed, õied ja viljad. Eriti hea joogi saame küpsetest marjadest. Vaarikas on toimeaineid, mis panevad higistama, alandavad palavikku ja aitavad külmetuse korral. Suvel metsas saab kõige maitsvama tee kuival raiesmikul kasvavast vaarikast, mille lehed on juba põuast punakaks tõmbunud.

SOOKAIL

Sookail on see taim, mis murakaras pea valutama paneb. Ta kasvab puisrabades ja rabastuvates männikutes. Sookail on igihaljas kääbuspõõsas. Talvel pakasega tõmbuvad tema nahkjad lehed rulli, nagu ka rodo-dendronitel. Valged õiekobarad puhkevad juuni lõpus.

Sookail on üsna mürgine, kuid ometi parim köharoht meie looduses: tema toimeained pärsivad köhakeskust ja on põletikuvastase toimega. Lisaks mõjub kailutee rännakul virgutavalt.

Kailuteed ei keedeta ühiskatlas, seda teeb igaüks oma kruusis. Kruusi ei tohi kinni katta: kuumas vees osa kailu glükosiide laguneb ja mürgised ained lenduvad koos auruga. Teeks võetakse umbes vaksapikkune lehistunud võrsetipp, valatakse keev vesi peale ja lastakse natuke aega tõmmata. Umbes minutist piisab, et vesi muutuks sinakasrohelisteks. Kui kailuoks kauemaks ligunema jätta, tekib joogile tugev vastik vaigumaitse.

Kõige parema tee saame muidugi suvistest värsketest kailuvõrsetest, kuid ka talvise metsas on sookail hädakorral väärt abimees. Loomulikult ei sobi kailutee kõigile, ka ei tohi seda juua päevas rohkem kui kruusitäie. Samuti ei peaks kailu pruukima pikemat aega järjest. **KK!**

SUMMARY

STRESS OF MILITARY MEN AND COPING WITH IT

Kari Alenius, assistant professor of Oulu University, writes that the stress is humans reaction of protection and adaptation in order to cope with some situations. Moderate stress gives a human a preparedness to act but the problems arise from the fact that a long-term stress has generally negative consequences. In general it is not possible to avoid the stress but it is important to learn to cope with it. This skill must be regarded as very important by people with high positions as they are responsible for also wellbeing of their employees. On the basis of war experience of Finland, the motivating factor for the training to cope with a stress can be facts that up to 80% of members of the non-trained group suffer from a considerably disturbing stress in the battle situation. The same indicator in the well trained group can be the reverse, i.e. it could be reduced to 20% as a lot of attention is paid to the management of stress.

ABOUT UTRIA ASSAULT 2008 THROUGH THE EYES OF ORGANISER

Meelis Rätsep, organiser of Utria Assault from Erna Society gives a review about patrolling contest this winter that was organised in the framework of events of the 90th anniversary of Estonian Republic. For the organisers it meant that they were forced to change the initially planned track to the extent of almost 90%. At organising the first Utria Assault, Rätsep himself hoped that the finish of the contest would be in Narva as the participants of the historical Utria Assault helped to deliberate Narva. The most difficult task this year was to organise the visitors' day. Large tents and heating in them were needed. Catering only was estimated for 2000 people. Nobody can estimate how many people there actually were but there were about 20 big tourist buses parking. In the way of show, mainly schoolchildren had their share. For this there was also a model example of battle produced that was performed by Frontline Club.

ESTRIF-2, MANY INTERESTING ACTIVITIES IN KOSOVO

Toomas Elias, Senior Warrant Officer, gives a review about the activities of ESTRIF-2 in Kosovo at the end of the last year. Among other things, he discusses the Kosovo visit of Major Kajari Klettenberg, chief commander of General Staff of Kaitseliit. The purpose of that visit was to acknowledge and to give medals to Estonian cooperation partners. Ten officers and non-commissioned Danish Battalion (DANBN) got an acknowledgment. Elias confirms that the riot control plays an important role in Kosovo. Where there are many people at the demonstration, there can always be riots. There was a bit of scepticism about the skills of Estonians in the beginning but later they turned out to be very good. For this reason, when other units lack capacity, ESTRIF-2 is in reserve at exercises and being called to the forward line of own troops. This unit is usually engaged already in first thirty minutes as the level of other units is not high enough. It is also highly necessary to know local traditions in Kosovo as the traditions are severely kept here.

KAITSERESSURSSIDE AMET

Kaitseressursside Amet on Kaitseministeeriumi valitsemisalas olev valitsusasutus. 2008. aasta jaanuarist alustab Kaitseressursside Ameti koosseisus tööd värbamiskeskus asukohaga Tallinnas ja Tartus. Värbamiskeskuse põhiülesandeks on personali värbamine kaitseväele ja Kaitseleidule ning Kaitseväge Ühendatud Õppeasutuste õppimisvõimaluste tutvustamine.

OTSIME OMA MEESKONDA

VÄRBAMISKESKUSE PEASPETSIALISTI (VÄRBAMISSPETSIALISTI)

**KAITSERESSURSSIDE
AMET**

Tööülesanded

Kavakohaste värbamisprojektide ja ürituste planeerimine ning läbiviimine
Sobivate kandidaatide leidmine erinevate värbamiskanalite kaudu
Sooviavalduste analüüs, vastamine ja kandidaatide eelvalik
Tööintervjuude läbiviimine
Suhtlemine soovitajatega, esitatud dokumentide kontroll
Sobivate kandidaatide esitlemine tööandjale

Nõudmised kandidaadile

Teadmised personali värbamisest
Väga hea suhtlemisoskus
Korrektus
Stabiilsus ja pingetaluvus
Koostöövalmidus
Valmisolek viibida teenistuslähetestes

Kasuks tuleb

Eelnev töökogemus kaitseväes või Kaitseleidus, välismissioonidel osalemine
Autojuhilubade olemasolu

Omalt poolt pakume

Huvitavat ja vastutusrikast tööd
Eneseteostusvõimalusi
Täiendkoolitust
Konkurentsivõimelist töötasu

Asukoht: TALLINN, TARTU

Saada oma CV: Maneeži 3, Tallinn

Kontaktisik: Lauri Kurvits, värbamiskeskuse juhataja

Lisateave telefonidel: 717 0821, 508 6355

Kodulehekülj: <http://www.kra.ee>

